
כ"ג בניסן, תשמ"ו 2.5.1986
עמיר פרץ,
אור בקצה
ארץ כנען, בושה
הזילברמנים,
הומו טקסטואלים
אנג'ליקה יוסטון,
כבר לא בת של
סיפור השער: קיצבע
TIME
20 Filter
CIGARETTES
BROADWAY 80
BROADWAY
80
AMERICAN BLEND
filter
Sheraton
Sheraton
20 KING SIZE FILTER VIRGINIA
הכל זהב
והשנה שוב קטפה
חברת "דובק" את מדליות הזהב!
בתחרות הבינלאומית היוקרתית מטעם "מונד סלקסיון"
שנערכה השנה בליסבון, פורטוגל, זכו סיגריות ברודווי 80,
מונטנה ושרתון של "דובק" במדליות זהב על טעמן המשובח ואיכותן המעולה.
לסיגריית טיים, הזוכה במדליית זהב זו השנה העשירית ברציפות,
הוענק גם עיטור הצטיינות מיוחד.
ועדת השיפוט בדקה, טעמה והחליטה פה אחד:
סיגריות דובק — הכל זהב!
דובק
אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות


לתפוס שלווה עם כתר פלסטיק
ריהוט פנאי של כתר פלסטיק - סגנון
בתרבות הפנאי - מערכות ריהוט יוקרתי
הכוללות מגוון כסאות, כורסאות גן
ושולחנות במבחר גדלים. כולם מיוצרים
מחומרים פלסטיים קשיחים
(POLYPROPILEN) ועמידים בכל תנאי
מזג האוויר.
העיצוב והאיכות שהפכו כבר שם דבר
ברחבי העולם, מעתה בחנויות ובמרכזי
בישראל:
★ כורסאות גן (High Back)
בעלות 6 מצבים (כולל קיפול).
★ כסאות פנאי רחבים בעיצובים
★ כסאות מרפסת קלאסיים וכסאות
שלבים מתקפלים, עם ובלי ידיות.
★ שולחנות מרובעים, מלבניים,
ואובליים, עם או בלי הגדלה
מ־91 ס״מ ועד 1.81 מ׳
★ מבחר מרהיב של ריפודים צבעוניים
להשיג ברשת חנויות
המשביר לצרכן, המשביר המרכזי
כל־בו שלום וחנויות הרהיטים
KETER

סופשבוע

כ"ג בניסן, תשמ"ו 2.5.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן

קוראי יקרי,

מחפשי סמלים בפוליטיקה שמו לב לעובדה שוועידת "חרות" התקיימה באולם הצמוד ללונה פרק של גני התערוכה, ואילו מפלגת העבודה ערכה את הוועידה שלה בהיכל התרבות. אבי רז, בכתבה שלו על ועידת העבודה, קרא למקום היכל התרבות הפוליטית. הוא ציטט עסקנים שהצביעו בגאווה על הציבור הגדול של נציגי עדות המזרח במסדרונות, שנטלו חלק בקבלת ההחלטות בלי להפוך שולחנות ולעקור מיקרופונים. הטון המכופתר שעושה את המוסיקה, אשר יכול להיות גם תרבות ולא קבלת דין התנועה. אחרי הוועידה הוא הלך בעקבות אחד הכוכבים הבולטים בחבורה הזאת, פגש קצין וג'נטלמן, ומתפלא מדוע החביאו אותו עד עכשיו. עמיר פרץ, ראש המועצה המקומית שדרות שבנגב, התשובה של מפלגת העבודה לקצב'ים ולשיטרית'ים של הליכוד. אין רבים כמוהו. דיוקן וראיון עם פרץ פותחים את המוסף. אור בקצה השדרות.

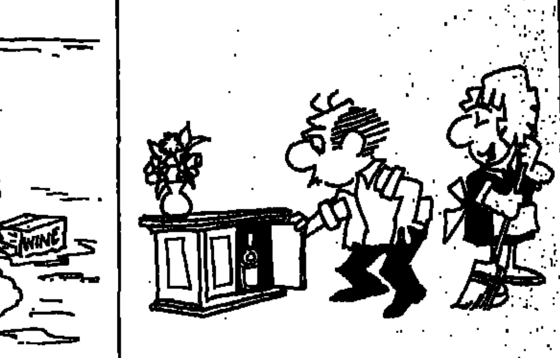
הסיפור על החווה הקטנה של משפחת כנען בגליל המערבי שרק בימים אלה נכנסה למאה ה־20, לא קיבל בתקשורת הארצית את המקום הראוי לו. היא התרכזה בעיקר באפלה שנערכה בחוות לרגל חיבורה לרשת המים והחשמל בכיכובו של השר משה שחל, ורק ציינה בכמה מלים את עובדת תיקון העוול באיחור של עשרות שנים. לו הקדימו משפחת כנען או שתולניה ללכת לטלוויזיה, אפשר שכבר מזמן היו מפסיקים להיות לאור פנסי לוקס, לבשל על תנור פתמים, ולשתות מים מבאר מזוהמת. כמו חיסול הביזיון של חסידי אומות העולם שלא היה סקופ של "כלבוטק", ובכל זאת לא הוזז קודם לאיש. חוות כנען, פיגור של 100 שנה לעומת הקיבוצים בסביבה. הם עלו על הקרקע הרבה שנים לאחר משפחת כנען, שנתנה להם אדמות והגנה עליהם מפני פורעים. משפחת כנען שכרתה ברית ידידות עם השכנים היהודים במלחמת השיחרור, ורק אחרי שפרצה המדינה נזכרו שהם בעצם ערבים.

שרית פוקס הלכה לחווה אחרי האפלה. היא פגשה שם ערבים טובים באמצע הדרך. לא ממורמרים ולא מאושרים. הסופר אנטון שמאס אומר לה שאילמלא אהבו יהודים, כבר מזמן היה החשמל במנורות והמים בצינורות. ארץ כנען, טימטום ולא רק ביורוקרטיה.

מנחם ודורית זילברמן הם התשובה הנשואה לרפי נלסון, אם כבר שואלים כמה כוכבים גרים באילת. מנחם הוא ברנש שנון, מצחיקן ידוע מהרדיו, אחרי קריירה מקוטעת בטלוויזיה. מי שזוכר אותו בתור שלומיק מהסרט "תדווה ואני", יתוודע אליו בכתבתה של בילי מוסקונה־לרמן בתוספת שלושים קילו. כי בינתיים הבנאדם נעשה גם מבקר מסעדות בין המערכונים שהוא כותב בעצמו (משה ותאורנג'אדה) והספרים שהוא מוציא לאור, בעיקר של אשתו. דורית היא סופרת פורה מאד, לפחות בכמות. התקשורת אוהבת את המין המשתולל בסיפוריה. בסיפור הזילברמנים אין הרבה צחוק. כמו עם אותו אדם שסבל מדיכאון, וכשהרופא שלח אותו להתבדר אצל הבדחן של העיר, ענה לו: האיש הזה הוא אני.

צ. לביא

בשער: חליפה סרוגה לקיץ של "מאג".
המעצבת: מגי דוברוביצקי. כתבה בעמ' 38-39.



„אני מקווה שזה יין לבן. הולך טוב עם מאכלי ים."

„עשיתי סדר בבאר. שפכתי את כל המשקאות שנשארו לבקבוק אחד"


„את האשה היחידה בחיי, אני נשבע.."

„יש מדבקה מודה במרק שלי!"

למה החביאו אותו עד עכשיו

ראש המועצה־המקומית שדרות, עמיר פרץ, הוא צעיר (בן 33), יליד מרוקו, סרן־מיל', נכה־צה"ל, מנהיג מקומי, איש המערך, יונה. בחודש שעבר כמעט נבחר ליושב־ראש ועידת מיפלגת העבודה; התשובה לשיטרית'ים ולקצב'ים של הליכוד. במיפלגה שלו, אין רבים כמוהו.

מאת אבי רז
צילומים: ראובן קסטרו



עמיר פרץ (משמאל) ותושב שדרות: זה הבית ואלה מנהגיו

אור בקצה השדרות

ה

רוח הנעימה של הערב מביאה את הברחשים משדות החיטה המקיפים את העיירה הנגבית שדרות אל תוך חדרו של ראש המועצה־המקומית, עמיר פרץ. הם חודרים מבעד לחלונות שפותח פרץ לטובת הרוח, כדי שמשביה יקלו מעט על מועקת האוויר הדחוס של תום יום שרב מתיש. הברחשים מציקים. למה הוא לא סוגר את החלונות ומפעיל את המזגן? אין מזגן. הגיזבר ביקש אשתקד להתקין, ועמיר פרץ התנגד: קודם שיתקינו רשתות בכל חלונות בתי־הספר. בינתיים, שתידבק החולצה לגוף. או מה.

פרץ, בן 33, ראש רשימת המערך המקומית, נבחר לראשות המועצה בסוף 83'. כעבור פחות משנה, בבחירות לכנסת, נתנה העיירה הקטנה (9,500 תושבים), כמו בבחירות לפני־כן, כמחצית מקולותיה לליכוד; המערך אסף רק כרבע. עמיר פרץ המערכניק ניצח בבחירות המקומיות כיוון שתושבי שדרות, בעיקר הצעירים, ראו בו את התיקווה הגדולה של היישוב: מערכניק? מילא.

ועכשיו הוא תיקוותה של מיפלגת העבודה: לקראת ועידתה, בחודש שעבר, ביקשו להפקיד בידיו את כהונת היושב־ראש של נשיאות הוועידה. החרותניקים מתקשטים במשה־קצב'ים? המערך יזכיר להם את הגסטון־מלכות וישלוף את עמיר פרץ. לאחר התחבטויות, גם של פרץ, נבחר ליושב־ראש הנשיאות ניסים זווילי, אף הוא צעיר ויוצא צפון־אפריקה, אבל פרץ נשאר על הבמה, בנשיאות, ועם רגל התיקווה.

ומה הפלא? עם נתוני־פתיחה כמו שלו, אפשר רק להשתומם (ולהתפלץ, אם אתה מערכניק) מדוע החביאו אותו עד כה: סרן־מיל', נכה־צה"ל, צעיר, עיירת־פיתוח, מרוקאי, מנהיג מקומי. מה עוד אפשר לבקש?

פרץ נולד בבּזוּ שבמרוקו (כפר שהוציא מתוכו עוד שני ראשי רשויות־מקומיות: שאול עמור ממיגדל־העמק ויהודה לנקרי משלומי) למשפחה עתירת־נכסים. המשפחה עלתה ב־56', וכעבור שלושה חודשים נחתה באסבסטון בשדרות. האב, שהיה ראש הקהילה בבזו ובעליה של תחנת־הדלק המקומית, הביא איתו הון קטן וניסה לפרנס את אשתו וששת ילדיו בעזרת משאית שרכש. הוא נכשל.

אחרי שנתיים, מכר האב את המשאית ואת המכונית הפרטית (פריט נדיר בשנות החמישים, בעיקר בעיירת־פיתוח), וגם הכסף הזה אזל. וכך, היה ראש־הקהילה האמיד לפועל פשוט בבית־חרושת למיברשות בקיבוץ רוחמה: עשרים־ושבע שנים, עד שהגיע לגיל פרישה. עמיר פרץ: "אני זוכר את הערב שקדם ליום־העבודה הראשון של אבי כפועל. האווירה בבית היתה קשה מאוד, מתוחה מאוד. כל הדודים הגיעו אלינו וישבו שותקים. כאילו קרה אסון, כמו באבל. הנשים עמדו בפינות, ובכו.

"הייתי אז בן שבע או שמונה, ופחות מודע לרגישויות הללו. אבל אחי הבכור מספר לי על המתנות שאבא היה מחלק לכל מיני פקידים שבאו לבקר: כדי לזרז מעבר מן האסבסטון לדירה, כדי לסדר עניין כזה או אחר. היתה לנו ערימה גדולה של שטיחים מרוקאיים שאבא חילק לפקידים, ותמיד התמורה המצופה מאותו פקיד – לא התממשה.

"כעבור זמן קצר יצאה גם אימי לעבוד. היא עבדה במכבסה האיזורית של קיבוצי שער הנגב. עבודה קשה. הרבה מאוד מישמרות־לילה. אבא, שידע היטב את משמעות המעבר המהיר מהיותו בעל נכסים לפועל פשוט, העביר לנו מסר ברור: אין דבר יקר יותר מעבודה ואין דבר מכובד יותר מלפרנס את משפחתך ביושר.

"אני לא מצטער שגדלתי באווירה כזאת", אומר היום עמיר פרץ. ובכל זאת, מה מתחולל בנפשו של ילד בן שמונה, הרואה את אביו הגאה, רב־הכבוד, יורד מנכסיו ומושפל? לא־מעט ילדים כאלה גדלו וכגרו על משטמה נוראה, שתפחה והלכה, עד שהתקבצו בכיכרות הזעם וההסתה של הליכוד. פרץ, ככל שגדל והתבגר, השתדל להבין.

הנה אישה, שמאיימים לנתק את החשמל בדירתה: בעלה, שהשתחרר זה־עתה מהכלא, מסרב ללכת ללישכת־התעסוקה כדי להירשם ולקבל הבטחת־הכנסה; כשישב בבית־הסוהר, תמיכתו לא היתה נתוצה ועתה, כשהוא בחוץ, אין כסף בבית. זו לא השפלה? להיאלץ לבוא אל ראש־המועצה, לפור בכבי, נורא, בגלל פחות ממאה שקלים? פרץ מבין. הוא מרגיע את האומללה ומארגן תרומה מקבלן: יהיה חשמל בחג. חג שמח.

ב

אמצע שנות השישים לא היה תיכון בשדרות, ועמיר פרץ נשלח ללמוד בבית־החינוך המשותף של קיבוצי שער־הנגב. לארבים מנערי העיירה ניתן אז לעשות זאת. בגמר כיתה י"א חזר פרץ, עבד כפועל במוסך האיזורי של הקיבוצים, למד בתיכון של שדרות שהוקם בינתיים, והתגייס לצה"ל. שנתיים משמונה שנות שירותו בילה בבית־חולים, בעיקבות פציעה קשה: קצין־החימוש פרץ נמחץ בין שני נגמ"שים ושתי רגליו רוסקו.

במקום בית־ההבראה, העדיף את רביבים ובמשך חצי שנה, על כיסא־גלגלים, עבד במיפעל של הקיבוץ. בגלל המצוקה הכלכלית של המשפחה נשלח האח הבכור, יחיא, כילד־חוץ לרביבים ונשאר שם (היה מנהל בית־הספר האיזורי ועכשיו לומד לתואר שני). גם אותם פנינה היא חברת רביבים והאח אלברט, שהיה חבר רביבים, ניהל פרוייקט מטעם מוסד ודליר וחזר בינתיים הביתה, לשדרות. נו־טוב: עם משפחה כזאת (האחות פלורה היתה מזכירת נעמ"ת במיצפה־רמון, נשואה למזכיר מועצת־הפועלים שם, והאחות הצעירה דליה הדריכה שנה בבית־ספר שדה בשדרות ועתה משוטטת בעולם), מה הפלא שעמיר הוא איש־מערך?

לצבא חזר סרן פרץ על קביים, נשא אישה (אחלמה; לזוג שני ילדים: אוהד, בן שבע, ושני, בת ארבע) וכשהחליט להשתחרר הלך להיות חקלאי במושב ניר־עקיבא. יעצו לו להעדיף משק בפיתחת־רפיח, כיוון שהסיוע שיקבל יהיה גדול הרבה יותר, אבל מסיבות אידאולוגיות הוא סירב; מתמיד התנגד להתנחלויות.

"אף פעם לא הייתי חקלאי", אומר פרץ, "והלכתי למושב כי רציתי להתגבר על התיסכול של הנכות; להוכיח לעצמי שאני מסוגל לעבוד בעצמי ולייצר בעצמי". עמיר ואחלמה בנו חממה לוורדים, נטעו פרדס – אפילו את ההרכבה עשו בעצמם – וגידלו ירקות; שום היה הגידול המכניס ביותר. פרץ הוכיח לעצמו את אשר רצה ואז, ב־81', באה מערכת־הבחירות לכנסת. "הליכוד הציג את בני עיירות־הפיתוח ואת עדות המיזרח כעדר שלא מתרחשת בו שום דינמיקה של חשיבה. זה היה מעליב מאוד. החלטתי לפעול כדי להמחיש שיש גם מי שחושבים אחרת".

החוכמה הגדולה ביותר של בגין היתה לתפוס את בני עדות המיזרח בזמן הנכון, ולשדר להם שתחת שילטונו הם יהיו לבעלי־הבית במדינה. הדבר נעשה מתוך חוסר־אחריות מוחלט. הוא פיתח את תרבות המגיע־לי ובמידה רבה אף גרם להתגברות האלימות הפוליטית.

יום־יום הוא נסע לשדרות והלך מבית לבית. "הסברתי שבניית חברה בריאה מורכבת משינוי המיבנה של מערכת־החינוך ומיבנה התעסוקה. אבל נאלצתי להתמודד עם טענות שוליות שהיו לסמלים, כגון: איך אתה יכול להיות חבר מיפלגת העבודה ולשכוח את ימי הפינקס־האדום והפתקים. על כך עניתי: הפינקס־האדום והפתקים שייכים לעבר, וצריך לדאוג שהאחראים לתקופה הזאת לא יישבו מאחורי הגה־האחריות; אבל זו איננה סיבה להפקיר את העתיד; אני את הבן שלי לא אשלח להרפתקה בלבנון רק משום שלפני שלושים שנה אבא שלי לא קיבל עבודה בגלל פינקס־אדום".

ע

רב אחד, אחרי הבחירות ההן, הגיע עמיר פרץ הביתה, למושב, והודיע לאחלמה שזהו־זה: חוזרים לשדרות. בתוך יומיים התמקמו בעיירה. באותה תקופה שבו לשדרות רבים מבני מחזורו של פרץ, שביקשו להיאבק על שינוי פניו של היישוב השכוח והנידח. חבורת הצעירים הזאת, בעלי השכלה תיכונית ואקדמית, שהשקפותיהם נוטות לאגף היוני של מיפלגת העבודה, התארגנו כבר בנעוריהם לתנועה שאותה כינו "צעירים שאיכפת להם" ומדי חודש הפיצו אז עלון ובו מאמרי־ביקורת על מחדלי שילטון החמולות בשדרות. עתה באו לעשות, והם החלו להתארגן לקראת הבחירות המקומיות.

המועמד שלהם היה פרץ. לאחר מאבק פנימי קשה, שבו היה עליו ועל תומכיו להתגבר על ההתנגדות למועמד שידלג על שניים או שלושה דורות, זכה בראשות רשימת המערך. בינתיים, מונה לרכז איזור הנגב והדרום של מיפלגת העבודה ונקלע למיבחן ראשון:

במיפעל שימורים, מיפעל פרי ומדגרה של קיבוצי שער־הנגב פרצה שביתה: מנהליהם החליטו להיענות לתביעה עתיקה של הפועלים, רובם תושבי שדרות, לעבור לדירוג השכר הנהוג בענף המתכת. למה? כי ההסתדרות חתמה עם המעסיקים בסקטור החקלאי על הסכם להעלאת שכר רטרואקטיבית בשיעור שישים אחוז. הפועלים אמרו: קודם כל, שלמו את תוספת־השכר. המנהלים־הקיבוצניקים סירבו. שביתה.

עמיר פרץ נקרא לסייע. הוא שלח את הפועלים להתייצב במישמרות־מחאה בתוך הקיבוצים, ובשעות הארוחות – ליד פתחי חדרי־האוכל. המישמרות הטרידו את הקיבוצניקים ובתוך יומיים נענו תביעות השובתים. פרץ היה לגיבורם של הפועלים, תומכי ליכוד ברובם, אבל ההישג העיקרי של הפרשה, בעיניו, היה עצם המיפגש עם הקיבוצניקים: "אנשי שדרות גילו כי בקיבוצים יש פועלים כמוהם, פועלי פלחה ושלחין, הקמים כמוהם בחמש בבוקר, לובשים כמוהם בגדי־עבודה כחולים ועובדים כמוהם שעות ארוכות של עבודת־כפיים מתישה. הם למדו להבדיל בין אלה לבין קומץ מנהלי המיפעלים, שעד אז סימלו את הקיבוצניקים כולם".

בטווח הקצר, גם הפופולריות של ערב־בחירות היתה חיונית מאוד למועמד המערך ואף־על־פי־כן, זמן קצר אחר־כך, ויתר פרץ על הגדלתה כאשר נמנע מלהנהיג שביתה כללית במיפעלים האיזוריים; הוא הבין שאם יתפתח סיכסוך־העבודה שפרץ במשתטה האיזורית לשביתה כללית, עלולים הקיבוצים לסגור לצמיתות את כל המיפעלים – ועובדיהם, יותר ממחצית ממפרנסי שדרות, ייוותרו ללא תעסוקה. במיקרה הזה העדיף תיווך ופשרה.

ערב הבחירות המקומיות התנדבו חברי קיבוצים לסייע לו, פרץ, באריכות, ויתר על העזרה. "בבחירות מקומיות", הוא קובע, "אין להם מה לחפש פה". עזרתם, העריך בצדק, היתה יוצרת התנגדות למועמדותו. האידאולוגיה של הקיבוצים קרובה לליבו, אבל בשדרות הם נחשבים מעסיקים: פרץ אף מבדיל

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

בין האידאל הקיבוצי לבין המערכת הכלכלית שלהם, שהיא מעסיק ככל מעסיק.

האיש הצעיר, בעל השיער הסבוך ושפם־האדירים השחורים כפחם, שלחיצת ידו עדינה ורכה באורח כה מפתיע, יודע להתהלך עם פועלים ועם מעסיקים, עם תושבים ועם עסקנים. חף מכל גינוני־שררה האופייניים לשליטים מקומיים בעיירות כמו שלו. אין רבים כמותו במיפלגת העבודה.

האם אין לך תחושה שמוצאך, מקום מגוריך והרקע שלך משמשים קישוט במיפלגתך, מעין עלה־תאנה כדוגמת השיטרית־ים והקצבים של הליכוד, ומשום כך, למשל, דובר על בחירתך ליושב־ראש הנשיאות של ועידת מיפלגת העבודה?

אני בטוח שהנתונים הללו עוזרים, ביחד עם ההכרה של המיפלגה בצורך לשלב אנשים מסוגי, שהו בעצמם את תהליך ההיווצרות־כביכול של שני עמים בישראל, בתפקידים בעלי משמעות סימלית מבחינה ציבורית. אבל ברגע שארגיש כי אלו הסיבות היחידות שבגללן מוצע לי תפקיד כזה או אחר – אדחה אותו בכל תוקף.

לי אין שום רגשי נחיתות כלפי כל אדם אחר המקבל על עצמו אחריות ציבורית. אבל אני יודע שכאשר אקח על עצמי אחריות ציבורית בדרג בכיר יותר מאשר רשות־מקומית – יהיה אסור לי להיכשל, כיוון שכישלוני יביא לנסיגה בהכרה בצורך בתרומתם של אנשים כמוני: צעירים, יוצאי עדות מיזרח, בני עיירות־פיתוח. לכן, בגלל גודל האחריות של המאבק על השינוי במעמדנו בציבור הישראלי, אשקול בזהירות רבה כל תפקיד שיוצע לי.

אולי נוצר עכשיו תהליך של אפלייה הפוכה: אנשים לא־מתאימים נדחפים כלפי מעלה רק בגלל ריקעם.

בהחלט יכול להיות. זהו חלק ממערכת ההימורים הפוליטיים על דמויות שעולות ויורדות חרשות לבקרים.

אנשים כמוך הם התיקווה הגדולה של מיפלגת העבודה לשבור את התיקו הפוליטי עם הליכוד. יש לתיקווה הזאת סיכוי?

שילוב אנשים מסוגי בעמדות־מפתח הוא רק חלק מהתהליך. כשבודקים את הרגלי ההצבעה בארץ, הדבר המדהים ביותר הוא שרוב מצביעי הליכוד חיים ונושמים, בוקר־בוקר, את מצע מיפלגת העבודה: רוב תושבי עיירות־הפיתוח הם פועלים המשכימים מדי יום לעבודת־כפיים, כולם חברי הסתדרות, המקבלים שירות בקופת־חולים; ואף־על־פי־כן הם מצביעים דווקא ליכוד. השאלה היא, איך ליצור חפיפה בין אורח־חייו של האדם לבין הצבעתו בקלפי. את זאת נוכל לעשות רק אם נהיה אמיתיים יותר.

שינוי פניה של מיפלגת העבודה יתחיל באמת כאשר היא תחזור ותעמיד מושגים כמו ערך העבודה ודוגמה אישית כערכים הלכה למעשה במיבחניה הציבוריים. הייתי מצפה, למשל, שהמיפלגה, עם תנועות־הנוער שלה, עם הקיבוצים, עם המושבים, תתחיל בתהליך של האחוזיות בנגב ובערבה: שיקומו קבוצות חברתיות אשר יעזבו את כל הטוב והשפע במרכז הארץ ויעברו לעיירות־פיתוח, יחזקו אותן ויחושו שותפים למיפעל ציוני־חלוצי. מישהו צריך להציג את האתגרים־להגשמה הללו; זה תפקיד ההנהגה של תנועת העבודה.

ואתה טוען, אם הבנתי נכון, שאין עכשיו דוגמה אישית בהנהגה של מיפלגת העבודה.

אני לא יכול להפנות אצבע מאשימה. התהליך הֶחריף בזמן הליכוד, והוביל אותנו לחורבן של הערכים הכי־בסיסיים. אפילו התנועה הקיבוצית לא עמדה אז בפיתוי ונפלה קרבן לאותה אווירה של הוללות וכורסה.

דויד לוי נתת בתנועת־החרות לאחר שלא נקלט במפא״י. כמוהו, גם מאיר שיטרית, שאפילו טען פעם כי אין כל הבדל אידאולוגי בין הליכוד למערך. אז למה אתה מערבניק? ובכלל, האם בעיני בני עדות המיזרח, תושבי עיירות־הפיתוח, יש משמעות אידאולוגית לחברות פה או שם?

קשה לומר שרוב בני העיירות עברו תהליך של חינוך פוליטי. אבל במצבים מסויימים, או בתקופות מסויימות, מפתחים אנשים רבים אידאולוגיה זמנית, העשוייה, או עלולה, להיעשות חלק מחייו של האדם, כיוון שמי שהצהיר פעם על השתייכות למחנה מסויים, מתקשה לחזור בו בגלל הלחץ הסביבתי. היום, לדוגמה, משפיעה האכזבה על צעירים רבים לקבל את האידאולוגיה של כהנא, שלפיה גירוש הערבים ייצור מקומות עבודה ויביא רווחה, וקיימת סכנה שללא פיתרונות מיידיים יאמצו האנשים הללו או האידאולוגיה הזאת כאמונה לכל חייהם.

אשר לי, מיפלגות וגופים שונים הציעו לי, לפני שנבחרתי לראשות רשימת המערך שהתמודדה בבחירות המקומיות בשדרות, להצטרף לרשימה קיימת או לעמוד בראש רשימה עצמאית. סירבתי. יותר מזאת: בעיצומה של מערכת־הבחירות התרחש ... בסברה ושתילה, ואני אירגנתי שיירה של ... שיצאה משדרות להפגנה הגדולה בכיכר־מלכי־ישראל. באו אלי אנשי ליכוד שהחליטו להצביע ... וביקשו שלא אעמוד בראש השיירה "כדי שיהיה ... קל יותר להצביע בשבילך" – וסירבתי: יש ... אדומים, אמרתי, שכאשר הם נחצים יש לפעול ... במחיר של קולות.

אני מאמין בשיוויון, כלכלי וחברתי, ושואף ל... תורתה של תנועת העבודה. נכון שהיו זמנים ש... לא יישמה מיפלגת העבודה בצורה נכונה את האמונה הזאת, ואני רוצה להילחם כדי להיות שותף ליישום נכון שלה.

ובכל זאת, אולי נעשית מערבניק ... שהתחנכת במוסד קיבוצי?

העבודה שלמדתי במוסד של התנועה הקיבוצית היתה יכולה לגרום לי רק תיסכולים ושינה כלפי ... מה שהמערך מייצג. אני חושב שהשתייכותי לתנועת העבודה היא תוצאה של בחינת ההנהגות בישראל: אתה בודק ומוצא, שהנהגות המערך, עם כל הניתוק שלהן מהעם, הנהיגו מתוך אחריות. בניגוד לתקופה שבה שלט הליכוד ומכר את העתיד על־חשבון ההווה של חיים קלים וחסרי־אחריות.

איך אתה מסביר את המיטען הריגשי העצום כלפי המערך, את העויינות והשינאה, בקרב הציבור שאתה בא ממנו?

אני חושב שהטעות הגדולה ביותר שעשתה תנועת העבודה היתה בבניית עיירות־הפיתוח כאווירה של אין־ברירה. לא פעם מטיחים כלפינו, תושבי העיירות, כי אנחנו התיישבות־מובאת: שפכו אותנו מהמשאיות, לא הגענו מתוך אמונה בהפרחת השממה, ולכן קטן יותר חלקנו בהגשמת הציונות. תנועת העבודה היתה צריכה לדעת להעניק לראשוני העיירות את ההרגשה שהם שותפים למעשה חלוצי גדול, ואז גם אנחנו, עם הורינו, היינו יכולים לעבור את התקופה עם הרבה אהבה – כמו מייבשי הביצות או מגיני דגניה.

בעייה נוספת היתה הטלת רוב האחריות ליצירת תעשייה ומקורות־פרנסה על התנועה הקיבוצית ועל מערכות של חברת־העובדים. הוקמו מיפעלי מזון וטקסטיל, עם רמת שכר נמוכה מאוד, שהיו מנקודות־מיפגש לנקודות חיכוך ולמוקדי התמרמרות. מול הפועלים הרבים מן העיירות עמדו תמיד המנהלים, מחברת־העובדים או מהקיבוצים, שסימלו את מפא״י ואחר־כך את מיפלגת העבודה. תנועת העבודה היתה צריכה לדעת מהי נקודת־הזמן המתאימה להעביר את האחריות לתושבים עצמם, כדי שההתמודדות תהיה כלכלית בלבד וללא השלכות חברתיות.

אם כך, מהו תהליך הגמילה מן השינאה למערך?

היום מוטל עלינו לחזק את גאוותם של תושבי עיירות־הפיתוח ובניהם, ולהדגיש שבלי עיירות־הפיתוח היו גבולותינו חשופים, אדמותינו צחיחות ובלתי־מיושבות ואולי אפילו כבושות. רק ההכרה שהאומה יודעת ומעריכה את מה שעשינו בעבר תביא לתהליך של מיבחן הגיוני של הדברים עם ראייה מפוכחת לעתיד.

אתה מדבר על גאווה ועל כבוד. זה בדיוק מה שכמוזמים תועמלני הליכוד והחירות "הליכוד החזיר לנו את הכבוד".

אני חושב שהם צודקים. החוכמה הגדולה ביותר של בגין היתה לתפוס את בני עדות המיזרח בזמן

(המשך בעמוד 32)

ההשקעות מנקרות־העיניים למיספר קטן ביותר של תושבים בגדה, מדגישות את זילזולו של הליכוד בכושר השיפוט של בני עיירות־הפיתוח.

עמיר פרץ (באמצע) ונתיניו: העם צריך להגיע למסקנה שהוא טעה.



ערבים טובים באמצע הדרך

ארץ כנען

לפני שלושים ושמונה שנה החליט אבו־נעים כנען לקשור את גורלו עם ידידיו היהודים. האיש, שהיה חקלאי מצליח וסייע באהבה לקיבוצים בגליל המערבי, זכה רק השנה להתחבר לקווי המים והחשמל של המדינה שכה עזר לה. מקרה של בושה.

מאת שרית פוקס
צילומים: עמרם גלמי

ין נהריה לראש הניקרה עומדת חוות כנען, ארמונה של תמולה ערבית־נוצרית. מובלעת עצמאית, ארץ רפאים: קרועה ונבדלת מן הפלשתינאים ומסופחת אל הישראלים סיפוח זוחל וצולע. רק לפני חודשים אחדים התקינו לבני המשפחה חשמל ומים. עד אז: לוקסים לתאורה, פרימוס לחימום, מי באר לשתייה. הקיבוצים חניתה, מצובה, אילון, ראש הניקרה, ניקרו את עיניהם בגידוליהם המשגשגים, בעופותיהם המחוממים כחשמל. רעה תחת טובה. כי פעם היו היוצרות הפוכים: כשהתיישבו קיבוצי חומה ומגדל על קרקע הגליל המערבי בסוף שנות ה־30 שתו מן הבאר של אבו־נעים כנען, אבי המשפחה שהיגר מלבנון לפלשתינה. פטריארך ענק היה אבו־נעים, עוג מלך הגליל. הוא העמיד לרשות אנשי הקיבוצים את אדמותיו כלי תמורה כדי שיעבדו לעצמם גן ירק. יחד עבדו את האדמה, ורעייתו ורדה היתה קוראת כפנים זוהרות אל עובדי האדמה היהודים לאכול על שולחנם. אבו־נעים גילה לאנשי חומה ומגדל את רזי עבודת האדמה, את סודות ההשקייה. הוא היה חוליית הקשר שלהם לאדמת ארץ־ישראל.

לכבוד החיבור המאוחר אל רשת החשמל והמים נערכה חגיגה רבת נכבדים, וכל שתדלני המים והחשמל של משפחת כנען – השר משה שחל בראשם – סעדו את ליבם בחווה ואמרו אהלן וסהלן וגם מאבוק לבני המשפחה. „באתי לומר לכם: אני מצטער על הזמן שבוזבז ושמח שמה שצריך היה להעשות תוקן ולו באיחור", אמר השר שחל, „לא האמנתי כי 30 שנה נמשך ויכוח שמנע ממשפחה ישראלית לקבל חשמל". ברכות ואהבה זרמו כמים, אבל מים נמנעו מהמשפחה הזאת כבר ב־1979, כי מי הבאר שלהם הורחקו מבריכות. האגירה להשקאת שרות של שכניהם החקלאים. כשתקף את בני משפחה צמא לכוס מים, הם נסעו באוטובוס חמש דקות בערך למושב בצת הסמוך, שם העמידו לעצמם מקרר.

אבל בסוף שנות ה־30 נרקמו יחסי רעות בין אבו־נעים לבין החקלאים היהודים. הוא הודה אותם

(המשך בעמוד הבא)

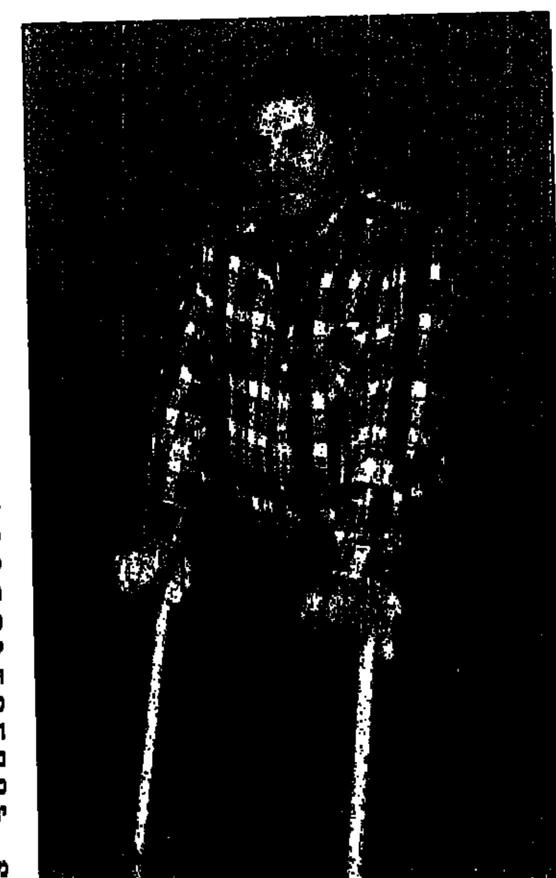
אשתו של מיכאל בן
אבו־נעים, בחוות כנען

(המשך מהעמוד הקודם)

מפני הכנופיות, הוא שיחר פורעים בשקי קמח, שלא יתקפו את שכניו־ידידיו. אפילו אשתו וורדה הסתובבה עם אקדח בתוך חוייתה ואמרה: אני לא פוחדת מכלום. כשהגיעה שנת 48' נאלץ אבו־נעים, קבלן עשיר שכנה על קו נהריה־עכו, להחליט אם לברוח עם אחיו הערבים או להשאר עם היהודים. הוא בחר ביהודים, וביום הראשון למלחמה נופף בדגל לבן.

על המעשים שעשה לטובת חבריו היהודים אומרים כי השתיקה יפה להם. שיתוף פעולה הוא שם המשחק. משהו כמו: העברת ידיעות, הברחת נשק, הלנת הקיבוצניקים בביתו. הפחד מניקמת הפלשתינאים עוד מרחף על החווה הזאת עד היום. רימון, בנו הצעיר של תאופיק, שהוא בנו של אבו־נעים ז"ל, משתיק את אביו הממלמל משהו על ההגנה ועל התעודה שהוענקה לו. רימון מחוויר קשות. הפחד המעקצץ אותם 37 שנים הוא נקמה בפני עצמה.

מדוע בחר אבו־נעים ביהודים? אולי קרא נכון את המציאות וידע למי תהיה לבסוף הארץ; אולי נתפס לרומנטיקה של הכובש העברי ארוץ הארץ הקדמון. ואולי בחר ביהודים כי הם היו רעיו, זורמים עם חייו בארץ. יאשה נבון חבר קיבוץ חניתה זוכר כי לאבו־נעים היתה השקפה ברורה עליכך שמקום היהודים הוא בארץ הקודש לצד הערבים. האם עשה אבו־נעים עיסקה מוצלחת? לא. הקיבוצים השאירו אותו מאחור, בחושך וביובש. עכשיו לך תחפש את האשמים. חברי הקיבוצים שנעזרו על ידי אבו־נעים, חלקם שימשו כחברי המועצה האיזורית (קודם „סולם צור", ואחר־כך: „מטה אשר"), ויכלו לעזור לו. עכשיו יכו על חטא, מה שמוסיף להם לווית חן אצילית.


מישקה זילברשטיין: שנים עמד בפתחי לשכות השרים.

יושב יאשה נבון, יו"ר המועצה לשעבר, וחוח דעת בגן ביתו הפורח שבחניתה, ומספר לי: „אבו־נעים היה ידידי הקרוב, מדריכי בהכרת טבע הארץ. הוא הכיר כל צמח, כל חי. גידלנו אצלו עגבניות, מלפפונים, כרובית. למדתי ממנו לממש את רגבי האדמה, להשתמש במים להשקאה לגידול ירקות ועצים. למדתי ממנו לטעת פרי. הוא היה איש רחב אופקים ביותר. ריאליסט שידע כמה רעות עוד צפויות לנו עד להתבססות המדינה. אבל הוא האמין בתהליך ההיסטורי שבסופו נחיה כולנו כאזרחים בעלי זכויות וחובות זהים".

אני שואלת את יאשה, האם היה זה אומץ לב או טיפשות מצד אבו־נעים לשתף פעולה אתכם? והוא עונה נחרצות כי מדובר באומץ. אבו־נעים לא רצה להיות פליט. הוא החליט וביצע. הוא לא האמין שהיהודים מתכוונים להתנכל לכפריים. כשנלקחה משפחת אבו־נעים לתקופה מסויימת לעכו, שמרו הקיבוצניקים על ביתו ולנו שם. באותם ימים כתב יאשה בצבע שחור על דלת הבאר של אבו־נעים: חניתה, לא לגעת. אות הרעות הזה נשמר שם עד היום. „ודאי שהיו יהודים שלא רצו מספיק לעזור להם בחשמל ובמים. הבעיה היא שחוות כנען זה לא ישוב מוכר, ורק לפני שנתיים הכניסו אותם לתקציב מועצת מטה אשר. נכון, לא כל המשקים נלהבים ממשפחת כנען. יש שאומרים, מי צריך פה ערבים".

עכשיו זיהמו חקלאי הסביבה, שאבותיהם למדו חקלאים מאבו־נעים, את מי הבאר של כנען. לא במזיד, אבל זיהמו. כוחו של גנרטור הדיזל משנת 1938 כשל. הוא לא סיפק לחץ מספיק למשאבת הבאר. וכך לא היו למשפחת כנען מים להשקייה. עכשיו חולמים על מנוע חשמלי.

פ
ניו של אריק לוטן, חבר קיבוץ חניתה וראש מועצה לשעבר, מתכרכמים מבושה כשהוא מדבר על משפחת כנען. הוא מספר איך התאמץ בכל כוחו להזיז את העניינים, כדי להביא להם מים וחשמל, ויש לו עדים. „ידענו כי ב'פינה' של אבו־נעים יש פנים חמות, יש סער. אבל אנחנו עם שסבל כל־כך עד שנעשה אגוצנטרי. מרוב כאב שוכח את הזולת. כשפניתי אל הישובים להתגייס, ולא הייתי יחיד במלחמתי, לא הצלחתי להלהיב. גם משפחת כנען מצידה לא הסכימה להשתתף בתשלום. שני הצדדים לא מיהרו להכניס יד לכיס. זה חרה לי נורא, וכל השתדלויותי במשרדים הממשלתיים לא עזרו". הישראלי היפה, כפי שכותב רג'א שחאדה בספרו "הדרך השלישית", „הכיבוש מחריד אותו – לא משום שהכיבוש הוא רע אלא משום שהוא הורס את דמותו... נארקיסיסט מפונק הרואה במראה המצויה תמיד מולו, איך יופיו רועך".

אבל אסונה של משפחת כנען לא אירע רק בגלל חשמל ומים. וזוהי מכת ישראל הראשונה על משפחת כנען: דיר חזירים היה לכנען, גזע לבן יפהפה מיורקשר. יום אחד בשנת 1963 כתב להם משרד הפנים כי הדיר שוב אינו חוקי: „אנו מקווים כי כאזרחים ותיקים נאמנים של מדינת ישראל תכבדו את חוק איסור גידול חזיר ומאחלים לך למצוא עד מהרה מקור פרנסה אחר", ניחם אותם המשטר. אבו־נעים ובניו לא תפסו עוד את גודל אסונם. הם שיגרו מכתב תשובה מסולסל „לשר הפנים הנערץ... משרדך הנכבד... ", וביקשו כתחליף ארבעה מספרים למוניות תיירים. השיב להם דב רוזן ממשרד הפנים: „תוכן מכתבכם לא מובן לנו. כנראה נפלה טעות".

מה לבני משפחת כנען ולביורוקרטיה? כלום. עמדו האחים מול התמנון הממשלתי כאוילת כוחות. הבטיחו להם פיצוי כספי על חיסול דיר החזירים בסך 190 אלף לירות (כ־4,000 דולר אז) ולבסוף, אחרי עיכובים, קיבלו 10,000 לירות כלבך ועוד שילמו מיסים. את החזירים מכרו לפי משקל בזיל הזול. בני המשפחה נהפכו לפועלי דחק. אריק לוטן, יו"ר המועצה האיזורית בשנות ה־60, התחנן בפני משרד הפנים שיכירו בחוות כנען כבמובלעת שבה יותר גידול חזירים. הוא כתב: „עוולה היא לגרום לאובדן פרנסה וקיום למשפחה נוצרית נדיבה כלפי ישובנו... המקרה חופף במהותו התנכלות כלפי יהודים בגולה אף שמובן לנו שהחוק חוקק כלפי יהודים".

גאוותם, עוצמתם ונכסיהם של בני משפחת כנען, מונצחים בזיכרון הפולחן של עקירת החזירים. סעיד, נכדו של אבו־נעים, יושב בצל הברוש במקום התכנסותה הקבוע של החמולה, וכולו געגועים, למרות

ליד תנור הפחמים של חוות כנען: כשרצו מים –

שהיה אז בן תשע בסך הכל: „מכניסים לתרד קטן ארבעים ראש חזיר, אחר־כך עם פטיש גדול במשקל חמישה קילו נותנים מכה על הראש. החזיר מתעלף. מכניסים סכין מתחת לגרון, נוחרים אותו עד הלב, ואז כל הדם יורד. מכניסים לאמבט מים חמים ומנקים". בעור סעיד מדבר, עומד תאופיק דודו הענק ותולה כבסים. הוא היה השוחט העליון, גבר כל יכול. ורדים ארומים מסתירים אותו. „אני הייתי האבן הראשונה של המקום הזה. מפה לא אזוז".

מתחת לעץ הברוש מצחקק רימון, נכדו של אבו־נעים, היום חרט בעיירה שלומי: „התיירות תשבות שהחווה שלנו רומנטית". רימון נראה כמו דנרי עם שפמפמון. „היינו מעבירים את הזמן על הזוק, כי מה היה לנו לחפש בחווה? חיפשנו רומנים עם תיירות".

„אנחנו עם שסבל כל־כך עד שנעשה אגוצנטרי". מרוב כאב שוכח את הזולת. כשפניתי אל הישובים להתגייס, ולא הייתי יחיד במלחמתי, לא הצלחתי להלהיב... גם משפחת כנען מצידה לא הסכימה להשתתף בתשלום".

סעיד בן־דודו משתיק אותו מפני הבושה, אבל רימון מודיע שעכשיו, כשיש לו חשמל ומים להציע, הוא מחפש כלה רצינית.

כזו היתה חוות כנען עד היום, ארץ שום מקום. צעיריה יושבים וממתינים למשהו אך שום דבר לא קורה. בינתיים באים אנשי משרד הבטחון המקומיים לתגוג במסיבותיהם, שכן אנשי כנען, צריך להגיד, מצביעים למפא"י. כולם יושבים מתחת למנורות הלוקס כמה אקווטי, אבל כשרימון ניגש להדליק מנורה כזאת הוא פוחד; כי אם מפעילים יותר מדי לחץ אויר, כשמטעינים מנורה בנפט, היא עלולה להתפוצץ. יש להניח שהאורחים נמנעו מלגשת לשירותים. כשבני כנען הלכו לשם הם לקחו קסרולה מתוך דלי ויצקו אותה לתוך הניאגרה. כשהתרחצו שפכו על עצמם מים מאותה קסרולה. מים שחוממו על פרימוס. הם אפו להם בתנור גחלים שעמד בחצר.

„אין כמו בבית", נאנח תאופיק, ואשתו בלאנש מתגאה: „הילדים עשו בגרות עם מנורות נפט". סמירה בתה הצעירה לומדת עבודה סוציאלית בסמינר אורנים. היא אומרת: „הייתי מסתכלת איך לפרות ולעופות של קיבוץ ראש הניקרה יש חשמל ולנו אין. חיינו כאן כמו אדם וחוה". „אפילו יותר גרוע", נאנחת בלאנש אמה.

„בלילה היינו הולכים לישון יבשים מצמא. כל החיים שלנו יבש". כשהתעופפו הקטיושות לגליל, לא ירדו בני משפחת כנען למיקלט כי אין להם מיקלט. ישבו והסתכלו אם הקטיושה נוחתת על ראשם או לא. רימון זוכר את חוות הסיכון: „את רואה כדור בא בצפירה חזקה מולך ו...בום! אור כזה, מסמא עיניים".

בשנת 1963 נעשתה חוות כנען חוות עניים, ומרגע שנהפכו פועלים רדפו את בני כנען תאונות: הבכור נעים נפגע בדרכו לבית חרושת „מילוז". הוא נפל מאופניו ולקה בשיתוק, שלוש שנים התענה, כי לא היתה לו מיטה חמה כפי שהמליצו הרופאים; ואילו היה בבית פריג'ידר לאיחסון תרופות ניתן היה להשתמש בתרופות שיקלו עליו עוד יותר. ובגלל העוני לא היה גם כסף לכסא גלגלים ולמיטה אוטופדית. ואז נפגע גם מיכאל, בנו של נעים, כשמתח חבלים ברכבל בראש הניקרה. ונפגע גם סעיד בן נעים ביד ימינו במושב בצת. תאופיק, המנצח על שחיטת חזירים, לקה בהתקף לב.

ע
ד שנות ה־80 לא נלחמה משפחת כנען תשושת הכאב, מושפלת ונבגדת, עם המימסד. „כשערבי נכנס למשרד ממשלתי הוא חושב שהפקיד הוא אלוהים", אומר אלי, הוא אליאס בן כנען. אביו הוא מנהל מחלקת מטבע חוץ בבנק הפועלים בנהריה. הדור השלישי, נכדיו של אבו־נעים, לימדו את הוריהם לא לסמוך על מילות כבוד. להבטחה בעל־פה אין ערך, צריך מסמכים. אליאס, הצעיר והנאור מכל אחיו, יזם הכנת תוכניות מיתאר לחווה, כמו שמקובל בכל ישוב מוכר. אבל – „הכל היה בירוקרטיה", הוא מנחם את עצמו, „זה לא היה נגרני". אליאס כבר יודע מה שכתב פעם גם העיתונאי מוחמד וותד: „כשאני מסתכל על שכונת התקווה ועל דרום תל־אביב כמו שאני מסתכל על כפר ערבי; כשאני רואה כי יהודי ליהודי זאב, קשה לי להאמין שיהודי לערבי יהיה אחרת". מיכאל, דודו של אלי, מגחך: „אתה אלי, בכלל יהודי", ואליאס מודה: „עד גיל 14 באמת ידעתי בקושי ערבית". הוא בוגר בית־הספר „בסמת" ובקרוב ילך לטכניון.

פרטי המשא־ומתן הביורוקרטי בן 30 השנה קשים לשיחזור. אבל עובדה היא שהמועצה האיזורית לא הצליחה לגרום לחיבור המשפחה לחשמל ולמים מהרשת הארצית. „מישהו למעלה ניסה אולי לגרום למשפחה לנטוש את האדמה ולעבור לאחד הכפרים הגדולים באיזור", אמר ראש המועצה הנוכחי בוגיו רונן בראיון למקומון צפוני. פעם גם ניסו לספח נתחים מאדמת כנען לשדה התעופה בצת. אבל מועצת מטה אשר מנעה זאת, טוען וילי אגמון חבר המועצה. „תמיד היו דברים חשובים יותר. היו מקלטים, היו בעיות חקלאות, היו ענייי שלום", אומר ברוך מצנע יו"ר המועצה לשעבר.

או נכנס לפרשה מישקה זילברשטיין, יו"ר ארגון נכי עבודה בחיפה, במלוא עוצמת קביו. זה היה בשנת 1980 לאחר פציעתו של נעים. כשבא לחווה החשוכה חשכו עיניו. במשך שש שנים עמד על פתחי שרים וסגני שרים, יועצים וסגני יועצים. זו היתה אובססיה. שר הפנים יוסף בורג לא נאות לקבלו והחזירו למועצה האיזורית. הוא הפעיל את שר החקלאות פסח גרופר, והשתדל אצל חייקה גרוסמן דרך ידידה שמכירה ידידיה. הוא חיזר גם אחרי יצחק מודעי כשהיה שר האנרגיה, וגם פגש את היועץ לענייני ערבים בנימין גור־אריה, שהבטיח לעזור אחרי שקיבל טלפון בעניין מרדור הכהן ז"ל באמצעות וילי אגמון, חבר מועצת מטה אשר.

ואז פגש מישקה את הפקיד מוטי משיח, עוזר היועץ לענייני ערבים באיזור חיפה. על משיח מצביעים רבים כבעל חיבה קטנה לערבים. את משיח זה מצחיק. אני לא קושר בעיה אנושית עם פוליטיקה, הוא אומר, אבל הוא ששלח למועצה מכתב הדורש מהם לברוק אם לבנייני משפחת כנען יש היתרי בנייה, שכן מאז 1981 אין מספקים חשמל ומים על פי החוק לבתים שנבנו באופן לא חוקי. אבל זהו חוק בעל פירצה מקלה. היא מבוססת על חוות דעת הקובעת כי אם הבתים נבנו לפני שנת 1965, בה נחקק חוק התכנון והבנייה, ניתן לחברם לחשמל ומים בהמלצת הרשות המקומית.

גור אריה מאשים היום את המועצה האיזורית מטה אשר, שבעיניו הם ה„המנוולים הכי גדולים". הוא גם נעלב מן הטענה שפקידו משיח התנכל מתחת לאפו לחווה. כך או כך, לפני שלוש שנים, נחתם הסכם לפיו ישתתף משרד האנרגיה ב־80 אחוז מעלות חיבור החשמל, המועצה תיתן עשרה אחוזים, ומשפחת כנען את היתרה. מישקה פרץ בבכי ומיהר לכתוב מכתב למודעי: „כל הכבוד לך על מעשה יפה ומבורך, שירים את קרננו ויביא לנו אהדה ורצון טוב". שמחה מוקדמת מדי. פתאום קיבל טלפון: „יש עיכובים אנחנו רוצים לברוק שוב".

בינתיים היו בחירות וההסכם נמוג. מישקה אומר שלא הצליח לחדור אל לשכתו של עזר ויצמן ועוזרו יוסי גינת. כשהובאו הדברים לידיעת השר שחל, שירש את מודעי במשרד האנרגיה, אומרים שהזדעזע. אבל ההסכם החדש שהושג במאמציו חייב את המשפחה ביותר מ־50 אחוז של עלות החיבור לחשמל – 12 אלף דולר. משרד האנרגיה נתן כ־9,000 דולר, המועצה כ־1,500 דולר. נכנסו די בזול למסיבה של משפחת כנען. גם את ענייני המים הזיז מישקה. לפני שנתיים בערך, הוא אומר, העבירו משרד החקלאות ומשרד הפנים מיליון שקל למועצה האיזורית מטה אשר, והכסף נעלם. עכשיו הושלם הסכום ואת התקנת הצינורות ביצעו צעירי המשפחה בעצמם. קיבוץ חניתה הבטיח טרקטור אבל הטרקטור לא הגיע.

משפחת כנען ציפתה בסבלנות. לא זעקה, לא קיללה, לא הפכה שולחנות. דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. „את אדמתנו ללא ננטוש", אומר סעיד, נכדו של אבו־נעים שהגיע לכאן מצידון לפני 60 שנה, „זה מקומנו היחיד. יסדנו אותו וכאן נשאר". וכרונות העבר עומדים שם להוכחת הזיקה. כאן לא משמידים אתרים. עומד אוטו פורד קנדי חלוד שהוביל מספוא לחזירים. עומד מנוע דיזל של הבאר, אפוף קורי עכביש. חבל הרפאים הזה הוא תעודת הזהות שלהם. קשר דם תמולתי מטפטף אל 50 הדונם. הם לא יצטרפו לאף כפר ערבי, כפי שגם לא יתגיירו. "צומוד" – קוראים לכך בערבית – להחזיק מעמד, לדבוק בעמדה, להיצמד אל האדמה.

מ
הו מוסר ההשכל של פרשת כנען? הארץ הזאת לא גומלת לזרים שהיטיבו אתה וראה פרשת חסידי אומות העולם. סיפרתי את הדברים לסופר אנטון שאמאס, והוא אמר: „מוסר ההשכל הוא שלא כדאי לשתף פעולה. יש הרבה משפחות כאלה שמכרו עצמם במחירי 1948 והם משלמים במחירים של היום, בקצב האינפלציה. איזו השפלה. הייתי קובר עצמי 40 מטר מתחת לפני האדמה. אילו לא שיתפו פעולה, אולי היו מקבלים חשמל קודם."

יום גדול הגיע, היום בו קיבלה משפחת כנען חשמל תמורת 12 אלף דולר ששילמה. עמד כנען כנען, צעיר האחים, נעלב שאינו עולב, ואמר לאורחיו: „ברצוני להודות על הטירחה שטרחתם בבואכם הערב מרחוק... חג האורים, חג החשמל, חג יציאה מחשיכה לאור. חיכינו לו הרבה זמן...אני מבקש מכולם להרים כוסית לחיי כל אלה שעזרו וזכו להגיע אתנו לרגע הזה. כולנו תקווה שישררו שקט ושלום בארצנו ובאיזור."

כנען האופטימיסט. כמו גיבור סיפרו של אמיל חביבי המתקשה להבדיל בין אופטימיזים ופסימיזים. כשבאה עליו רעה הוא מודה לאלוהים שנחסכה ממנו רעה גדולה יותר. „אנחנו לא שונאים אף פעם, אנחנו מתיידדים", אומר לי כנען כנען, „אני אזרח ישראלי אבל לא מתעניין בפוליטיקה". אלי בנו, אופטימיסט בן אופטימיסט, אומר: „אילי פאת מאת (מה שעבר מת), יש מים, יש חשמל לא איכפת לי כלום".

אלי מצביע אל השמיים: „כשייעלם הענן הזה תגיע השמש". ■


אלי כנען ודודו מיכאל ליד הדלת: עליה כתב ישה נבון „חניתה לא לגעת"



זוג באילת, במזג אויר של רחם

הזילברמנים, הומור־טקסטואלים

הוא – מנחם זילברמן ועוד שלושים קילו, מצחיקן מוכשר וגם מו"ל. היא – דורית, אשתו, דוקטורנטית לספרות בביקיני, סופרת שעושה כותרות. מודה שתפסה טרמפ על הפופולריות שלו. היא אומרת שהוא מביא לכולם את ההצלחה ובעצמו נשאר בצל. הוא מאשים את אימו הפסיכולוגית. מנחם קורא את הסצינות המיניות בטקסטים שלה, משוכנע שכולם חושבים שדורית כותבת על עצמה, ודי בתענוג מפנטז את הסקנדלים שיבואו.

מאת בילי מוסקונה־לרמן

הביצה מתחלקת לתוך קערה של שקדים, צימוקים ואגוזים. עטוף סינור ארום משוכך הוא לש בהנאה את התערובת ויוצר עוגיות נפוחות. קצת השמין, מנחם. אם לדייק – מדובר בשלושים קילו. ערב אחד הוא אוכל במסעדת דגים, ערב שני – בצרפתית. מבקר מסעדות באילת זה מקצוע.

דורית דקה, אפילו קצת גרומה. בזמן שהוא לש באיטיות, היא מסבירה במהירות את הז'אנר הסוריאליסטי בספרות הדרום־אמריקאית, שטביעת האצבעות שלו ניכרת בספרה החדש אשר עומד לצאת לאור. הילדים, דין ואביגיל, רבים ברקע. פתאום, בלי אזהרה מוקדמת, דורית קמה, תופסת את דין בחולצה, מנערת אותו ומוציאה מהגוף שאגה אדירה של כעס. אחר כך חוזרת לשולחן, מציתה את הסיגריה העשירית ועוברת בשלווה לז'אנר הפנטסטי.

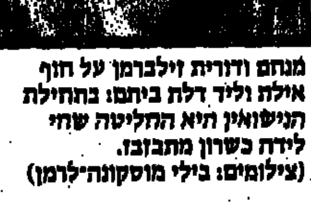
אילת. שתים עשרה בצהרים. "מזג אויר של רחם", במילים של דורית. המשפט האחרון לקוח מהספר החדש שלה. המו"ל, מנחם, טועם בינתיים את העוגיות החמימות, שיצאו עכשיו מהתנור, והעינים שלו מצטמצמות לחריצים צרים של תענוג. מנחם, תעשה משהו עם הילדים, היא אומרת. מה לעשות? הוא שואל, מושך לאט לאט את ההברות. תחנוק, תרצח, תהרוג, רק תעשה משהו. ב ס ד ר – הוא עונה לאט וחוזר בתענוג לעוגיה, ולא זז מילימטר.

מנחם ודורית זילברמן. חמש שנים באילת. בעל, אישה ושלושה ילדים. סופרת ומו"ל. היא בת עשרים ותשע הוא בעשר שנים יותר מבוגר. הספר האחרון שלה "סרוס" הקפיץ את התקשורת. הרעש היה סביב סצינות מיניות נועזות. אולי חמישה אחוז מהספר היא אומרת. אולי, אבל מרוכזים. גם יחסי הציבור, כולם מסכימים, היו עשויים היטב. תוכניות טלוויזיה פופולריות רבו עליה. מני פאר זכה בה ואירח אותה בתוכנית שלו, חשופה שזופה ובלונדינית. הזיכרון שלה מהערב ההוא מחזיר אותה למצב של שיתוק. היא זוכרת את עצמה עם עוית של חיוך על הפנים, חום ודימומים בכל הגוף.

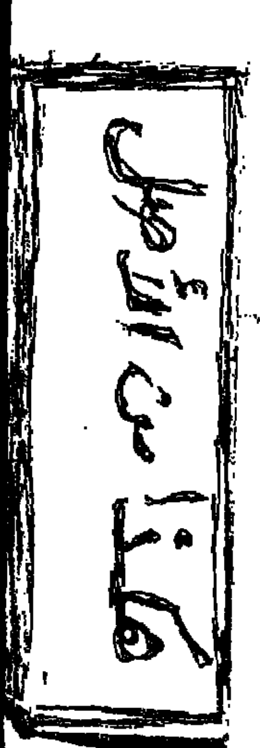
הספר נמכר בשתי מהדורות תוך שבוע. הפעם היא התחננה לפני איש יחסי הציבור שלה, שהוא גם בעלה די, שימתן את הכישרון שלו. דווקא הפעם מנחם מסכים. בספר הראשון שלה היא היתה אנונימית להחריד, הוא אומר, עכשיו היא לא צריכה להיות מוצגת כאמא לילדה שקבלה אבא חדש ("אמשל") ולא אשה שבעלה משפץ לה את הבית ("תחנה מרכזית") אלא כסופרת שהתקבלה לאגודת הסופרים. את הערך הזה של סופרת רצינית צריך למסד ולחזק.

היא מודה שתפסה טרמפ על הפופולריות שלו. יש לה תאוריה בנושא, תאוריה מתגוננת: סופרים הם עם של אני ועצמי עוד. הכל עניין של מגייכרות ויחסי ציבור, כל אחד ברמה שלו. מה שיורם קניוק מרשה לעצמו, להופיע בסוף ציטוט, עמוס עוז כבר לא מרשה לעצמו. הוא כבר כמוזיאון זכוכית. אוכל ארוחת בוקר עם סול בלו ולא מדבר עם אף אחד. אשתו עונה בשבילו על כל המכתבים והברכות. לו כבר אין קשר עם העולם. לה יש את מנחם. איתו מתמיד לעממיות. מסעדות, פאבים, בתי קפה, אנשים. אם הייתי, למשל, נשואה לבעל שהוא פרופסור לפילוסופיה הייתי אולי מרחפת לי בספירות ספרותיות, מנותקת מהעולם. היום, כשבחור ניגש אליה בלילה בפאב ואומר לה,

(המשך בעמוד 31)



מנחם ודורית זילברמן על חוף אילת וליד דלת ביתם: בתחילת הנישואין היא החליטה שחי לידה כשרון מתבזבז.
(צילומים: בילי מוסקונה־לרמן)



שיהיו לי בריאים

„חיו לו כישורים
לקחת מחלה
ולהפוך אותה לבריאות
ולהתחיל מהתחלה..."
(מתוך „שוטה הכפר" של בוב דילן)

ביום ראשון מתה כאן אשה אחרי שבלעה „תילנול", כדור פופולארי נגד כאב ראש פר פולארי. בבדיקה שלאחר המוות התגלה שהכדור הכיל ציאניד, רעל קטלני, ומאוד לא פופולארי. הוראה של משרד הבריאות האמריקאי אסרה על מכירת „תילנול", ומליון אנשים, שכאב להם הראש, החליטו לעבור לכדור אחר, של החברה המתחרה, שעדיין לא הורעלה, ומישהו מילמל שאולי אפילו הרעילה כדי שכואבי הראש יעברו אליה. רצח כתעלול פרסומת. ביום שני, מת תינוק שאכל מזון מעוך מבקבוק מתוצרת „גרבר" – פירמה ידועה בשטח הזנת התינוקות. בתוך הבקבוק התגלתה זכוכית מנופצת שמישהו החדיר בכוונה פנימה. התגלו בקבוקים קטלניים נוספים, ובקבוקי „גרבר" הוסרו בין־לילה מכל המדפים של כל הסופרמרקטים של ארצות־הברית, שהיא מחסן התרופות הגדול בעולם. ביום שלישי, מת זקן אחד שבלע כדור „קונטאקט" – כמוסה כנגד התקררות וצינון, שאמורה לרפא אותך במשך שתים עשרה שעות. הפאציינט הקשיש בלע את הגלולה המרה, וכעבור שתים־עשרה שניות החלים לנצח. ביום רביעי, רעשה הארץ בעקבות ידיעה המוסרת שחמישים אחוז מהקוקאין (תרופה מאוד פופולארית במדינת האשליה) של קליפורניה מעורבבים עם נפט. הערבוב עם הנפט משווה לקוק מראה גבישי („אבנים" בלשון המסניפים) ורק בדיקת מעבדה יכולה לחשוף את הנפט שהוחדר לחומר. בחדשות נמסר על שלושה מקרי מרק, ועל הנזק שהוא חמור, בלתי ניתן לתיקון, וברוב המקרים גם גנטי – כלומר, מחלות שיעברו גם לדור הסמוך הבא. כמו כן, אמר המסורק בערוץ השביעי, בחדשות של עד־דאייה", כבר עכשיו ברור שאף אחד לא הפסיק להריח בגלל ששמו לו קצת נפט בחוטם, וכידוע – גם בלי נפט, קוקאין זה לא בדיוק מזון מלכות. בכל אחד מהמקרים הללו לא נתפסו חשודים, המשטרה אפילו לא יודעת כיצד להתחיל לחפש את הרוצחים האלמונים הללו. אלה שמתגנבים בלילה עם מזרקים זעירים ומחדירים רעל לכדורים נגד כאבי ראש, זכוכית לבקבוקים של תינוקות, זכל לכמוסות נגד שפעת, נפט לקוקאין. הרוצחים האלמונים הללו הם הרוצחים המתועבים (והמטורפים ביותר משום שלרצח שלהם אין כתובת. הם לא יודעים מי יקנה את התרופות המורעלות שעל המדפים, והם לא רוצים לרצוח מישהו מסויים, רק את כולם. הם רוצים להרוג את אמריקה.

★

אם מישהו רוצה להרוג את אמריקה – הוא רק צריך לפגוע במחסן התרופות שלה. תרבות בליעת הכדורים היא אולי התרומה הגדולה ביותר של אמריקה לתרבות הבריאות העולמית. אין לו כאב שאין להם פה תרופה נגדו, ומדפי הסופרמרקט מלאים במשככי כאבים. מכאב שיניים ועד חרדה קלה באמצע הלילה. אתה רק צריך ללכת ל„סוֹדְאִילְוָאן" (רשת הסופרמרקטים שפתוחים עשרים וארבע שעות, לידיעת הכואבים), ולבחור לך את משכך הכאבים שלך, ולקוות שמישהו לא הרעיל לך אותו בלילה שעבר.

אתה נתפס מהר מאוד להרגל זה של בליעת כדורים נגד כל צל של כאב, ומגיע מהר מאוד לבליעת כדור עוד לפני שאתה מרגיש כאב. למשל, אתה יוצא בערב לארוחה עסקית או לסרט – מי יערוב לך שלא תותקף בעוד זמן מה בכאב ראש עם חרדה, או כאבי בטן ואולי גם קוצר נשימה ולחץ דם גבוה לכן, לפני היציאה – בולע היוצא חמישה כדורים שונים, מכל צבעי הקשת, ויוצא לבילוי שלו מסטול ונינוח. כשיחזור מהבילוי, יבלע כדור שיתן לו לישון במנוחה עד הבוקר, או שיגרום לך קצת „סַאנְקְוִייל" – „הסירופ שאיתו לשינה אתה נופל – וכשאתה ישן, אתה לא משתעלר" אם במקום לישון, אתה רוצה לעשות קצת נחת לאישתך, אתה בולע גלולות חשק. ובבוקר, עוד לפני שאתה עושה פיפי – אתה לוקח כדור להתעודד, ועוד כדור להרגע מההתעוררות. וכמובן – הכי חשוב – ויטמינים, השלאגר החדש של גלולות הברית של אמריקה.

★

לא חשוב אלו דברים רעים עשית בלילה הקודם, בבוקר תיקח את הויטמינים שלך. ג'ימי, ידיד אמריקאי שלי, בולע כל מה שזז, אמר לי: „אתה מבין, בלילה אנחנו הורסים את עצמנו ובבוקר אנחנו בונים. זה נותן לנו מסגרת. כל הלילה אנחנו אוכלים דברים נוראים, מעשנים, מריחים כל מיני דרעק, שותים אלכוהול. ובבוקר – לוקחים את כל הויטמינים, ומתחילים להיות בריאים כמה שיותר, כדי שבלילה נוכל להרוס את עצמנו שוב".

ואמנם, ידידי האמריקאי מתחיל כל יום בחבילה של שמונה כדורים, באריזה צהובה, כל כדור בצבע אחר. הכדורים הם ענקיים וצריך חתיכת פה כדי לבלוע אותם, ולא להחנק לפני שאתה נהיה בריא. הכדור האדום מכיל את הויטמינים A ו־D. בירוק – B, בארדמס – ויטמין E, בזהוב – כל המינרלים שהתגלו עד היום, באפור – לֶצִיטִין, הכדור הלבן – כולו אומר C, ואחרון חביב, עם נקודות כחלחלות־כדור מרובע עם מזון מלכות. על האריזה כתוב "Energy Pack", חבילת אנרגיה, ומאחור, בכתב קטן, מסבירים לך שאתה לא צריך לאכול אם אתה בולע את כל הכבודה הזאת. ואם שום רוצח אלמוני לא החדיר לך ציאניד לויטמין האהוב עליך, יש לך סיכוי סביר לחיות לנצח, כמו רונלד רייגן.

אחרי שג'ימי בולע את כל האנרגיה הזאת, הוא שם לעצמו בוידאו קסטת התעמלות של פריסליה פרסלי או ראקל וואלש, הנוטה לאירוביקה הודית, ומזיז את הידיים עם המורות הפצצות שלו. לא צריך להיות ספורטאי פנאטי בשביל להתעמל עם פריסילה או ראקל. אני הייתי בא אל ידידי האירובי רק כדי לצפות בגב' וואלש זזה עם בגד־גוף לכאן או לכאן, ותאמינו לי שגם מצפיה כזאת אתה מקבל אנרגיה לא מבוטלת.

עמוס ויטמנים לעייפה, נפרד ג'ימי מראקל או מאלמנת־אלביס, שחוזרות לקסטות שלהן, ומתחיל לרוץ לאורך רחוב מְלְרוֹז. הכדורים משקשקים לו קצת בבטן, והוא עוצר במועדון הבריאות השכונתי, מרים משקולות, מתעמל במתקנים משוכללים, עובר לשבירות־סמיכה, נכנס לסאונה יבשה, מרכיץ מקלחת קרה, נכנס למסעדה צמחונית, מכרסם מלוא הטנא עשבים ואצות, רץ חזרה הביתה, פושט את הטרנינינג שלו, עולה על בגדי אלף, והנה הוא מוכן ללילה חדש של הרס עצמי, לפני הבוקר הויטמיני של מחר.

★

שיהיו לי בריאים, וימשיכו לחיות חיי נצח, עם רוקטור ברנארד שפעם החליף להם לב, ועכשיו הוא בראש חברת תמרוקים ידועה, מורח אותם בקרם העלומים הנפלא שלו, מקבל כך וכך מליונים לשנה, ומחליף להם את הפנים. שיהיו בריאים, ובעיקר – נטולי כאבים. ואם כואב משהו, תיגש לזבן הקרוב ברשת הסופרמרקטים שפתוחה 24 שעות, משום ש־24 שעות ביום עלול האדם לכאוב, תגיד להם מה כואב לך והם יגידו לך איזה כדורא לבלוע.

קח שניים, כדי להיות בטוח שלא יהיה אפילו רמז לכאב. חוסר היכולת לעמוד בפני כאבים, משפיע לרעתי באופן משמעותי ביותר על האמנות והתרבות האמריקאית. סופר שחי עם כאבו, יודע להפוך את כאבו לרומן מופת. צייר שכואב יכול לשחרר את כאבו על בד, ולהביא יצירה נפלאה חדשה שאולי תביא מעט מרפא לכאבו של המין האנושי. כנ"ל – מוסיקאי, קולנוען וכיו"ב. אבל אמן שמרגיע את כאבו בגלולה, גם האמנות שלו נראית כמו כאב בטן או ויטמין חסר ריח וחסר מין. ולא רק אמנים, כל אדם שיודע לסבול כאב, להתגבר עליו, ולהמשיך הלאה, הוא אדם שחי חיים עם משמעות. ואלה שמזומן להם כדור נגד כל כאב, ובעצם נגד כל רגש, אינם חיים, רק בולעים.

הם לא מרגישים, רק בריאים.

יהונתן גפן

מבט אחר

ד"ר אילן עמית, הבן של כרוך מהצופים, מדען ברפא"ל וחוקר במרכז למחקרים צבאיים. בגיל מאוחר איבד את מאור עיניו. זה לא מפריע לו, ואולי אפילו מעודד אותו, לחשוב בצורה מרתקת, על שיחרור האדם מהביוגרפיה וגם על מפולת מניות הבנקים.

מאת מיכל קפרא

המיפגש עם ד"ר אילן עמית, התקיים במשרד של הרשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא"ל), ברחוב צדדי בתל־אביב. מסדרון ארוך, "שמאלה עד הסוף". הדלת סגורה. רגע לפני שהדלת נפתחת, כמעט ברור כיצד תתנהל שיחה עם עמית מחקר, שהוא גם חבר במרכז למחקרים צבאיים. שלוש שעות השיחה הבאות, מנפצות בשיטתיות כל ציפייה, והחוקיות היחידה שלהן היא תפישת עולמו המרתקת.

בשנת 1981, הגיע לשיאו תהליך עיוורון שנמשך שנתיים. אילן עמית, ד"ר למתמטיקה ומדעי המחשב, נאלץ לסיים שתים־עשרה שנות פעילות אקדמית כמרצה בטכניון. על השולחן במשרדו מונח עכשיו מכשיר הקלטה קטן, תחליף לכושר הראייה שאבד. העיוורון לא מנע ממנו מלהמשיך בעבודת המחקר ברפא"ל. מעט מנתוני אישיותו הנחשפים בשיחה, הופכים את השאלה כיצד זה יתכן, לכמעט מיותרת. אבל ההתמודדות נותרת מסקרנת.

עמית: "תחושת העיוורון היא דבר חולף. כאשר אתה רואה אז לא מתעוררת הבעיה, גם כשהנך עיוור – אין בעייה. אדם עיוור לא חי את העובדה שחסרה לו הראייה. הבעייה קיימת בשלבי המעבר. תחושת השינוי והחשש לאן אתה מגיע, הם חריפים מאוד. כמו כל שינוי בחיים שלנו, זה מעמיד אותך מול הבלתי ידוע. אין לך כלים לתמוך בהם כדי להתמודד. יש בזה שמץ מסיטואציית הפסקת החיים בכלל. זה רגע נורא וגדול, מחריד ומלא הוד, והוא חולף. אנחנו לא מסוגלים לעמוד זמן רב ברגעים כאלה, ומהר בונים לעצמנו כלים חדשים.

"החשוב והקשה מכל הוא לא לתייק את עצמך כעיוור או כרואה. זה לא פשוט. אני מאוד מופתע כשאומרים לי שאני עיוור. אני לא רואה את עצמי כעיוור, אבל כשאני צריך לקום וללכת – אני נזכר. אני עדיין לא חש בשינויים מהותיים בתפישת העולם, אולי הייתי יותר מדי זמן במקצוע של רואה. אני עדיין חולם בצבעים וצורות. לא מובטח שזה לא יעלם. בעבודה המדעית מצאתי שאני מסוגל לעשות יותר ויותר דברים ללא התלות בעזרים כמו נייר ועט, למשל. אני עושה עמודים על עמודים של פיתוחים מתמטיים בראש. היום אני אפילו תמה ומגחך לפעמים על ביזבוז הזמן הנדרש לרישום."

אבל גם הגיחוך לא מסתיר חשש. חשש מהעתיד.

כרטיס הביקור שלו מחבר מתמטיקה ומדעי המחשב למשוררת אמילי דיקינסון. עשרים וחמש שנה הוא עוסק בחקר ביצועים ומערכות, מתוכן שמונה־עשרה שנה בתחום הצבא והבטחון. תחומי עיסוק מקבילים: הסטוריה, סוציולוגיה, פילוסופיה וספרות. מאמר על שירתה של אמילי דיקינסון יתפרסם בחוברת החדשה של "מחשבות", כתב־עת הגותי שמפרסמת חברת י.ב.מ. בישראל, שהוא גם אחד מעורכיו. מאמרים אחרים שפירסם שם היו בנושאי פילוסופיה, פסיכולוגיה, ועל משחק מחשב שאמור לבסס את האידיאולוגיה של הליברליזם.

תחילת השיחה עם ד"ר עמית, שעוסקת בכמה הנחות בסיסיות נאיוויות שיש לנו כלפי עצמנו, נבעה, למעשה, ממשפט מקרי על הרצאותיו לפני אגודת הפסיכולוגים הקליניים. ההמשך שנוגע בפוליטיקה, חברה, חינוך וטכנולוגיה, נרקם בידיו כמעשה אמן, וחושף פרספקטיבה שונה על המציאות היומיומית.

"אחת ההנחות של אדם מן הרחוב, כמו שאני מניח לגבי עצמי, היא: שאני תמיד אותו דבר. אני, שהייתי בחדר הזה אתמול, ושלפני חמש שנים שהיתי במקום אחר, ולפני שנים רבות הייתי ילד שכונה באותו שם – אני אותו אחד. כך אני מניח בצורה בלתי מפורשת, ונוהג כאילו זה כך. שלטונות מס הכנסה, למשל, לא יקבלו את הטיעון שאותו אחד שהיה לפני שלוש שנים, זה לא אני. המערכת המשפטית־חברתית, המשפחה, החברים, וסיבות רבות אחרות – כל אלה כופים עלי את ההנחה שאני אותו אדם.

יש בעיוורון שמץ מסיטואציית הפסקת החיים בכלל. זה רגע נורא וגדול, מחריד ומלא הוד, והוא חולף. אנחנו לא מסוגלים לעמוד זמן רב ברגעים כאלה, ומהר בונים לעצמנו כלים חדשים.

"השאלה הזו העסיקה את האנשים כבר בעבר הרחוק. בהודו, למשל, יש מחזור סיפורים שמכונה "סיפורי הערפד". סיפור המסגרת עוסק במלך שצריך להוביל, בלילה לאורך הנהר גוויה של מת התלויה על עץ, אל נזיר שהוציא ממנו הבטחה לעשות זאת. הגווית מכושפת ושוכן בה ערפד. כל פעם שהמלך מנסה לבצע את המזימה, מספר לו הערפד סיפור שבסופו שאלה. על המלך לענות על השאלה, אחרת ירוצץ הערפד את גולגלתו. אבל ברגע שהמלך עונה על השאלה, הוא מפר את נדר השתיקה שנדר לנזיר. וכך הגוויה חוזרת לעץ וכל התהליך מתחיל מחדש.

באחר הסיפורים מספר הערפד על אשה צעירה ובעלה, שנקראים על ידי אחי האשה למסיבה בבית אביהם. שלושתם הולכים למסיבה ועוברים בדרכם על פני מקדש האלה קאלי. הבעל נזכר שמאז נישואיו הוא טרם נתן כבוד לאלה, ומחליט להיכנס פנימה. שם אוחז בו הטירוף האלוהי. הוא נוטל את החרב הגדולה המונחת על המזבח ומשסף את גולגלתו.

לאחר זמן מה נכנס אחיה של האשה לברר מה קרה. כאשר הוא רואה את המחזה, הוא נסער ונבהל ומרגיש אשם באסון, ולפיכך מחליט שאין דרך אחרת אלא לעשות את אותו מעשה. והאשה הצעירה נכנסת גם היא ומחליטה להתאבד בתליה על חבל כיוון שאבד הטעם לחייה. האלה מתעוררת לנוכח הצער הזה ומחליטה להחזיר לחיים את שני הכתורים, על־ידי כך שהאשה תחבר את הראשים לגופות. שני הגברים אכן מתעוררים לתחייה וממשיכים בדרכם. אלא שברור מתברר שהבתורה התבלבלה והחליפה את הראשים. בין הבחורים פורץ ויכוח מיהו בעלה של האשה. בעל הראש, או בעל הגוף. בעל הראש טוען שהראש שולט בגוף ולכן הוא הבעל. ובעל הגוף טוען שהנישואין הם בראש וראשונה חיבור גוף בגוף. את ההכרעה בויכוח דורש הערפד מהמלך.

ואריאציה פילוסופית אחרת מספרת על אדם שכביכול הושתל בו מוח של אדם אחר. כאן מתעוררת השאלה האם האדם נשאר אותו אדם, או שזהותו החדשה היא של האדם בעל המוח. כל הוואריאציות האלה מציבות סימן שאלה. האם הגוף, שהוא הבסיס לזהות עצמית, הוא בסיס מוצדק לזהות זו.

הסיפור על חוני המעגל שהתעורר לאחר שבעים ושנה, נכנס לבית המדרש ומשום שלא חלקו לו כבוד ולא הכירוהו – חלשה דעתו ומת – מראה את קשיין של האדם כאשר מנתקים אותו מהרשת שנותנת לו את הזהות של עצמו. זו גם למעשה, בעייתם הבסיסית של עקורים ופליטים, הניתוק מהדימוי העצמי, והקושי בקבלת דימוי עצמי חדש.

לצד העמדה הנאיבית שטוענת שהאדם הוא תמיד אותו אדם, ולצד העמדה האקזיסטנציאליסטית שכופרת בקיום הזהות האחידה, ורואה בזהות אוסף של רגעי תודעה שאין קשר ביניהם – קיימת גישה אחרת, המתבוננת והמנסה לרופף את האחיזה שאוחזת בנו הזהות. גישה זו מעלה את השאלה – האם אנו כשפופים לביוגרפיה שלנו. האם מי שמכיר אותך בצורה הטובה ביותר הוא דווקא זה שמכיר את הביוגרפיה שלך בצורה מפורטת? הנטייה הראשונית היא לומר כן. אולם לעתים קיימת ההרגשה שדווקא הורים או חברים מילדות מכירים אותנו פחות מאנשים שאולי פגשו אותנו פגישה חד פעמית. דווקא איתם יש לנו איזה חיבור ברגע מסוים.

ונמצאו גם בעלי הלכה קיצוניים שטענו שאנחנו צריכים להשתחרר מהביוגרפיה שלנו. כדי שמשהו מהותי בנו יבוא לידי ביטוי, לקחת מעין מרחק בין עצמנו ובין הביוגרפיה שלנו ולראות מה יש בתוך החלל שמתהווה. אנשים שמצטרפים לכיתות, למשל, וכותרים להחליף את שמם, עושים אולי נסיון פנימי, אקט סימלי להתנתקות מהביוגרפיה הקודמת שלהם, ואז הם יכולים להתבונן ולהיווכח מה נשאר גם לאחר הניתוק".

שם משפחתו הקודם של אילן עמית היה פרוך. אביו היה בין המייסדים של תנועת הצופים בישראל, וראשיה. הסיבה לתחלפת שם המשפחה פרוזאית למדי ורחוקה מהנסיון להתבונן בזהות. גם הפרטים האוטוביוגרפיים היחידים שהוא מנדב בחוסר רצון מובהק – בן 51, נשוי, אב לארבעה ילדים, מתגורר ברעננה – ספק אם מקורם בגישה מעניינת זו. "אני בהחלט חש באפשרות הרעיון להשתחרר מהעניין הביוגרפי," הוא אומר, "אבל עדיין לא הגעתי למדריגה של פיזור הענן הביוגרפי שלי. ההשקפות האלה הן אוסף של התבוננויות, שברגע מסוים יכולות להבהיר דבר מה."

כלומר, המציאות בחוץ אינה עולה בקנה אחד עם ההגיגים?

"כל אחד היה שמח להצהיר שהכל עולה בקנה אחד. אני חושב שאנחנו חיים כולנו על כמה מישורים, שחלקם נובעים מהמציאות שמעצבת התרבות שלנו. ניתן לומר שקיימים קשרים בין המישורים השונים. למשל, ישנה אופנה מקובלת בישראל, לבקר את המערכות הפוליטיות והחברתיות. אנחנו אומרים: הפוליטיקאים האלה, המפלגות האלה, הביורוקרטיה הזו – ובכך אנחנו כאילו בונים עולם אחר בתוכנו, שהוא עולם שונה מהעולם הפוליטי חברתי שעליו אנו מלגלגים. ישנה נקודת מבט שאומרת שהמציאות החיצונית היא בהכרח ראי של המציאות הפנימית. כלומר, המערכת הפוליטית והביורוקרטית הזו לא היתה יכולה להתקיים ולקבל את עוצמתה, אם הדבר הזה לא היה קיים במידה מסויימת בתוכי. בתוכנו. אם אנו מקבלים הקבלה זו, הרי שאי־אפשר לצפות שיחולו שינויים במערכות החיצוניות אלא אם כן יחול שינוי מערכות בתוך עצמי.

"אני לא מציע שבדיון על תקציב המדינה, ידונו כיצד זה משתקף בזהות הפנימית של חברי הוועדה. הדיון יעשה, כמובן, במונחים של תקציב, אבל בעזרת השקפה זו, נוכל להבחין שהדברים שמעוררים בנו התנגדות, הם ראי לדבר שנמצא בתוך עצמנו.

לעתים אנו שמים לב שאנשים מסויימים תמיד צריכים להיות צודקים. תמיד יתווכחו, ינסו להגיע למצב בו דעתם תתקבל. ככל שאנו רואים את התכונה הזו, את ההכרח העצוב והפתטי הזה להיות צודק, כך מתעוררת בנו הרגשת עליונות וסלחנות מלגלגת. אבל מה לגבי עצמנו? האם אצלנו הדבר אינו כך? האם העמדה המלגלגת כשלעצמה היא לא צורה שבה אני מצדיק את עצמי לעומת אחרים? – זו אחת האפשרויות ללמוד את עצמי ממה שקורה בחוץ."

הנחיתה לקרקע האקטואליה – ועדת החקירה בעניין ויסות המניות בידי הבנקים – שעושה ד"ר אילן עמית, גם היא מוארת באור ייחודי.

"לכל ארוע קונקרטי מסוג זה, ויהיה מסעיר ככל שיהיה, אין שום משמעות מיוחדת בפני עצמו. ארועים אלה משקפים את אותו הדבר. וכוונתי כזו: בחיי הפרט יש אנשים שיש להם תכונה לעשות משהו ומיד להתחרט עליו. אנשים שעושים דיאטה, למשל, ולא עומדים בה, נוהגים להתחרט ולייסר את עצמם.

אני עדיין לא חש בשינויים מהותיים בתפישת העולם, אולי הייתי יותר מדי זמן במקצוע של רואה. אני עדיין חולם בצבעים ובצורות. לא מובטח שזה לא יעלם. בעבודה המדעית מצאתי שאני מסוגל לעשות יותר ויותר דברים ללא התלות בעזרים כמו נייר ועט, למשל.

במצבים קיצוניים הם אפילו מנסים להקיא את האוכל שאכלו. לדבר הזה יש אנלוגיה בחיים הציבוריים. אנחנו עושים דברים שונים ומיד לאחר מכן מקימים ועדות חקירה, שיילקו אותנו על מה שעשינו. ועדות אלה שהפכו לחלק מהפסיכולוגיה הלאומית, בנויות מאנשים ששהם בסך הכל כלי שרת בידי תהליך וכוחות חיצוניים להם. ניתנה בידיהם עוצמה רבה, וקיימת ציפייה מהם למשהו גברי וחזק. אם יעשו פחות מזה – יאשימו אותם ברכרוכיות. כל אחר משחק את המשחק שלו והתוצאה הכללית נחשבת למעין קטרזיס לאומי, שבמובן ידוע התהליך הזה, של חוכמה לאחר מעשה, הוא דבר נבער ונואל.

"נטלו חמישה אנשים, הקימו ועדה, ואלה עשו את הצפוי. לו הייתי במקומם, סביר להניח, שהייתי פועל, לצערי, כמוהם. זה לא פשוט להתמודד בכוחות ובלחצים. אבל לא חשוב מה יהיו מסקנות וועדת החקירה, ומה תוצאותיהן לגבי האנשים שנפגעו, מה שחשוב הוא, אם היתה מודעות לשני הצדדים – לוועדה ולנפגעים – שהם למעשה רק שחקנים על בימת תיאטרון, שאינם יכולים לסור מהטקסט. אם אכן

(המשך בעמוד הבא)

ד"ר אילן עמית: החשוב והקשה מכל הוא לא לתייק את עצמך בעיוור או כרואה.

אנחנו עושים דברים שונים ומיד לאחר מכן מקימים ועדות חקירה, שיילקו אותנו על מה שעשינו. ניתנה בידיהם עוצמה רבה, וקיימת ציפייה מהם למשהו גברי וחזק. אם יעשו פחות מזה – יאשימו אותם ברכרוכיות.

(המשך מהעמוד הקודם)
הם הבינו שהם כעין ליצנים שפועלים כאן מכוחם של דחפים וזרמים ומניעים שאין להם שליטה עליהם – ממש באותו רגע, זה נותן להם שליטה מסויימת, גם כלי לשנות אף מסקנה של הרו"ח."

מהי, למעשה, בעיית המודעות?

"ישנם שני ממדים שבהם אנו אמורים לפעול בעולם. ממד המעשה, וממד המודעות למעשה. החינוך שלנו מבליט את ממד המעשה כממד מכריע – זה המביא לתוצאות כגון, האם ניצחתי בבחירות או נכשלתי. האם הרווחתי כסף או הפסדתי וכדומה. אבל בהדרגה אנו לומדים שיש בגישה הזו ליקויים. ראשית, ממד המעשה נשלט על־ידי כוחות רבים כל־כך שגם הצלחה או כישלון אינו ביטוי לדבר מסויים מתוכי שהתגשם בחוץ, אלא ברוב המקרים הוא מערך כוחות מקריים שאין לו קשר אלי. שנית, אני לומד מתוך נסיון שממד המעשה משנה את התגובות הרגשיות שלי אבל בסך הכל אין הוא יוצר בי פנימה הבדל מהותי. הדברים שאנו תופשים כקוטב שלילי – הכשלונות, למשל – יוצרים לעתים אתגר מסויים שבסופו של דבר עושה בנו שינוי טוב יותר, ממקרה של הצלחה. מהו ממד המודעות? כשאני פוגע במישהו, ובעקבות המודעות לכך, נוצרת בי מצוקה, הפגוע יחוש במצוקה והפגיעה תעלם, גם בלי שאתן לחרטה ביטוי חיצוני.

אני עצמי מקורב בתוקף עבודתי לאנשים מהדרג-הבכיר האדמיניסטרטיבי והמדיני. אני מודע לעובדה שאותם כוחות פועלים על כולנו בכל מקום: הבעיות הקיומיות של המודעות לעצמנו, היכולת שלנו לרמות את עצמנו, הכמיהה שלנו לקשר, הרצון לדעת איך אנו נראים בעיני אחרים – פועלים באותה מידה גם בחוגים הבכירים. יש לי ודאות בסיסית שתשעים אחוז מכל התהליכים שקורים ברמות המנהיגות הם חסרי משמעות לגבי האנשים המפעילים אותם. אנשים אלה יכלו בסיטואציות אחרות לגלגל את הדברים אחרת, ואתה נוכח עד כמה מעטה השליטה שיש להם, עד כמה מועט חופש ההחלטה שיש, כעצם, לשולטים. הבעייה של המודעות קיימת באותה צורה אצל כולנו. כולנו שווים מהבחינה הזו – החשובים והפחותים.

"יש אנשים שקיימת בהם הנטייה למודעות מעצם טבעם. אני מרבה לנסוע במוניות, ואני מוצא טיפוסים רבים שיש להם חוכמת חיים ומודעות טבעית מרשימה גם באיכותה וגם בביטויה. אנשים המכינים שאובססית הרדיפה אחרי כסף היא חסרת חשיבות, או מכירים בחוסר הרצון להשתעבד לעיסוקים. כמה מנהגי המוניות האלה אפשר למנות בשקט לאנשי מפתח במדיניות ובכלכלה. בתנאי, כמובן, שרעתם לא תסתחרר".

רבים במערכת השלטונית לא יאהבו את תזת המודעות הזו, הנותנת עדיפות, לעתים, לנהגי המוניות.

האם ניתן להגביר את המודעות על־ידי החינוך?

"חינוך הוא לא אבזר שאפשר לשנות באמצעותו את החברה. זו מערכת של עשרות אלפי איש המייצגים את הלכי הרוח בחברה ממנה באו. יש מעטים במערכת הזו שהם מורים אמיתיים, שהמפגש איתם יוצר הכרה שיש לך ממי ללמוד. לי היה החסר הזה בנעורי. הדבר המכריע בחינוך הוא המיפגש הזה, עם ארם שיכול להיות לך למורה. וזה לא חייב להתרחש רק בתוך בית הספר. זה יכול להיות מכר, הורה, או ספר. אנשים אלה, בכל אופן, נדירים, ואני לא רואה דרך מיידית להרבות את מספרם. החינוך שלנו לא נגמר בהיותנו ילדים. אנו מתחנכים כל החיים, והאפשרות למפגש כזה עדיין פתוחה. המטרה הסופית – למצוא את המורה בתוכנו."

נדמה שדווקא הדור של היום פתוח יותר לתעייה ולתהייה.

"תמיד נוהגים לקונן על הדור הנוכחי – 'ראשונים כפתחו של היכל, אחרונים כפתחו של אולם, אנחנו כפי נקב של מחט סדקית.' מבחינות מסויימות יש בצעירים של היום פתיחות שלא היתה קודם לכן לחוש את ההבדל בין האמיתי לבין זה שיש בו צליל מזוייף. התהליך, לדעתי חיובי."

אתה עצמך עסקת בעבר הרחוק בהוראה בבית ספר תיכון, מדוע פרשת?

"לאחר שבע שנות הוראה בבית ספר תיכון בחיפה הרגשתי כי יבשתי, שאני מתחיל לחזור על עצמי. לפני כמה שנים שקלתי לחזור לחינוך בבית ספר יפהפה, שהוא גם כפר. המחשבה לגור בו ולנהל אותו היתה קסמת. כשהסתובבתי בכפר התברר שלי שהמורה שעשה גדולות במקום התעייף ופרש, וכמוהו גם אחרים. נבהלתי וחזרתי לעיסוקי הקודם."

לפני שבע־עשרה שנה פורסם ב"מחשבות" דיאלוג בין ד"ר אילן עמית ועמוס קינן על מהותה והשפעתה של המהפיכה הטכנולוגית. משהו השתנה מאז?

"כן. היום אני מתרשם פחות מהשלכותיה החברתיות של המהפיכה הטכנולוגית, ויותר מההשלכות הפילוסופיות. בתקופה הקלסית העריכו בני האדם, כפי שאריסטו נתן לכך ביטוי, שישנה קבוצה כוללת של בעלי חיים. יחוד בני האדם משאר בעלי החיים היה באינטלגנציה, בכושר ההחשיבה והדיבור. והנה מופיע רבר שאינו נמנה עם מחלקת בעלי החיים, אבל גם אי־אפשר לשלול ממנו לחלוטין את כושר החשיבה. אלן טורינג, מאבות מרעי המחשב המודרני, הגדיר מבחן בו ניתן לייחס כושר חשיבה לאבזר, בתנאי שהוא עומד בו. אחד המבחנים היה – אם מתבצעת שיחה בין שני מסופים, שאחד מהם מופעל בידי אדם והשני בידי מחשב, והאדם המפעיל אינו מצליח להבדיל בינהם – הרי שאפשר לייחס למחשב במובן מסויים כושר חשיבה.

"ואכן קרה שאנשים לא הצליחו להבחין בעובדה שהם מדברים עם מחשב. ישנו מקרה ידוע שקרה במכון הטכנולוגי במסצ'וסטס. פרופסור וייצנבאום יצר תכנית בשם 'אלייזה', שהיתה מגיבה כמו פסיכולוג, למשל, כשאמרת למחשב שיש מזג אוויר יפה, הוא היה שואל מאין לך שיש מזג אוויר יפה, וכשענית: אחי אמר לי, הוא היה שואל, למה אמר כך האח, וכדומה. כלומר המחשב שואל שאלות סתמיות, שמתבססות על דבריך תוך מגמה לגלגל את השיחה.

"אחד הסטודנטים במכון, החליט לפנות לפרופסור וייצנבאום, כדי שזה יאשר לו תקציב נוסף לעבוד על המחשב, ויתן לו מספר קוד חרש. הוא פנה לפרופסור על־ידי המחשב. במקום להקיש את מספרו של הפרופסור הקיש בטעות את מספר התכנית 'אלייזה'. וכך במשך עשר דקות, שאל אותו המחשב שאלות הקשורות לבקשתו, בלי שהסטודנט יעלה על הדעת שהוא מדבר עם מחשב ולא עם הפרופסור שלו, כפי שסבר.

"הנסיון להגדיר את המשמעות הפילוסופית של קיום המחשב, ואת ההבדל בינו ובין האדם, פתח אופקים חדשים ומרגשים מאוד למחשבה. ברור שמשהו חסר במחשב ביחס לתודעה ולמחשבה שלנו, אבל לא ברור לנו מהו החוסר הזה, והאם זה עניין טכני שניתן לצמצמו, או שזה מהותי והפער לעולם ישאר.

"כך או כך, המגע עם הטכנולוגיה הזו עורר אותנו לשנות את התפישה שלנו לגבי מחשבה, מודעות, קומוניקציה. נוכחנו, למשל, שאנו מתוכנתים במידה רבה, ופועלים בהרבה בחינות כמו מחשב מתוכנת. ואז מתעוררות השאלות, מי תכנת אותנו והאם בכוחנו לשנות את התכניות?"

רחל, עוזרת המחקר של ד"ר אילן עמית, מקשיבה מרותקת לשיחה. אחר־כך אמרה לי: "כשהוא דיבר על הצורך במיפגש עם מורה, מורה אמיתי, חשבתי על הזכות שהיתה לי לפגוש בו". ■

הבן של כרוך מהצופים

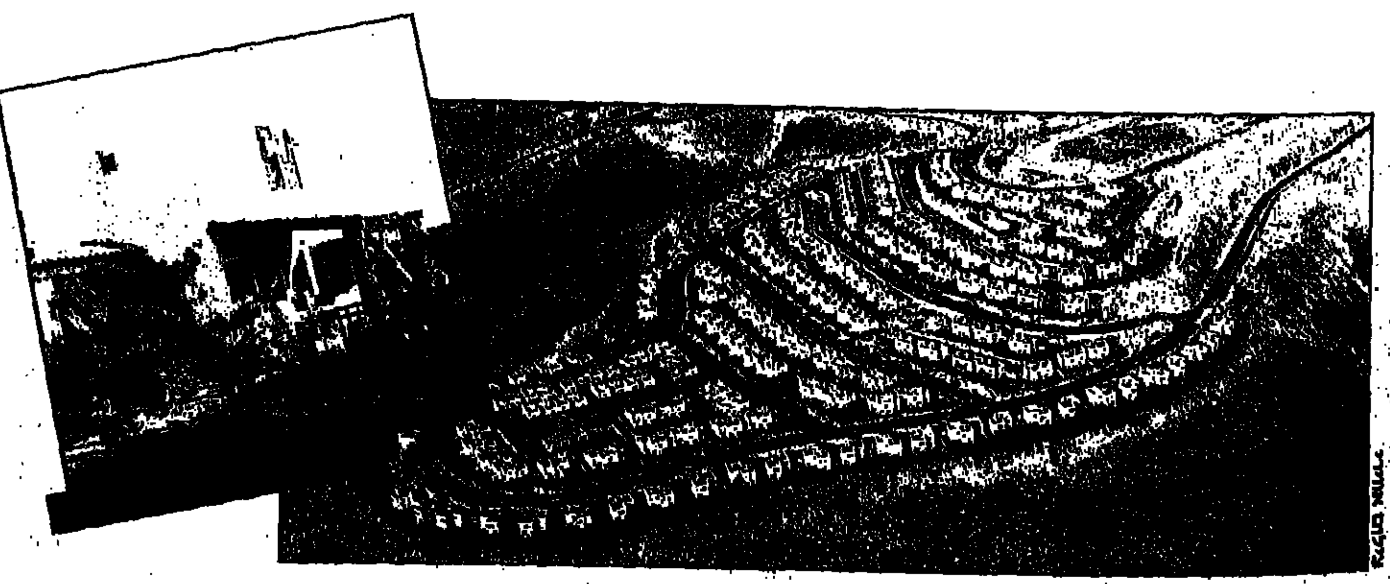
ד"ר אילן עמית מספר על אביו, אריה כרוך, ממייסדי תנועת הצופים ומראשיה.

"אבי בהחלט היה אישיות ציורית וסמלית. הוא גם חי את עצמו כבוח במידה רבה. נדמה לי שהייתי קרוב אליו בדרכים רבות. גם הוא היה מתימטיקאי. בשנים האחרונות שלפני מותו, כאשר הוא התחרש וראייתו היתה לקוייה, ניסיתי לעזור לו להבהיר את רעיונותיו, ובסופו של דבר גם לקבל החלטות קשות מאוד – האם לנתחו, או לא. התנגדתי לניתוח.

"הרעיון המרכזי של אבי היה רעיון התופש. כשהוא העלה את הרעיון בנעוריו זה היה חידוש מהפכני גדול. לפי השקפתו, הנוער הוא חופשי לבחור את דרכיו ודעותיו. קודם לכן חשבו שיש צורך לחנך ולעצב. אבי טען שמותר להשפיע אבל אסור לכפות. נער צריך להבשיל, ולהגיע על־ידי פתיחות למשהו עצמי שהוא יעצבו.

"הדבר המוזר הוא, שהיתה קיימת אצלו סתירה בין הרצון לתת חופש וחירות, ובין הנטייה להביא לזה שכולם יראו את הדברים כפי שהוא ראה אותם. הוא היה דמות מאוד דומיננטית ושתלטנית. הוא היה מתווכח ויכוחים לוהטים מאוד עם חבריו הצעירים להנהגת התנועה, ומגן על דעותיו בחירוף נפש.

"היו בו סתירות נוספות. מצד אחד הוא ראה את תנועת הצופים כמשהו פנימי ואיכותי, ומצד שני היה לו יחס מיוחד לצד החיצוני – טכסים, סמלים, מדים. הוא היה ממנהיגי התנועה, אבל היה קטן קומה עד מאוד. בבית"ס הריאלי בנו לו במה קטנה לצורך נאום המסדרים.



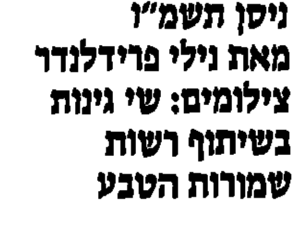
אבא של אילן, אריה כרוך ז"ל, ראש הצופים. בריאלי בנו לו במה מיוחדת.

"היה בו משהו לבבי, באיזה אופן אנשים רבים אהבו אותו ונמשכו אליו."

מה היה הקשר שלך לתנועת הצופים?

"בנעורי, בשנת 1951, הייתי בקונפליקט עם תנועת הצופים, ונסיתי להקים מסגרת שונה. ראו בנו אז בוגדים. המסגרת שהקמנו נועדה ליזדפות. זה היה נסיון ללכת להגשמה אישית בקיבוץ לא על רקע של צרכים לאומיים אלא נסיון להקים חברה אחרת ואחרת שונה.

"תנועת הצופים, לדעתי, איבדה היום את המשמעות הישנה, ולא מצאה לה משמעות חדשה עדיין. בימים שבית הספר היה מסגרת נוקשה ופורמלית, התנועה הבלתי־פורמלית היתה חידוש. כיום החידוש היטשטש. גם בנושא התלוציות וההגשמה היא מתלבטת. התנועה נמצאת במבוכה ואני בספק אם תצליח למצוא תכנים חדשים".



סובבים

ניסן תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
צילומים: שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע



מפל נחל דבורה

29. אל פארק הירדן

זהו טיול רגוע לסוף האביב, לפני שיהיה כאן חם מדי. אם יהיה מזל, עוד ירד גשם דקיק על צפון הכנרת ועל כפר שחור ועתיק בשדות ירוקים מעל נחל ומפל מים, בין בוסתני זיתים.

המיוחד לאיזור הזה הוא מראה נתיהבולת השחורה על המים. טבחה וכפר־נחום בצפון הכנרת, טחנות קמח עתיקות על הירדן, ונחל הזורם אל הירדן במפלים גועשים עם פינות חמד קסומות בשדות ירוקים ופורחים. טיול בין שני גשרים על הירדן, בין גשר אריק לגשר בנות יעקב, בקטע היחיד שבו הירדן זורם באפיקו הטבעי ולא בתעלות הטיה. בחזרה אל מקומות ישנים וקסומים מהכנרת לירדן, שם עדיין בתוקף, שירו הישן של נפתלי הרץ אימבר, מחבר התקוה: „הלאה ירדן, הלאה זרום יהמו גליך"...

זהו טיול עם נסיעות קצרות ממקום למקום, עם חניות והליכות קצרות במקומות שונים אך דומים: טבחה, וכפר נחום, רחצה בכנרת במפרץ אמנון, פיקניק בפארק הירדן, נסיעה אל שמורת טבע מקסימה, נחל דבורה, שבה הולכים ומבלים על המים. עוד מנוחה על חוף הירדן וחזרה דרך כורזים, כפר עברי עתיק, וורד הגליל.

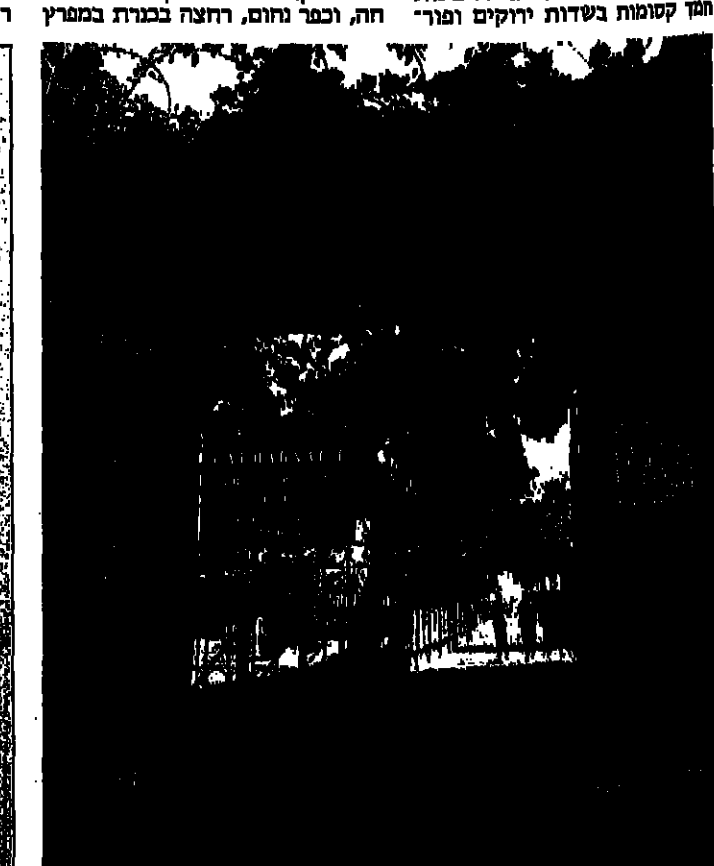
• **אל טבח'ה**

לטבח'ה קוראים בעברית עין־שבע, לכבוד שבעת המעיינות (המלוחים) שנובעים כאן על שפת ים כנרת. פה ישוע הנוצרי עשה נס גדול: האכיל ציבור גדול ורעב בחמישה כיכרות לחם ושני דגים בלבד. חונים במגרש החניה ונכנסים לכנסיה החדשה, שבה שובצו בטוב טעם שרידים של שלוש כנסיות קדומות. לא להחמיץ את ריצפת הפסיפס, מעשה ידיו של אמן בן המאה הרביעית, שתיאר כאן נוף אפריקני על גדות הנילוס: עגורים, ברווזים, גומא, לוטוס וכלי למדידת מיפלס הנילוס. הפסיפס מתוקן ומשופץ. כולו בגוונים תומים וירוקים עדינים והוא אלגנטי מאד.

מהכנסיה, יש שביל אל חוף הכנרת. כאן התקינו בעלי המקום, נזירים ◀

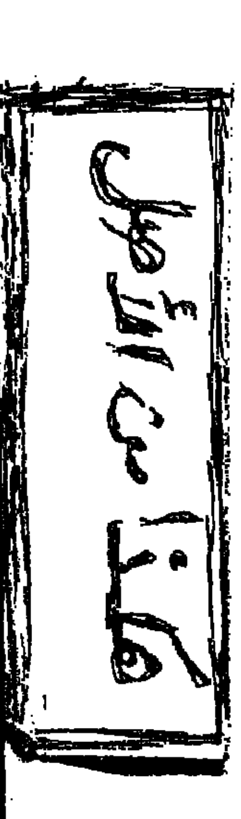
שמורת נחל דבורה

בצומת בית המכס נוסעים לכיוון עין זיוון, עוברים את הפניה ימינה לקצרין ונוסעים עוד כ־2 ק"מ. לפני שלט „מצבור חומה" פונים שמאלה, זו דרך שחורה ועבירה לכל רכב. עוברים מסגד, ממשיכים לנסוע, מגיעים לבנוי בטון חרוסים, פונים ימינה. מתעלמים מהשלט המפנה שמאלה לנחל גלבון. ממשיכים ישר ותוהים, מגיעים לשביל מסודר המסומן אדום שאיתו יורדים, בקלות ובדרך יפהפיה לנחל דבורה. חוצים את הנחל ועולים לגדה הצפונית שלו. כשיורדים לנחל רואים ממול על הגבעה בתים שחורים ומרובעים. זהו כיוון ההליכה הקצרה והמהנה. זוהי שמורת טבע, שבהמשכה יש הליכה ארוכה וקשה יותר לנחל גילבון ולמפל שלו. כדאי להסתפק במנוחה ובשלווה בנחל דבורה עם המפל המקסים שלו והבריכה שבה אפשר לשכשך בכיף, ממש גן עדן קטן [illegible]



כפר נחום: בתי הבזלת ועצי הבוגנוילאה הסגולה.

טיול
מסלולים



מעריב

פארק הירדן
צילמה: שי גינות, רשות שמורות הטבע



טיול סופשבוע

(המשך)

גרמניים, חוף קטן ושקט למנוחה ולתפילה, אשר ממנו יש מבט יפה על הכנרת ומצוקי הארבל. לחזור אל מג־רש החניה להמשיך בכביש ימינה, מזרחה. אחרי דקות אחדות מגיעים לכפר־נחום.

● **כפר נחום:**

כאן נכנסים לראות בית־כנסת יהו־די קדום מהמאה השניה. ואת הבית שבו גר שמעון הוא פטרוס הקדוש, ראש השליחים שהפיץ את תורתו של ישוע מנצרת, ברחבי אגן הים־התיכון. על כסאו של פטרוס בוותיקן ברומא, יושב האפיפיור – ולשרידים הדלים של ביתו באים צליינים מכל אירופה.

יהודי כפר־נחום לא קבלו את תו־רת ישוע והשתתפו במרד הגדול נגד הרומאים בשנת 66. מאה שנים אחר־כך בנו פה בית־כנסת מפואר ומאותר יותר חקים כאן יהודי מומר מטבריה כנסייה. מכאן החלה למעשה הנצרות. עוד במאה ה־16 ישבו פה יהודים ובמאה ה־19 נרכש המקום ע"י כמרים פרנציסקנים ממחוז טוסקנה באיט־ליה, שבנו מנזר על שפת הכנרת, והם מטפחים את המקום שהוא מוקד משיכה לתיירים.

על "הר האושר" משמאל, כנסיה המשקיפה כל רוחות השמים, כאן נשא ישוע את "דרשת ההר" שבה הבטיח לעניים ולנירדפים את מלכות השמים.

מכפר־נחום ממשיכים לנסוע מזר־חה, לאורך החוף הצפוני של הכנרת. רואים כנסיה יוונית לבנה עם גגות כיפתיים צבועים בכתום ורואים את בקעת בית־צידה, שבתוכה זורם היר־דן לכנרת. מימין יורדת דרך אל חור־שת אקליפטוסים ומפרץ חמד הוא חוף אמנון. כאן אפשר לטבול בכנרת, במיפרץ הנקרא על שם הדג המפורסם של הכנרת; אמנון בעברית, מושט בערבית וסינט־פיטר, באנגלית. גבו מעוטר בזר של קוצים.

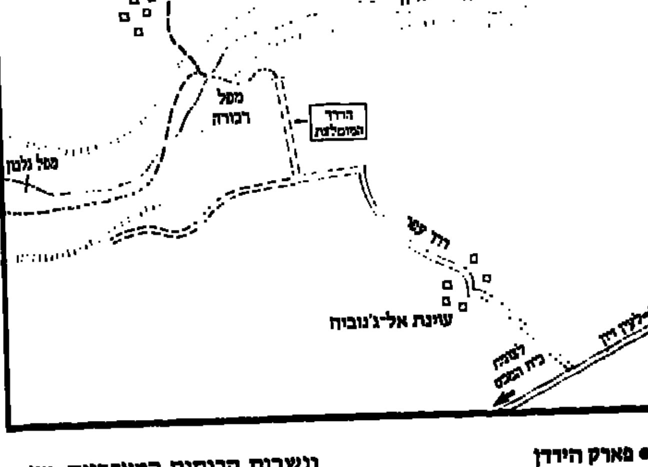
על החוף, מעל מפרץ אמנון מקימה המחלקה להתיישבות של הסוכנות עם הקק"ל כפר־נופש שיפעילו תושבי המושבים החדשים ממערב לכנרת. חוזרים למכונית וחוצים את הירדן בגשר אריק על שם סגן אריק שמיר ז"ל.

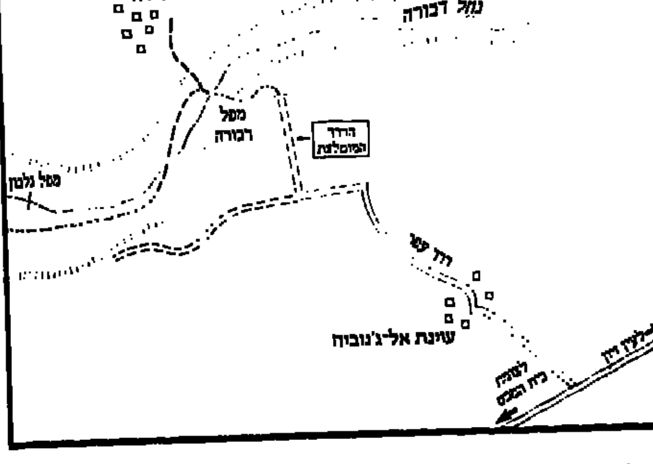
חוצים את הירדן על גשר צר מאד. מימין – שדות חומים, שדות הכותנה של מושב אלמגור היושב על ההר משמאל. משמאל לכביש ניראות דרכי עפר המובילות, דרך חורשות קנים לחוף נהר הירדן, מקום חביב על דוי־גים ודייגות שבאים הנה גם מתל־אביב. מגיעים לצומת בית צידה, ע"ש הכפר הקדום שהיה כאן בימי בית שני. שמו העברי של האיזור: בטיחה. הכביש ימינה מוביל דרומה, למזרח הכנרת, לטיולים בשמורת גמלא, למ־פל הלבן ליד מושב אליעד ויעד חמת גדר – לעין־גב ולרמות.

הכביש הפונה שמאלה עולה צפו־נה לאורך הירדן. זהו כביש צר ומפו־תל, העובר ממזרח לירדן, בתוך נופים מרהיבים ובו ניסע. השלט אומר: לקצרין, לבית־המכס העליון, לפארק הירדן. שתי גדות הירדן, מגשר בנות יעקב ועד לכנרת, הן שמורת טבע, שמורת פארק הירדן.

אחרי נסיעה של קילומטר וחצי יש פניה ימינה מערבה אל פארק היר־דן.







● **פארק הירדן**

נכנסים לפארק ומגיעים לשלט עץ עם מפת הפארק. פונים בנסיעה שמא־לה (דרומה) ופונים ימינה לחניה הק־רובה לטחנות הקמח. מסלול הנסיעה הוא טבעתי ובדרומו מגיעים לחניונים לקמפינג. כדאי לחנות קרוב לטחנות הקמח, ומהן לרדת בשביל לאורך תע־לות מים ולמצוא פינות שקטות, בין עצי ערבה.

אחר הטחנות שהוא הפנינה של הפארק, הוא חלק מכפר בדואי שישב כאן עד מלחמת ששת־הימים. אל האיזור התחתון של הכפר, מובילות ארבע תעלות מים מטוייחות, הבנוי־ות אחת על גבי השניה. תעלות אלו הובילו מים מהירדן אל טחנות הק־מח. אחת התעלות שוקמה ומובילה מהירדן לאורך כ־600 מטר אל שתי הטחנות. עדיין שרדו כאן טחנות הק־מח, ששוב אינן פועלות בכוח המים אלא משמשות כאתר נופש. כאן יוצר הירדן עמק שרוחבו מגיע עד לקילומ־טר אחד.

הנהר מתפצל לערוצים אחדים וביניהם צמחייה סבוכה כמו ג'ונגל. בתוך יער של עצי ערבה, פילסו שביל שבו ניתן להלך על גדות הירדן הזו־רם. יש כאן בוסתנים של הדרים ותמ־רים. סמוך למים יש סבכים של גומא צפוף, סוף, לוטוס הביצות, קנה ופטל. יש חניונים עם שולחנות, מי־שתיה ושירותים. בשטח הפארק פזורות אב־נים מגולפות מבתי־כנסת עתיקים, ששובצו בבניני הכפר והמוצב סורי שהיו כאן.

עבודות התכנון והפיתוח של פא־רק הירדן החלו בשנת 1975. זהו מפ־על משותף של הקרן הקימת לישר־אל, רשות שמורות הטבע ומינהלת הכנרת. אורך הפארק כ־20 ק"מ ורוח־בו ו־2 ק"מ. הוא מתוכנן סביב הירדן הזורם בעמק צר ועמוק, כ־300־200 מטר מתחת לכתפי האיזור. בינתיים פיתחו את חלקו הדרומי ובעתיד יגיע עד גשר בנות יעקב בצפון. כאן הירדן נשאר טבעי והצמחיה פראית כי ממ־לחמת־העצמאות ועד סוף מלחמת ששת הימים היה האיזור בתחום סו־רית, ולא נכלל במפעל הטיית מי־היר־דן בשנת 1955. כל הפארק בנוי מס־ביב לירדן שמימיו אינם ראויים לשתיה. גם לא כדאי להתרחץ בירדן.

באמצע האביב ובסתיו, בימים שבהם נושבות רוחות מזרחיות, עלו־לים לחיות פה יתושים. בקיץ, כאשר נושבות הרוחות המערביות, אין פה יתושים.

לאחר חניה ופיקניק בפארק הירדן, חוזרים אל הכביש וממשיכים לנסוע צפונה עוד כ־15 ק"מ עד לצומת בית המכס העליון. מימין, ליבלוב אלוני התבור בשמורת יער יהודיה הסוללת בתוכה את מפל זויתן ובריכת המשו־שים, שקירותיה עשויים עמודי בזלת משושים.

● **אל מיצד עתרת**

מצומת בית־המכס ממשיכים ישר וחוצים את הירדן על גשר בנות יעקב הצפוני, (חד סיטרי) לגליל. ופונים שוב מזרחה לכיוון גשר בנות יעקב הדרומי (לכיוון הגולן).

מאתיים מטר לפני הגשר יש פניה ימינה דרומה לדרך עפר. עוברים בה ורואים מימין חלקת קבורה של חללי אויב. משמאל – תל מכוסה צמחיה ירוקה היא "מיצד עתרת" (ועליו במי־סגרת). נוסעים ישר עד לירדן. חונים והולכים ברגל בשביל קצרצר עד לג־דה המערבית של הירדן. פניה קסומה. כאן מתפצל הנהר לשתי זרועות ובמ־רכזן נוצר אי. על הגדה – עץ אקליפ־טוס אדיר ולידו מיבנה בן שתי קו־מות של טחנת קמח. בקומה העליונה שבע קשתות ובקומה התחתונה, חמש מינהרות שבהן הגיעו המים לגלגל הטחינה. עדיין נותרו המגל־שות הצרות שבהן זרמו המים אל הטחנה. כאן אפשר לבלות על שפת הירדן, וגם לפתוח את הצידניות וה־תרמוסים אם לא עשיתם זאת קודם.

כאן נגמר הטיול בנופי הירדן. אפ־שר לחזור לגשר בנות יעקב ולחצות שוב את הירדן לכיוון אתר המושבה משמר הירדן (מימין לכביש), צומת מחניים, ראש פינה ועמיעד. אם קשה להיפרד מהגדה המזרחית השלווה ומ־נופי הירדן, אפשר לחזור בכביש שבאנו ממנו ולחזור דרך "גשר הדו־דות" (המוצף בחורף). בכביש זה עוב־רים את הפניה למושב אלמגור, ומ־שמאל – כורזים (גן לאומי פתוח 8 – 17), ורד הגליל וחוות חביתה, בדרך זאת מכירים עוד גשר אחד על הירדן, שרק בחורף גשום הוא מוצף מים סוערים. החזרה הביתה מכאן יפה יו־תר מפני שכאן עולים בבת אחת מהירדן אל הגבעות הכהות שמעליו. ומכאן פונים צפונה, ימינה, לצומת עמיעד או דרומה, שמאלה, לכביש ראש פינה־טבריה, למגדל ולצומת גולני.

מידע

● אל צפון הכנרת מגיעים מדרום, מצו־מת גולני: פניה צפונה לעבר מטולה ובצומת נחל צלמון – פונים ימינה לכיוון מגדל. ממגדל, ימינה וימינה לכיוון טבחה וכפר נחום.

● מטבריה לכפר נחום – כ־15 ק"מ.

● בית הכנסת של כפר נחום: המקום פתוח כל יום בשעות 8.30 – 16.15, דמי כניסה – חצי שקל.

● מסעדות: "הלחם והדגים" בטב־חה בתחילת המסלול, וורד הגליל בסופו. רצוי להצטייד במים ובמזון מהבית.

● דלק: צומת מחניים (ראש פינה) קצרין, לקצרין – פניה ימינה אחרי צומת בית־המכס, מוזיאון לעתיקות הגולן, בית כנסת עתיק.

● חירום: ראש פינה מ.ד.א. – 101, משטרה – 100.



שטח פרטי



יהושע גורר

מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה



בן 42. דור חמישי בארץ, דור שני ברחובות. בצבא היה חבר בלהקת שריון ובתקופת תלמודים (משפטים) באוניברסיטת [illegible]

רחובות זה המגרש הביתי שלי, ומי ששיחק פעם ספורט תחרותי יודע את משמעות התחושה של מיגרש ביתי. אתה מרגיש שהשרשים שלך פה וכך אתה צומח. ואתה הולך ברחוב ופוגש כל מי שאתה רוצה ולא רוצה ומרגיש שייכות. רחובות זה ילדות ובגרות וכית ואתה אוהב את הבית שלך כי זה הבית. רחובות היא גם מקום מיוחד, עם איכות חיים. עדיין לא עיר וכבר לא כפר; וכמו להרבה רחובותיים גזעיים, יש לנו לוקאל־פטריוטיזם חזק. הנסיעות היומיומיות לירושלים לא מפריעות לי, אבל אילו ידעתי מלכתחילה שאעבוד בירושלים שש שנים, אולי היינו עוברים לגור שם לתקופה מסויימת, אלא שהעבודה הזאת היא תמיד זמנית, או שהבחירות מתקרבות או שהשר מתחלף, תמיד יש משהו.

עברנו לדירה הזאת לפני ארבע שנים. שבעה חודשים בשנה המסלול הוא ישר מהדלת אל הגג. ארוחת בוקר וערב על הגג. זבילוי הערב על הגג וארוחת צהריים בשבת על הגג. אשתי רוני מטפחת את הגינה על הגג. יושבים בחוץ, באילו בחצר, אבל בלי הטירחה שיש בחצר. יש לזה היתרונות של בית פרטי בלי החסרונות. רוצה – יש פרטיות, רוצה – יש שכנים. גם בחורף, כשאין אורחים, לא יושבים בסלון. החדר המשפחתי הוא חדר הטלוויזיה, מבחינת להרגע, לתפוס שלווה. עשיתי את הצעד הבסיסי, יצרתי תשתית – התחתנתי עם רוני, היא יוצרת את האווירה הרגועה בבית. וזה גם מה שהממשלה צריכה לעשות, ליצור תשתית, ואז אנשי העסקים יכולים לעשות את הכלכלה.

בשבילי, המשפחה היא הדבר החשוב ביותר. הורי, הורי אשתי והתא המשפחתי שאנחנו הקמנו. בעבודתי העכשווית מצאתי סיפוק רב ואני חייב לתת את כולי לעבודה. זו עבודה מאוד תובענית ושוחקת אבל מרתקת. לא חושב שאפשר לצפות בעתיד לתפקיד מעניין יותר. אתה במרכז העניינים, לוקח חלק בהחלטות במיגזר רחב של המשק. אבל התשלום כבד. כמעט ולא רואה את הילדים, חוזר עייף ומתקשה להתנתק ממה שעשיתי במשך היום ולהיכנס למה שקורה במשפחה. מבחינה זאת אני מקנא באשתי שעוברת הרבה יותר ממני את הבעיות והחוויות שלהם ולי לא נשאר אלא לשמוע זאת מכלי שני. המשפחה מבינה ועוזרת לי. נכון שהילדים לא אוהבים את העובדה שאבא עסוק, מפורסם, שמכירים אותו, לא אוהבים להיות בנים של. אבל בהחלט מבינים אותי. אני לא טיפוס של מתמסר עד הסוף והרבה פעמים זה העיק עלי בכל מיני מערכות יחסים; תמיד הרגשתי שמה שאני עושה אני עושה טוב, אבל שוקי אחר תמיד נשאר בצד ומסתכל. בעבודה הזאת אין לך ברירה אלא לתת את עצמך עד הסוף, וזה גורם לי סיפוק.

בשנים האחרונות חייתי מעט מאוד בחופש. בשבילי חופש זה לא לצאת מהבית בבוקר. החופש מתבטא בזה שאני לא ממהר לשום מקום, לא צריך לעשות שום דבר, לא צריך לדבר את הטלפון ויכול להעביר את הזמן בלי להסתכל על השעון. לא חייב לאף אחד. בעבודה, כל הזמן אתה ב„אובר דרייב", כאילו צריך לספק רצונות. החופש האמיתי הוא להרגיש שאתה לא חייב. יושב בבית, בבריכה, משחק טניס, קורא, מטייל, יושב עם חברים לשתות בירה, לפטפט. חופש זה גם לשכב על חוף הים באילת, לשטוף עיניים בחתיכות ולהידבק בברואים של אילת. לא שאני אוהב להיות לבד. להפך, אני איש של

אילו ידעתי מלכתחילה שאעבוד בירושלים שש שנים, אולי היינו עוברים לגור שם לתקופה מסויימת, אלא שהעבודה הזאת היא תמיד זמנית, או שהבחירות מתקרבות או שהשר מתחלף, תמיד יש משהו.

אנשים, אין לי חשק להיות על אי בודד. אנשים מאוד מעניינים אותי ואני רגיש לבעיותיהם, אבל לפעמים יכול גם להשתעמם מהם, בעיקר כשהם מספרים כל הזמן על עצמם.

אני מרגיש טוב כשאני לבוש טוב. אוהב להתלבש אלגנטי, בחליפות, זה נותן לי הרגשת בטחון. בצבעים אני מאוד שמרני, כחול, אפור, תכלת, שחור, לבן, מעט מאוד בגדים בצבעים אחרים. שנים לא היה לי ג'ינס. לא מכבר, כשהייתי בלוס אנג'לס ולא היו לי בגדים מתאימים לסוג האווירה, נכנסתי לחנות וקניתי ג'ינס וזוג סניקרס והרגשתי נורא כיף. אבל לא בעבודה. לדעתי, אנשים צריכים לבוא לעבודה לבושים במיטב מחלצותיהם ואת הלבוש החופשי להשאיר לערב. אני מרגיש שקיים יחס ישיר בין צורת הלבוש וההתייחסות לעבודה. בבית אני לובש טריינינג בחורף ומכנסיים קצרים בקייץ. בערב, כשאין התחייבויות הקשורות בעבודה, אנחנו פוגשים חברים, לפעמים הולכים לסרט או הצגה או רואים טלוויזיה. בסוף השבוע אני משחק טניס, זו אחת ההנאות הגדולות שלי. לא מפספס ביקור אצל הורי ביום ששי אחר הצהריים ובערב, ארוחה אצל הורי אשתי. לפעמים הולך להורי גם בשבת. יש להם חצר גדולה ויפה, שם אני משחק עם הילדים כדורסל וכדורגל.

אני לא מכור לטלוויזיה. יש תקופות שכל יכך נמאס לי מהמכשיר שאפילו את „מבט" אינני רואה. אוהב את „קרובים קרובים" וכשיוצא לי, רואה את „סוף ציטוט", תכנית מעולה. הטלוויזיה אינה גורם בחיים, לא מתכנן את הערב לפי לוח התכניות. אבל כשבא הביתה עייף, הבילוי היחידי שבא בחשבון זה הטלוויזיה. תיאטרון זה אחד הדברים שמרגשים אותי באמת. זה לא עובר על ידי, אבל בארץ לא יוצא לי הרבה ללכת. הצגות שראיתי לאחרונה בחו"ל מצצות אותי. ראיתי בלונדון את „עלובי החיים", משהו לא ראומן ובלוס אנג'לס את „תמרה", חוויה תיאטרלית מרתקת, מהחוקות ביותר שהיו לי. בארץ ראיתי לא מכבר את „קסטנר" ומאוד נהניתי. כי כל מה שקשור לעם היהודי, לשואה, למה שמתרחש בארץ מעניין אותי ונוגע לי מאוד. אני אוהב לקרוא אבל בגלל

מי מעצבן אותך? נודניקים. אנשים שמתייחסים לטפל ולא לעיקר.

מה מרגיז אותך? כשמאחרים לפגישה. זה נראה לי זלזול בזולת.

למי היית רוצה להחטיף סטירת לחי? לנהג שנוהג בפראות, לפרחח שניטפל לצעירה ברחוב, לכל מי שמנצל בצורה שרירותית ומתנשאת יתרון רגעי שיש לו ומנצל חולשה רגעית של מישהו אחר. זה מקומם אותי.

מה אתה אוהב לעשות עם ילדיך? עם הבן הקטן אני אוהב להתחבק ולהתנשק. הוא הפיצוי על חסר הבת. עם הגדולים אני אוהב לשחק כדורגל וכדורסל ולהתחכם.

איזה מזל אתה? תאומים. קלאסי.

מה המקום שלך בביתך? על־יד הטלפון. או שמצלצלים אלי או שאני מצלצל. אני צריך קשר עם אנשים, לא יכול בלי זה. ובפוליטיקה, אחת הדרכים לשמור על קשר זה הטלפון.

על מה קשה לך לסלוח? על קטנוניות, חוסר פירגון ועיסוק בטפל במקום בעיקר.

מה החסרונות שלך? אני חושב שאני לא מספיק בטוח בעצמי. לא מספיק יסודי ושיטתי. אולי רגיש מדי. רגיש גם לביקורת.

ממה אתה מפחד? המוות מפחיד אותי, מחלות מפחידות אותי וגם מחסור כלכלי.

ממה אתה נעלב? כשלא מעריכים את מה שאני עושה עם כל הלב.

מה אתה מתעב? כשאוכלים בפה פתוח

מה ישראלי בעיניך? חיילות במדים והאימרה „יהיה בסדר".

מה המאכל האהוב עליך? טחינה עם רסק עגבניות חריף.

מה אתה שונא לעשות? לסדר את הדברים בשבת בבוקר.

מה אתה אוהב לקנות? בגדים לעצמי ולהסתובב בחנות למכשירי כתיבה.

מה מרגיע אותך? מקלחת.

מה זכרון הילדות החזק שלך? כשהפציצו את רחובות במלחמת השחרור הלכנו לגור בפרדס, בבית האריזה, עם כל הדודים והבני־דודים. זה היה כיף בלתי רגיל.

איזה מבצע צבאי שבה את דמיונך? המסע של אלכסנדר מוקדון להודו.

מה עוד היית רוצה ללמוד? הסטוריה ותנ"ך.

אילו יכולת, מה היית משנה בעצמך? מפתח אדישות מסויימת שתחפה על הרגישות שלי. ומבחינה חיצונית, הייתי רוצה להיות יותר גבוה ולהיות שחקן כדורסל.

על מה אתה מתחרט? שלא למדתי לנגן ושלא עשיתי טיול רווקים של אחרי צבא בחו"ל, עם תרמיל על הגב.

מה בעיניך האשה היפה? רגליים ארוכות יחסית לגוף, זה הדבר החשוב ביותר. חזה לא יותר מדי גדול, ישבן עגלגל, צבעים כהים, שיער קצר.

מה אתה רוצה להיות כשתהיה גדול? שר התעשיה והמסחר.

האינטנסיביות של העבודה והעייפות מספיק פחות משהייתי רוצה. אוהב ספרות עברית, יצחק בן־נר, עמוס עוז. מאד אהבתי את ספרו של מאיר שלו, „תנ"ך עכשיו". יכול לפעמים לפתוח אלתרמן ולקרוא כמה שירים לפני השינה. או לקרוא עשרה פסוקים בספר קוהלת ויש לך הרבה חומר למחשבה. מאוד אוהב קולנוע. אני טיפוס די רומנטי, אוהב סרטי אהבה ומשוגע על קומדיות עם הומור אבסורדי, לכן אוהב את התכנית „מה יש" בגלי צה"ל. בכלל, אני מאזין נלהב של הרדיו, בעיקר במכונית. מאזין כמובן לתכניות הכלכליות (ספרות מקצועית...) ולמה שאני באמת אוהב, שירים עבריים. מאז שהייתי בלהקה צבאית אני מכור לשירים עבריים.

הייתי רוצה להחטיף סטירת לחי לנהג שנוהג בפראות, לפרחח שניטפל לצעירה ברחוב, לכל מי שמנצל בצורה שרירותית ומתנשאת יתרון רגעי שיש לו ומנצל חולשה רגעית של מישהו אחר. זה מקומם אותי.

אני אוהב לשיר ושר בכל הזדמנות. לצערי, אין לי קול של זמר ולא קול של זמיר. זו מתנה מאלוהים שאילו יכולתי, הייתי מבקש אותה. אבל גם כך אני אוהב לשיר. אוהב בידור קל, גששים, טוביה צפיר, מוטי גלעדי. זה חלק ממני, חלק שעזבתי בדרך. ביום־יום אני לא מתגעגע לעסק הזה. מפצה את עצמי במציאת הזדמנויות לעשות שמח, לשיר, לספר בדיחות במסיבות, לפי הכיף שלי ולא לפי לוח זמנים של הופעות. מילדותי הייתי „בדרך", מצד שני – תמיד עסקתי גם בעבודה ציבורית, ועד כיתה, מועצת תלמידים, תנועת נוער (מכבי צעיר), עסקנות ספורט, תקופה מסויימת חשבתי ברצינות על בידור אבל זה עבר לי. למרות שאחד הדברים שאני הכי אוהב זה קהל ומיקרופון הגעתי למסקנה שבשבילי זו לא דרך חיים. בתיאטרון צריכים להתעסק אלה שלא יכולים לחיות בלי זה. אני יכול בלי בידור אבל לא יכול בלי עסקנות ציבורית. זה חיידק, כמו שהבמה היא חיידק. אוהב מאוד את יהורם גאון, את הקול של עופרה חזה, את אריק איינשטיין. לא מפילייר׳ עם המוסיקה שילדי שומעים. זה לא מדבר אלי. יכול לשמוע בכיף את פרנק סינטרה וגולדן גייט. גם המילים חשובות לי בשיר, לא רק המנגינה. יכול לשלוף פתאום איזה תקליט של באך או בטהובן, אבל צריך מצב רוח מיוחד לזה. לצערי, אין לי מספיק זמן לזה ואין לי מספיק רגעים כאלה. אחד החלומות זה שיהיה לי זמן לא מוגבל לשבת, לקרוא, להקשיב למוסיקה. אבל אני לא בטוח שאהיה מאושר בלי לוח זמנים. יתכן שאני צריך את האינטנסיביות והלחץ כדי לחיות מבסוט. בסך הכל האושר בא בפירורים־פירורים וצריך לדעת איך ללקט אותם. ואחד הדברים הנפלאים זה שאני יכול לקום בבוקר בכיף לעבודה. אני אוהב את העבודה שלי ואחרי שבוע חופש אני מתחיל להתגעגע למשרד.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: שמואל רחמני

הזילברמנים, הומו־טקסטואלים

(המשך מעמוד 15)

בוכה מותק בואי לרשוד, היא יודעת לענות לו בדיוק בשפה שלו.

לא מנותקת דורית. גם בבגדים לא. עכשיו למשל, בתקופה הזאת, היא בעניין של להיות חתיכה. המכנסיים צרים, החולצה הדוקה קצרה ודקה, מה שמשאיר לראווה חמישה סנטימטרים שזופים של מותניים. נעלי עקב גבוהות ודקות ותפיסת סיגריות צמודה שמשלימה את האימאז׳. עכשיו היא בתקופה טובה. הספר הביא לה כוחות חדשים. לפני שנה היתה שמנה ומסורבלת וכל פעם שהתקרבה לראי ראתה את דודה שלה. גם בספרים שלה הופיעו תשוקות סמויות בצורת נשים ארוכות גפיים. מראה הדודה הביא דיכאונות ומצבי רוח. אחרי הספר התחילו השינויים. „שמתי לב שאני יפה, חתיכה, מסובבת מחזרים על האצבע הקטנה, יכולה לגרום לגברים להסתכל בעיניים טורפות, לסובב אותם על האצבע הקטנה."

משפחת זילברמן עברה לאילת באימפולס של רגע. הטרוף היה של דורית. היא רצתה שינוי כאן עכשיו. לטרוף הזה יש הסבר שקשור במציאות. בתל־אביב הם גרו, בתור זוג צעיר, ליד התחנה המרכזית. לא במקרה זה גם שם הספר שלה. דורית פגשה את מנחם כשהיתה גרושה בת עשרים עם תינוקת בת חמישה חדשים. הוא היה אז בורון פופולרי שמסתובב עם אופנוע וחמש נשים בכת אחת. כל פעם, בכל מקום, היה נעלם לה. בכל מסיבה כשהיה נעלם היא היתה ניגשת לשרותים לראות עם מי הוא נמצא הפעם באיזה פינה חשוכה.

התחתנו. זרקו אותם מדירה לדירה. קנו את הבית בתחנה מרכזית ומנחם שיפץ אותו. השיפוץ היה כל כך יפה, עד שלמנחם היה קשה להיפרד ממנו. בבוקר, במקום ללכת לעבודה, היה נשאר בבית. דורית כתבה את הספר השלישי „אמשל" על ילדה שקיבלה במתנה אבא חרש. אבל מה שהיה אמור להיות וורוד ורומנטי, קיבל לאט לאט גוון אפור. „החיים שלנו באותה תקופה היו על הקרשים. דורית היתה צריכה לנסוע שלוש שעות ביום באוטובוסים להביא ולהחזיר את הילדה מהגן. לפלוצוואגן נתנו לאכול בנזין מאוקטן בלתי ידוע. שום דבר לא היה מאורגן. לא ראינו אור. היינו מאד מאד עניים", ממשיכה דורית את הסיפור בטון של אגדות אנדרסן לילדים. סבתא שלו, אילתית ותיקה, אמרה לו: כדאי לך לעבור לאילת. בתל אביב יש הרבה כמוך, באילת תהיה כוכב.

באילת התחיל כתור איש יחסי הציבור של אחד מבתי־המלון. פיטרו אותו בגלל עודף רצינות. היה מגיע כל יום לעבודה עם חליפה ועם סמל של רוטרי, יושב ומכין סטטיסטיקות וגרפים. דורית כתבה את הספר הרביעי. מנחם חיפש עבודה. רוני סומק, חבר שלהם, אמר למנחם: יש לך בבית תרנגולת שמטילה ביצי זהב. למה שתעבור בלולים של חברים? ככה התחילה הוצאת הספרים מנחם זילברמן. במקביל הפיק חוברת פירסומית על מועדוני לילה, תענוגות, ובילויים באילת. המטרה: פרנסה. התוצאה כוללת גם נהנתנות.

„אנשים אומרים לי: מנחם, עד מתי, למה דווקא אילת? אין לי תשובה על זה. איכפת לי מה קורה היום, ואם אני מנצל את הזמן להנות. אני לא רוצה להיות פראייר, אחד מאלה שמקדישים את החיים שלהם למשהו בהיסטוריה ומבינים פתאום שהכל היה לשווא. זה לוקסוס גדול מדי לאדם שחי רק פעם אחת. לפני המוות אני רוצה להתאפס רגע ולשאול את עצמי שאלה אחת: נהנית או לא? אני לא רוצה גמגומים בתשובה".

במקביל הוא משתתף בתכנית הרדיו „יתוש בראש" ועושה קטעים לטלוויזיה. התדמית שלו כמצחיקן לא נשלפת מהשרוול. הוא שוקד וטורח ומכין שעורי בית לפני כל הופעה. דורית אומרת שזה קטע מלאנכולי לראות איך הוא מכין את התשובות ל„יתוש בראש". לפני שהוזמן לטלוויזיה להשתתף ב„איזה קטע" התכונן בדייקנות. הקליט בוידאו עשרות תוכניות, הדביק סרט אטום על המסך שיסתיר את הכיתוב, ולמד את אופני החשיבה והאסוציאציות של הילדים. כשהכין את השר, ניגש לתוכנית וניצח.

הפרפקציוניזם הזה הוא מכשלה רצינית כשמדובר ביצירה. קשה לו לכתוב. עולה לו ברמים. משתקת אותו המחשבה שעל הדף, עליו חתום שמו, תופיע היצירה הטובה ביותר שהוא יכול להוציא מעצמו. הזמנות למערכונים יש כל הזמן. הוא זה שכתב לדודו טופז את המערכון על משה והאורגנזה, ולדני סנדרסון את המגפיים של ברוך. כשעבד כקופי־רייטר במשרד פירסום כתב על דלת הכניסה שלו: הומו טקסטואל. יש לו עוד הרבה הברקות.

דורית אומרת, קצת בחמיצות, שהוא מביא לכולם את התהילה ובעצמו נשאר בצל. דודו טופז שכח כביכול להזכיר שמנחם כתב. פעם סיפר לחברים שבאילת הוא מארח בבית עשרות אנשים שבאים מתל־אביב, אבל מרגיש כאילו מיותר כשהוא מגיע לתל־אביב, ולא מעז להרים טלפון לאף אחד. פשוט ניגש לבית־מלון, שוכר חדר והולך לישון לבד. כולם מסביב חשבו שזו עוד בריחה של מנחם זילברמן. רק דורית הבינה את המקור העצוב.

כשמנחם מתרגז הוא עושה זאת בשקט. דורית – בקול רם. לכל אורך הדרך, החל מ„בית צבי" דרך להקת הנח"ל והלאה, היה לו הכישרון לעזוב הכל כשנגע בהצלחה. הוא מודע לזה. בתור תשובה הוא מספק את אמא שלו. אמא מיוחדת. פטולוגית שהעבירה כל אחד מהילדים שלה טיפול. יש לו דוגמא אחת על קצה הלשון. במודע הוא עושה איתה חשבון ציבורי. למשל, כשהיה ילד היא היתה משאירה אותו ימים שלמים לבד בבית ואומרת לו: תעשה לך משהו לאכול, יש ביצים נהדרות במקרר. כאילו שהיא הטילה אותם – הוא אומר ולא צוחק.

בתחילת הנישואים שלהם דורית החליטה שחי לידה כישרון מתבזבז, והתחילה לדחוף. כדי שיקבל השראה היתה מביאה אותו למקומות שקטים, מבודדת אותו, ובשאר הזמן מנדנדת לו. יום אחד הוא התנער ואמר לה שיש לו הרגשה שאם הוא לא מביא אוסקר אין לו בשביל מה לחזור הביתה, ועוד הרגשה: שכל הזמן היא מגישה לו חשבונות על המאמצים שלה. היא הבינה וירדה ממנו.

שניהם התחילו להשקיע אנרגיות בכישרון שלה; ומכיוון שהיא בחורה כישרונית ואמביציוזית, מאד אמביציוזית, הרקורד שלה נכון לעכשיו: פרס דוב סרן על עבודת מאסטר על יונה וולך, פרס קרן תל אביב לתרבות ואמנות על הספר הראשון, שישה ספרים מפורסמים, שלושה ילדים שני בעלים. עוד דקה היא גומרת את הדוקטורט בספרות. דורית, לא לשכוח, רק בת עשרים ותשע. מנחם מחבב מאד את הרעיון שיהיה כתוב ד"ר זילברמן על דלת הכניסה.

גם מאחורי האמביציות שלה, כמו מאחורי הבריחות שלו מההצלחה, עומדת אמא. היא גדלה בבית חיפני רגיל בהחלט. ההורים דחפו אותה ללמוד משפטים. למדה שנה ועברה לספרות. כשאמא באה לטכס הסיום היא עדיין שאלה מתי כבר תוכל לראות אותה עם הגלימה והכובע השחור. ההורים שידרו לה שהיא צריכה מסגרת. כנראה קלטו את זה באינטואיציה, היא אומרת. השדר הכלתי מדובר היה: את מסוכנת לעצמך. אנחנו נשמור עלייך. בגיל שמונה עשרה וחצי התחתנה. בגיל עשרים, עם תינוקת בת חמישה חודשים, התגרשה.

היום החיים שלה מאורגנים. בשמונה, כל יום, מתיצבת העוזרת על הכיור והמזכירה על המחשב. מנחם מתעורר בסביבות תשע. מתראיין מתוך נמנום קל לתוכנית הרדיו של אבי אתגר, מדבר עוד קצת בטלפון, נותן הוראות למזכירה, והולך לעשות סיבוב בג'יפ פתוח בעיר, ועוד איזה ביקורת מסעדה או שניים. קניות ובישולים על ראשו. דורית לא נוגעת בזה.

דורית: „יש לי הרגשה שאני לא יודעת גבולות, עד איפה מותר ואיפה אסור. כל בן־אדם וסף האבדון שלו".

דורית נשארת בבית לכתוב. בספר החדש שעומד לצאת בקרוב יש טרוף חוק בין השורות. כל מי שקרא את הספר של גבריאל גרסייה מרקס „הסיפור העצוב והלא יאמן על ארנדינה התמה וסבתה האכזרית", לא יוכל להימנע ממושפעיות. שמו של הספר – „מרוכר בזה ככל הנראה" – רומז על הכיוון. סיפורה של חבורת אנשים שאינה מזוהה עם ארץ או לאום, שמנהלת אורח חיים גרוש במיניות הגובל באכסורד, לא כאן ולא עכשיו. אלא שהמין עבר הפעם סובלימציה. התשוקות מתבטאות בהורמונים. זיפי זקן הם ביטוי למיניות מצטברת. אבל עדיין הספר מאד מאד מיני, לפעמים פרוורטי.

דורית מודעת לטרוף: „אחרי כל ספר מתחיל דאון נוראי. נגמר לי עולם. אני צריכה שלמחרת הספר כבר יהיה מודפס בשוק ואני אמשיך לחיות אותו דרך עיניים של אחרים. בפעם האחרונה פתרתי את זה עם וואליומים. הרגשתי על הסף. אמרתי למנחם: זהו, אני רוצה עזרה, רוצה פתק מרופא לעבור חודש ל'שלוותה', לשכב בלי לזוז עם הידים והרגלים בצדדים, שאנשים יתנו לי לאכול ויטפלו בי. נורא נבהלתי מעצמי. תמיד יש לי הרגשה שלא יהיו לי עוד רעיונות. שהחיים שלי דלים ובנאליים ואני צריכה, מוכרחה למלא אותם הרפתקאות. יש לי הרגשה שאני לא יודעת גבולות, עד איפה מותר ואיפה אסור. כל בן־אדם וסף האבדון שלו. הייתי נוסעת עכשיו ליפן.

„יחד עם זה אני מבינה ורואה עד היום את הקשיים שהערמתי על הבת שלי הגדולה. איך אני יכולה לקחת את הבת הקטנה שלי, תינוקת שבטוחה שהעץ אוהב אותה והבית אוהב אותה, ולהזיז אותה, ולשבור לה את כל הביטחון הזה. מספיק הטרפתי את כולם לעבור לאילת. אחרי ההתקף האחרון עם הוואליומים החלטתי שאולי זה לא הספר. אולי אלו טענות כלפי עצמי, חוסר הבגרות שלי, וכדאי שאני אתארגן להתחיל לעשות עם עצמי דברים; להחליט, שאם אני רוצה לשכב כל היום על שפת־הים, אז מותר לי לעשות את זה בלי רגשי אשמה איומים. סך־הכל, עד היום הייתי מאד כנועה. אם אתה מאפשר לבן־אדם שחי מולך להיות שתלטן, אז הוא שולט. היום מצאתי מפתח להכתיב דברים בלי להשתולל ולצרוח. דרכים שאפילו מנחם, שהוא אדם דומיננטי, מקבל. לא רוצה לבלוע אותו. לא מעניין אותי גבר חלש בבית. אני גם

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)
לא רוצה להיות כל הזמן בתחרות. רוצה, לקראת גיל שלושים, לשלוט סוף סוף על החיים שלי."

דורית מתרוקנת מהמילים ושותקת שעה שלמה. מנחם אומר שהיא בחורה מפתיעה. למעשה כראי לדעתו לסגור אותה לפעמים להתרגעות באיזה מוסד. כל פעם מופתע מעצמו מחדש איך שהוא חי עם התוצאה המעוותת הזאת. הריבים שלהם מפורסמים. היא מסוגלת להתנפל עליו פתאום, להרביץ, לצרוח, לשבור. כל שלושה חודשים היא מרסקת לו לרסיסים זוג משקפיים. בפעם האחרונה הוא חשב שחבל על הכסף, נשכב על המשקפיים כדי להגן, ושבר אותם בעצמו.

כשיו הם מתפוצצים מצחוק. אני בעל מוכה, הוא אומר. יש לי גושים עצומים של שינאה, היא אומרת. אבל כשעברה תקופה של התארגנות עם עצמה, והתחילה לדרוש דברים בסמכותיות ובלי היסטריה, הוא נכנס ללחץ מהשפיות שלה. נסע מהר לחברה הכי טובה שלה בתל־אביב ואמר שהוא מודאג משביעות הרצון שלה, שצריך לעשות משהו, שההיסטריה נעלמה. ההתבגרות שלי צינית, היא אומרת, השאיפות הראשונות היו של רומנטיקה אושר והרבה אהבה, אחר כך הבנתי שכמה רגעים של אושר יספיקו כתור שאיפה, היום אני יודעת שלא צריך לשאוף לזה והרבה יותר קל לי.

כשהוא קורא את הטכסטים שלה הוא לא יכול להימנע מלזהות את החומרים והסיטואציות מהם עשוי הספר. די בתענוג הוא חושב על הסקנדלים שיבואו. תגידי, הוא שואל אותי, כשקוראים את „סרוס" לא חושבים שהיא עברה את כל הווריאציות המיניות האלה? כן, בתור תשובה, מצמרר אותו מתענוג. דורית מודה שסטיות מדליקות אותה. למשל, יש לה חברה מאד טובה. פגישה ביניהן היא שמחת חיים ממארת. על המגע עם החברה הזאת היא לא מוותרת גם מול המשקל של המשפחה. למנחם יש ריב ארוך וממושך עם החברות שלה עליה. האחריות שפיתחה כלפי המסגרת המשפחתית מנווטים לה פחות או יותר את הדרך. „אני לא רוצה להיות לא שפויה", היא אומרת, „יש דברים שאני צריכה לוותר עליהם. אם אני אספק את כל האנרגיות הרצוניות שלי אז אולי לא אוכל לכתוב. ככה אני נלחמת בדברים הכי מלחיצים, וזה מה שמפרה אותי."

„לא מעניין אותי גבר חלש בבית. אני גם לא רוצה להיות כל הזמן בתחרות. רוצה, לקראת גיל שלושים, לשלוט סוף סוף על החיים שלי".

היום הם בטוחים שאילת זה המקום. קרנבל. סבל אחד לבוש בגדים אפורים מחזיק ארגז בקבוקים נועץ עיניים מהופנטות בשוודית חשופה, ומפיל את הארגז בלי לשים לב על השותף שלו. 'סתכל לאיפה אתה זז, צורח השני מכאבים. על המוסיקה ברחובות אומר מנחם במלאנכוליות קלה שכולם חוגגים בשביל לשכוח שבאילת אין החמצות. יש סרט אחד טוב בשבוע. השאר סרטים תורכיים. לא צריך להתלבש להיות יצוגיים. דורית נזכרת בימים שישבה שעות בקפה שטרן. הישיבה שם כיסתה לה את תחושת האיי־צירה וסיפקה לה באותה הזדמנות אויר פסגות. היום נראה לה שזה רק מפריע ליצירה. פעם כשהתחילו הביקורות היא גם מאד הצטערה שגבריאל מוקד למשל לא הכניס אותה לקליקה הספרותית שלו. היום היא חושבת שזה בסדר גמור, שהיא בזכות עצמה, ומבקרים מגיבים עליה עניינית בלבד.

היא מחליפה בגדיים לצילומים ומתאפרת בקפדנות. מבגדיים שלם היא עולה על ביקיני, מחליפה שוב ושואלת את מנחם: נו ואיך עכשיו תראי, הוא מורד אותה בעיניים, השלם יותר מעניין, פחות סקסי ויותר בנאלי; אז תחליטי אם את רוצה להראות בנאלית וסקסית או מיוחדת. דורית מחליטה על הביקיני וממלמלת לעצמה שהמראה הזה לא יעבור באוניברסיטה. מה יגידו על הדוקטורנטית בביקיני. בזמן הצילומים, כשהם מבצעים בלי להתווכח את כל הפוזות האפשריות, מנחם מלטף לה את הגוף ולוחש לה באוזן: עוד נצטער על הצילומים האלה, את עוד תראי, אבל היא ממשיכה לחייך חיוך של „ווג" ומקפידה שלא יהיה קמט אחד בבטן. ברקע שורקים בחורים.

אחר־כך בהפוגה, עם פחית בירה ביד וכל הילדים שנמרחים סביבה, היא נעמרת ואומרת פתאום למנחם: בוא ניסע לשנתיים לרומא. אני אכתוב ואתה כבר תעשה משהו. לא עכשיו, הוא עונה לה בסבלנות, העניין הזה יתאפשר כשהספרים שלך יקבלו ההכרה בינלאומית. היא מאושרת. ראית, היא אומרת, הוא לא אמר "אם" אלא "כאשר".

בילי מוסקונה־לרמן

אור בקצה השדרות

(המשך מעמוד 8)
הנכון, ולשדר להם שתחת שילטונו הם יהיו לבעלי־הבית במרינה. הצרה היא שהדבר נעשה מתוך חוסר־אחריות מוחלט ובאוסר בקרה מוחלט. הוא [בגין] יצר תהליכים של זילזול בכל חוק ומוסד, פיתח את תרבות המגיע־לי ובמידה רבה אף גרם להתגברותה של האלימות הפוליטית.

החטא הזה של הליכוד הוא כה כבד: אתה מביט באנשים שכל חייהם פירנסו את עצמם מעמל־כפיים וביקשו לחנך את ילדיהם על ערכים רומים – ורואה כיצד היו לפתע אחוזי תזזית ורדפו רווחים קלים, עד שבוקר אחר התעוררו ונוכחו לדעת שהכל אשליה אחת גדולה. היום, להחזיר אותם לעבודה, ולעבודה את כבודה – זו תהיה משימה קשה ומפרכת.

מהו, בעצם, ההבדל בין בן עדות המיזרח המצביע מערך לבין בן עדות המיזרח המצביע ליכוד?

לבני עדות המיזרח המצביעים ליכוד יש הזדהות ברורה יותר עם מיפלגתם, כיוון שהיא נותנת להם תשובות־כביכול לתחושות העזות של השתייכות ל„ישראל השניה" ו„רמסו לנו את הכבוד". בן עדות המיזרח המצביע מערך הגיע לרמת ההכרה המסוגלת להתגבר על כל הבעיות האמוציונליות ומישקעי העבר.

ואולי צודקת הטענה, שלפיה עומדת תפיסתה הבסיסית של תנועת העבודה בסתירה להשקפת־העולם של בני עדות המיזרח, של יוצאי מרוקו, המבוססת על אמונה דתית ואיבה כלפי הערבים?

אימי זיכרונה לברכה אמרה לי בפרוץ מלחמת־לבנון, שאיננה מבינה מדוע אי־אפשר לאכלס ערבים מדרום לבנון בבתים הפנויים בקרית־שמונה, וכך לפתור את בעיית המלחמה, לומר שבני עדות המיזרח מלאים שינה לערבים, זה מעליב ומקומם. אין מתאימים יותר מיוצאי ארצות האיסלם מלשמש גשר להבנה בין יהודים וערבים. אלא שלעיתים קולט הציבור הישראלי, דרך מצלמות הטלוויזיה, את אותם מתי־מעט שנתפסו לתורתו של כהנא והנראים כאילו הם מייצגים את כולנו.

אשר לדת: החברה הישראלית לא הצליחה למצוא תחליף למה שנתנה הדת ליוצאי ארצות האיסלם: המיפגשים הקהילתיים שהדת יוצרת, פעמים מיספר ביום, הבמה הניתנת לכל אחד ואחד והפיתרונות הקלים. יחד עם זאת, בני עדות המיזרח לא היו מעולם קנאים דתיים. מאז ומתמיד אני זוכר את שדרות ביישוב שבו, בלילות־שבת, צפו רוב התושבים בטלוויזיה והתנהלה פעילות סדירה בבתי־הנוער ובמוסדות הקהילתיים.

נדמה לי שבאחרונה חששה מיפלגת העבודה סדק אצל הליכוד, שעליית החלטה חשאית היא מנסה להרחיב אותו: הליכוד הזניח את עיירות־הפיתוח לטובת ערי־הרפאים בשטחים. נכון?

אני חושב שזה נכון, ושבולט מאוד חוסר הצדק שנעשה לעיירות. ההשקעות מנקרות־העיניים למיספר קטן ביותר של תושבים בגדה, המחזיקים דירות, או אופציות־מילוט, במרכז הארץ, מרגישות את זילזולו של הליכוד בכושר השיפוט של בני עיירות־הפיתוח. אבל כפי שבני העיירות ידעו ללמוד את המערך להתחשב בהם, כך הם ילמדו לקח כפול את הליכוד על הזנחתו אותם. אם תוכיח תנועת העבודה כי בכוונתה להשקיע בעיירות־הפיתוח, ינוצל הסדק שנחשף במלואו.

מה עמדתך בעניין הרוטציה? אחרי חזיונות הבירויונות בוועידת חרות, אתה בעד או נגד קיומה?

אני חושב שאין לנו שום ברירה וחייבים לקיים אותה. אין לנו שום זכות להחליט בשביל ציבור שנתן את אמונו במיפלגה מסויימת אם היא ראויה או אינה ראויה לאמון שקיבלה; ההפך הוא הנכון: אנחנו צריכים להוכיח שהעברנו אליהם את האחריות כפי שסוכם, והעם צריך להיווכח עד כמה הם אינם ראויים לאמון שקיבלו.

מה שהתרחש בוועידת חרות, ואף פרשת מודעי, מבטאים משבר בתרבות השילטון במדינה, העלול ליצור לגיטימציה לתפיסת עמדות בכוח ולהוביל, בסופו של דבר, לאנרכיה או לדיקטטורה. אבל אין לנו ברירה: העם בעצמו צריך להגיע למסקנה שהוא טעה.

האם לעיירות־פיתוח כשדרות, שפרנסת תושביהן הושתתה בעיקר על מיפעלי מזון וטקסטיל, שבהם השכר ירוד מאוד, יש בכלל עתיד? האם החינוך הטוב הניתן כיום לנוער בעיירות הללו, אינו יוצר מילכוד: הצעירים יעזבו, כיוון ששום בעל־השכלה נורמלי לא ירצה להיות פועל־טקסטיל?

ראשית, מלה אחת על כך שצריך מול בחיים: שני פועלים באו לפני עשרים שנה ללישכת־העבודה. אחד קיבל פתק־הפנייה ל„דקו" והאחר ל„כבלי ציון". זה לוחץ על כפתור וזה לוחץ על כפתור. לחיצת הכפתור של הראשון מוציאה גור מיובש, והוא נחשב לעובד בענף המזון; שכרו 400 שקל. לחיצת הכפתור של האחר מוציאה כבל מלופף, והוא נחשב לעובד מענף המתכת או האלקטרוניקה; שכרו 900 שקל.

אשר למילכוד־כביכול: כבר יש תעשיות עתירות־ידע, ונכון שצריך להקים עוד. אבל גם כך, מה רע ביישוב המציע איכות־חיים? מה כל־כך נורא בנסיעה בת חצי־שעה לעבודה, בבאר־שבע למשל?

אחרי כמעט שנתיים וחצי בראש מועצת שדרות, ואחרי כמעט ראשות הנשיאות של ועידת מיפלגת העבודה, מה הלאה? מה השאיפות שלך בתחום הפוליטי?

אם אומר לך שאין־לי שאיפות, זה לא יהיה נכון. אבל שאיפות מדוייקות באמת שאין לי.

אין לך, או שעדיין אין לך?

עדיין אין לי.

■

שדרות אינה סביון, לגמרי לא, אבל גם אותו חור נידח ומדכא מ„לחם" היא איננה. ובכל זאת, ארבע־מאות מובטלים יש בה, מתוך כשלושת־אלפים מפרנסים; לא־מעט. הרבה אנשים קשי־יום. הרבה צרות. עמיר פרץ מכיר את כולם, וכולם מכירים אותו. פה הוא נותן טרמפ לזקן המתקשה לסחוב את סליו, שם הוא נכנע לקשישה המתעקשת לנשק את כף־ידו ובין־לבין הוא מתעכב להקשיב בסבלנות רבה לטרוניות ולסיפורי־תלאות. זה הבית ואלה מיגוריו.

אבל בשדרות, וגם ברחוב הירקון מאה־ועשר, בטוחים שהוא יגיע רחוק; לפחות לירושלים.

אבי רז

חיים טובים

יפים הם ימי „נעורים"

מאת דליה גל



עם התקרב עונת ההרשמה לשנת הלימודים הבאה, מתלבטים רבים מאיתנו, הורים וילדים, בעיקר אלה העתונים במעבר לבית הספר התיכון, באיזה בית ספר לבחור – עיוני או מקצועי? ומבין אלה – איזהו המתאים ביותר לילד שלנו מכל תכונות?

היועצים הפדגוגיים מנסים לכוון ולייעץ, אך לא תמיד יודעת להם כל האפשרויות בשטח. וההחלטה, בסופו של דבר, היא שלנו ושל ילדינו. נראה לי, שההתלבטות הקשה ביותר היא לאלה שבחרו בדרך המקצועית והמוצדקת – מתנאי המשק של היום. לסיים בית־ספר תיכון עם תעודה במקצוע יישומי ומבוקש – היכולה להיות שאיפה הגיונית יותר?

לפני כשנה מצאתי את עצמי נקלעת לעיצומה של התלבטות בבחירת בית הספר הנכון עבור אחייני. בדרך מקרה, באחת הנסיעות שלנו צפונה, לאורך כביש, החוף, החלטנו לסטות מן הדרך ולברוק מה מסתתר מאחורי השלט ששקרן אותנו תמיד – נעורים.

„הדסה־נעורים" הינו מרכז כפרי לחינוך מקצועי בבעלות הדסה ועליית הנוער. עוד בטרם חדרנו לעובי הקורה של החיים הרוחשים בכפר, לא יכולנו שלא להתפעל מיופיו של המקום. כפר הנוער ובית הספר ממוקמים על שפת הים, קצת צפונה לנתניה, נהנים ממרחבים מודשאים ומנוף מרהיב עין. ניתן לומר שזוהי ממש פנינה בנוף המקומי. האסתטיקה, הנקיון, אווירת הרוגע והניצוחות, ועל הכל – השקט (שאינו אופייני למרכז לימודים המאכלס 1200 'נניינוער תוססים) – ראויים לקנאה מכל מוסד חינוכי אחר.

הצוות החינוכי: מעורבות

התודענו אל הצוות החינוכי. המעורבות, האהבה למקום ולתלמידים, שהקרינו כולם – מהמנהל ועד אחרון העובדים – הזימו לגמרי את הדעה השורה היום על ציבור המחנכים בארץ. כאן זה עולם אחר. האנשים האלה אוהבים את מה שהם עושים ואת אלה שעבורם הם עושים זאת.

התלמידים, כפי הנראה, חשים בזה. קשה להעלות את כל הסופרלטיבים ששמענו מפיהם על מוריהם. ההרגשה היא, שמטפחים אותם, דואגים להם, הם חשובים והם מרכז העניינים ב„נעורים".

מה הפלא, שהם מפגינים בטחון בסיכוייהם להצליח? ברור להם, שכאן יעשו הכל כדי שהם לא רק יתחילו ללמוד, אלא גם יסיימו – ובהצלחה. את נוכחות המורים חשים כאן בכל שעות היום, וגם בחגים ובשבתות. הם משתתפים בכל האירועים, המסיבות והטיולים של החבר'ה, מציעים עזרה, בכל המקצועות לאחר שעות הלימודים. הם נוכחים בחדר העיון והספריה, הפתוחים יום־יום משעה 8:00 עד שעה 22:00. זאת בנוסף לצוות החונכים והיועצים החינוכיים, המשלימים את מסגרת העזרה המירבית המוצעת כאן לתלמיד.

יש גם שיתוף מלא של המשפחות בחיי בית הספר: ייזום של מפגשים מתוכננים עם הורים, סיורים במגמות, הצגת שיעורים לדוגמא, ימי הורים, ימי משפחה.

מיגוון מגמות יחיד במינו

ב„נעורים" שלושה נתיבים לימודיים:

1. בית הספר התיכון המקצועי – כיתות ט'־י"ב, בפיקוח משרד החינוך והתרבות.
2. קורסים חד־שנתיים ובית ספר תעשייתי בפיקוח משרד העבודה והרווחה.
3. נתיב על־תיכוני כיתות י"ג (טכנאות) וי"ד (הנדסאות), בפיקוח משרד החינוך והתרבות והמכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית במסגרת העתודה הטכנולוגית.

הלימודים בבית הספר המקצועי, שמחצית תלמידיו, כאמור, הינם תלמידי פנימייה ומחציתם תלמידי חוץ, מחולקים ל־3 מסלולים:

מסמ"ם – מסלול מקצועי מעשי.
מסמ"ר – מסלול מקצועי רגיל.
ומסמ"ת – מסלול מקצועי תיכוני (בגרות מלאה או חלקית).

כיתה ט' מהווה הכנה בסיסית לכל המגמות. בכיתה י' מתפצלים התלמידים למגמות ולרמות לימודים. המגמות ב„נעורים" כוללות: אלקטרוניקה ומחשבים, אלקטרוניקה וחשמל ברכב, מכונאות רכב, מכונאות צמ"ה (ציוד מכני הנדסי), סיעוד (אחיות) פקידות ומינהל, נגרות, ספרות נשים.

הלימודים העל־תיכוניים כוללים:

טכנאות למכונאי רכב וחשמלאי רכב (י"ג) – מגמה הכוללת גם תעודת הוראה והדרכה, אלקטרוניקה (י"ג) לתעודת טכנאי, אלקטרוניקה (י"ד) לתעודת הנדסאי.

סיעוד: אחיות מעשיות עם תעודת בגרות

המגמה מכינה את הבוגרות למתן טיפול סיעודי במצבי חולי ובריאות, פעולה הדורשת ידע, מיומנות, רמת אחריות גבוהה, כושר לנהל יחסי אנוש ולפעול בצוותים רב־מקצועיים.

הלימודים במגמה מורכבים במיוחד בשל השילוב בין לימודים עיוניים בבית הספר ונסיון מעשי במוסדות בריאות, מחוץ לכתלי בית־הספר. מורות המגמה הן אחיות מוסמכות, שתפקידן להכשיר בתוך שלוש ותצי שנים „אחיות מעשיות", שלימודיהן מתחלקים בין לימודים כלליים ולימודים מקצועיים עיוניים מעשיים.

עם גמר הלימודים, הנסיון הקליני המתקדם והעמידה בבחינות הרישוי של משרד הבריאות, משתלבות הבוגרות בצוות הסיעודי בבתי־החולים או במוסדות בריאות אחרים. בוגרות המגמה לסידור ב„נעורים" מבוקשות מאד בשוק העבודה, וקיימת שביעות רצון מירבית מעבודתן בכל המחלקות בבתי החולים.

צמ"ה – מסלול ייחודי לנעורים

המגמה לציוד מכני הנדסי (צמ"ה) ב„נעורים" היא היחידה מסוגה בכל הארץ. המגמה מתחלקת לשני מסלולים: מכונאות צמ"ה והפעלת צמ"ה (קורס חד־שנתי) – שניהם בפיקוח משרד העבודה ובשיתוף המועצה הארצית לציוד מכני כבד.

לקורס החד־שנתי להפעלת צמ"ה מתקבלים תלמידים בגילאי 16־17½. זהו קורס קדם־צבאי, המתקיים בשיתוף עם חיל ההנדסה, לומדים בו הפעלת כלים שונים, כגון דחפורים, יעה אופני, יעה זחלי, מחפרונים, מגרדות מנוע ומפלסות.

את הלימודים העיוניים, שהם כ־50% מלימודי ההכשרה, עוברים ב„נעורים". ההשתלמות המעשית – בערות חוץ. מסיימי הקורס משרתים בחיל ההנדסה כמפעלי כלים אלה.

עוד ייחודי לתלמידי הקורס הזה: לימודי נהיגה על טרקטור ועל משאית בביה"ס לנהיגה של „נעורים", לאחר השירות הצבאי מתקבלים הבוגרים לעבודה בחברות ובמפעלים גדולים בהפעלת ציוד מכני הנדסי.

יש לציין את המתקנים והציוד העומד לרשות תלמידי המגמה, שהם מהמשוכללים והחדישים ביותר בארץ.

בית הספר ... מתברך בעזרי לימוד חדישים ...

הפנימיה ב„נעורים": טעם החיים בצוותא

כמחצית מתלמידי בית הספר ב„נעורים" מתגוררים בפנימייה של הכפר. הייתי רוצה לומר כמה מלים על פנימיות. זהו פתרון אידיאלי לנוער בגיל ההתבגרות, הרוצה לטעום את טעם החיים העצמאיים, טעם האחריות האישית ואת טעם החיים בצוותא באווירה כפרית מחנכת – עם קבוצת הגיל שלהם. הפנימיה מהווה, כמובן, גם פתרון מעשי לבעיות המרחק.

החניכים מחולקים ל־18 קבוצות חינוכיות, כשבראש הקבוצה עומדים מדריך ואם־בית, המלווים את החניך, רואגים לנחיותו ומסייעים לפתרון בעיותיו. לכל קבוצה חברתית מועדון, המרוהט בטוב טעם, וכן טלוויזיה. המועדון משמש כמקום התכנסות הקבוצה לפעילות חברתית ותרבותית, פעילות שמטרתה להכין את החניך לחיים בחברה דמוקרטית, בה יתן את תרומתו להעלאת איכות החיים.

יש סדר יום בפנימיה, שכולל: שירות עצמי, תורנויות בחדר האוכל ופנימיה, אבל בתוך סדר היום יש מרחב מחיה ומגוון של אפשרויות בילוי ותעסוקה. ראשית, הופתעתי לשמוע על מערכת החוגים הענפה, הפתוחה גם לתלמידים אקסטרניים, המונה כ־70 חוגים!

חוגי הספורט – כדורגל, כדורסל, כדור־עף, טניס, טניס שולחן, שחיה (בבריכת השחיה המקומית), אתלטיקה קלה, ג'ודו, סיף ועוד – מתנהלים במגרשי הספורט הענקיים, ב־2 אולמות הספורט ובחדר הכושר. חלק גדול, אגב, מהשתלמויות הקיץ של מכון וינגייט נערכות ב„נעורים".

החוגים המוסיקליים כוללים: תזמורת, לימודים על כל הכלים האפשריים, שירה בציבור וחבורת זמר, המופיעה גם מחוץ ל„נעורים".

עוד פועלים כאן חוגים אמנותיים – דרמה, ריקודי עם, בניית תפאורה, חוג לטלוויזיה במעגל סגור, חוג למחשבים, וחוגי מלאכה ותחביב: ציור, אומנות העץ, ריקועי נחושת, צילום, תכשיטנות, קרמיקה ועוד.

בצד כל החוגים נהנים החניכים מצפיה בסרטים המוקרנים באולם התרבות המפואר, וכן מדיסקוטק, המופעל באולם מיוחד – שניהם באחריות מועצת התלמידים, מבקרים בתיאטרון, בקונצרטים, מסיבות חג ושבת (מסיבת חנוכה „מדליקה" באמת, מסיבת פורים „עד לא ידע"), טיולים, השתתפות בסמינרים, מפגשים חברתיים לשיחות, ריונים, העלה צופית ומשחקי לילה.

ימי הנעורים חולפים כאן בנעימים: שילוב של לימודים מעניינים ומהנים עם אפשרות לעתיד מקצועי מרתק ובטוח, יחד עם חיי חברה מגוונים והמון פעילויות מרתקות. הנוער מהסביבה, המחפש ללמוד מקצוע ברמה גבוהה – כאן מקומו. גם אם אינו מתגורר בפנימיה, הוא יספוג את האווירה של המקום ואת ההווי המיוחד לו. ואילו, משפחות מכל רחבי הארץ, בעלות ראיה חינוכית של העולם הגדול, שתחלטנה לשלוח את יקיריהן למוסד ייחודי זה, לא תוכלנה לעשות בחירה טובה יותר – וזאת מנסיון.

רצינו לוודא כיצד נרשמים. ובכן, ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ז החלה והיא מתקיימת בימים א'־ה', בין השעות 08:00–13:00.

כתובת: „הדסה־נעורים", דואר „נעורים" 40298, טל. 053־96831־8, ובמשרדי עליית הנוער ברחבי הארץ.

יוסטון לא בטקסס

נסיכת המאפיה זכתה בפרס. אנג'ליקה יוסטון, שגילמה תפקיד נפלא ב„כבוד של פריצי”, החלה את הקריירה הקולנועית בסרט כושל שביים אבא־ג'ון, מול אסי דיין. עכשיו, יחד עם חברה לחיים, ג'ק ניקולסון, היא חוגגת את נצחונה. ויש גם נוסטלגיה משפחתית. סבא שלה, וולטר יוסטון, זכה אף הוא באוסקר הזה, של שחקן משנה, גם הוא בסרט־שביים בנו.

כבר לא בת של

מאת עירית שמגר

„הקשיבי מיי, את צריכה לשכוח מאבא שלך. לשכוח מן הסביבה שלך. הם אף פעם לא יקחו אותך בחזרה, אז שילכו להזדיין. לא מגיע לך כל זה, במיוחד לא האבא שלך הזה.

מיי, את עוד יפה, למה שלא תמצאי לך מישהו שאין לו שום קשר למשפחה, את מבינה? תתביתי, תלדי כמה ילדים, תחיי”

צ'רלי פרטנה למיירוז, „הכבוד של פריצי”

היא נולדה עם הסרטת „המלכה האפריקנית”, אביה חיבק אותה לראשונה בזרועותיו בזמן שביים את „מולן רוז”, את בית־הספר התחילה בשעת הסרטת „מובי דיק”, והוריה נפרדו ב„פרוויר”. את „הכבוד של פריצי” ביים המיפלץ הקשיש בחדווה תוססת של זקנים מרושעים, אך את האוסקר קטפה בתו, אנג'ליקה יוסטון, מיירוז פריצי.

לתפקיד מיירוז היא נכנסה במלוא ההתלהבות. הסיציליאנית מברוקלין שהוגלתה על ידי משפחתה בשל קלון שהמיטה עליה, היה התפקיד הטוב ביותר שהוצע ליוסטון בחייה. היא אהבה את האלגנטיות של מיירוז, את הנאמנות הזדונית שלה למשפחה שניתחה אותה. כדי להתכונן לתפקיד עברה כהרבה מועדונים בברוקלין, אכלה המון פסטה וגידלה צפורניים באורס לוהט. יוסטון גם שיפצה את התסריט וקבעה ש„הצד שלי בסיפור צריך להיות שמצאתי אותו בשירותי הגברים, כורע מעל האשה ההיא. לכן החלטתי לנסוע למכסיקו, כי הוא פגע בי בזדון”.

באוטוביוגרפיה של אביה, „הספר הפתוח”, היא מוזכרת (ב־373 עמודים) שש פעמים, בהערות. כאשר ניסה לקרבה אל חייו, גרר אותה להשתתף באחד מסרטיו: את „טיול עם אהבה ומוות” זוכרת אנג'ליקה יוסטון בתור סיוט מתמשך. בתו של הגנרל יוסטון בילתה אז (ב־1968) חודשיים בחברת בנו של הגנרל דיין. אסי היה הרוזן, בן זוגה של קלאודיה במלודרמה היסטורית שסיפרה על מסע התלאות של זוג צעירים על פני צרפת השסועה במלחמה בימי מרד האכרים בשנת 1358. שני הצעירים המפורסמים גרו בווינה, עבדו, הצטלמו ותפסו הרבה כותרות. „חשבתי שכל הסיפור נורא מטומטם, אבל הייתי אז בת חמש־עשרה ולא היתה דרך לצאת מזה בלי להעליב את אבא שלי. בסוף ישבתי לבד עם אסף, הסתכלנו בסרט והתפוצצנו מצחוק. זאת לא היתה התקופה הכי טובה שלי עם אבא.”

לאחר אותו ניסיון כושל עזבה אנג'ליקה את הקולנוע, דיגמנה בניו־יורק, פגשה את ג'ק ניקולסון, עברה לגור עימו, התנסתה בסמים ואף הואשמה כהחזקת קוקאין. בלשים פרצו אז אל בית ניקולסון־יוסטון לערוך חיפוש ולנסות לתפוס חבר קרוב, במאי הסרטים רומן פולנסקי, שהואשם בבעילת קטינה – בביתו של ניקולסון.

במשפט הסמים זוכתה אנג'ליקה מכל אשמה, תמורת עדות נגד פולנסקי. „רק אמרתי את האמת”, היא קובעת. „כל כך הגזימו עם כל הסיפור הזה של הסמים. סמים הם חלק מן החיים בדרום קליפורניה. פשוט אין מה לעשות, אז מתחילים לקחת סמים”.

כאשר אנג'ליקה החליטה לקחת את חייה בידיה, היא פעלה (כמעט) כמו גיבור מסרטיו של אביה. עצמאית, עקשנית ומתמידה. למדה ריקוד, משחק, פיתוח קול, הופיעה בתפקידים קטנטנים (ב„טייקון האחרון” וגם ב„הדוור מצלצל פעמיים” לצידו של ניקולסון) וגם בסדרות טלוויזיה (כולל תיאטרון האגדות של שלי דובאל) עד שנתתה על התפקיד הנהדר ב„הכבוד של פריצי” ובגיל 34 קטפה את האוסקר בסרט שביים אביה ובו היא מככבת לצד ג'ק ניקולסון, חברה לחיים מזה 12 שנה.

פניה מופיעים על המסך מוצלים למחצה. מוסתרת תחת כובע רחב תיתורה, ישובה בכנסיה, היא אשה המתאבלת על חייה. המצלמה עוצרת לרגע נוסף ואנו נפגשים לא רק בעצב אלא גם בעוצמה: אשה־נערה זו יכולה להיות מסוכנת. נכדתו של הדון עתידה לגדול ולהיות כמותו. מיירוז פריצי היא אולי אשה כאוכה ונבגדת בראשית הסרט, אך אין ספק שבבוא היום היא תתפוס את המקום הראוי לה: הביג־מאמא של הפריצים; היא תהיה הדון האמיתי שימשוך בחוטים.

בצעד מתוחכם ונועז היא מתמרנת בין הגברים בחייה: לצ'רלי פרטנה, אהובה הכוגרני, היא מייעצת לשאת את איירין, לדון הקשיש היא עורכת הצגת נכדה כנועה ותסורה ואל אביה היא מגיעה כפופה, עלובה ונפגעת.

דומיניק: צ'רלי פרטנה עשה לך את זה?! בתי היפהפיה הפכה לאשה זקנה. היתה לו הזדמנות להיות חלק ממשפחת פריצי, אבל הוא כבר לא צריך אותנו.

„או, הוא דווקא היה צריך אותי, פפה. הוא בא אלי הביתה לניו־יורק לילה לפני שיצא להתחתן עם האשה הזאת בקליפורניה. והוא כפה את עצמו עלי. והוא עשה לי את זה.”

– הוא עשה לך את זה?!

„כן, אבא. הוא דפק אותי שלוש פעמים, אולי ארבע. אני לא זוכרת.

– תשטפי את הפה המלוכלך שלך, את שומעת?! איך את יכולה להגיד דברים כאלה לאבא שלך? הוא עשה לך את זה? צ'רלי?! את בטוחה?

„האם אני בטוחה? פפה, היית צריך לראות איזה גודל יש לו... היית צריך”.

– שתקי! איך את מעזה לדבר ככה לאבא שלך?

(המשך בעמוד הבא)



ג'ון יוסטון, ג'ק ניקולסון, אנג'ליקה יוסטון וקתלין טרנר, הצוות של „הכבוד של פריצי”.

אבא ג'ון – מאצ'ו מקצועי

הוא אוהב להשוות עצמו להמינגווי, אך ג'ון יוסטון הוא הרבה יותר קשה להגדרה. מאצ'ו מקצועי, צייד, הרפתקן ורודף נשים – יצירתו אינה אחידה, מסוגננת או אפילו טובה דיה כדי להגדירו באמת „מחבר סרטים”, למרות שבך כינותו שנים רבות חובבי תיאוריית המחבר המפורסמת.

הוא מלד לזוג אמנים, אך לאחר שנפרדו הוריו חי עם אמו. לקולנוע משך אותו דוקא אביו. וולטר יוסטון הופיע אז בסרט וביקש מן הבן לשפץ את התסריט. ג'ון יוסטון היה לתסריטאי הוליוודי מצליח. „רק בגלל זה נתנו לי לביים לבסוף סרט. חברת וורנר הסתבכה בגלל שביקשתי לעשות מחדש סרט ישן, משהו שלא הצליח אף פעם, אז הם זרקו לעברי כמה גרושים”.

זה היה „הנץ ממלטה”. המפרי בוגרט בסיפור הבלש האפל, המיואש של דאשיל האמט. יוסטון כתב את התסריט וביים את הסרט. מאז לא נזקק עוד לכרטיס ביקור.

סרטיו כל כך לא אחידים עד שקשה בכלל לדבר על „הקו של יוסטון”. האם אותו במאי עשה סרטים נפלאים כמו „הנץ ממלטה” או „האוצר מסיירה מדרה” ובלי בושה גם את „לרגלי הר הגעש” או מחזמר ילדים נוסח „אנני”?

אך ליוסטון יש לכך הסבר. בראיון ארוך בירחון „פלייבוי” הוא אמר: „במאי אינו צריך להזור על עצמו. אני משתעמם בעשית החוזרת על עצמה.”

כדי לא להשתעמם הוא עסק בציור, בכתיבה ובצייד (באפריקה בשעת הסרטת „המלכה האפריקנית” כמעט נהרג, עם הכוכבת קתרין הפבורן, כאשר הסתכן בצייד פילים, ברוקה קל), מאז שעזב את ארה"ב („מעולם לא הייתי קומוניסט, אך אינני מוכן להישפט לפי דיעותי הפוליטיות”, אמר לוועדת מק־קרתי) ולקח את משפחתו לאירלנד לא חזר לחיות בהוליווד. בשנים האחרונות הוא חי במכסיקו, בפוארטו־וואיירטה, משום ש„זהו המקום הפרימיטיבי ביותר שמצאתי, יש לי ג'ונגל מאחורי הבית, ואת האוקיינוס לפני.”

ג'ון יוסטון, שסגנון חייו, הגוף הגברי, הגבות, הזקן וקול הבס שלו הפכו אותו לכוכב לא פחות מסרטיו, הוא גם שחקן מעניין. במאים מוכשרים ידעו לקשר בין אישיותו לדמותו. אני לא שכחתי את יוסטון, זקן ססגוני, רשע ותאב חיים, בדמות אביה הסוטה והאכזר של פיי דאנאווי בסרט של רומן פולנסקי „צ'יינאטאון”. הבלש הפרטי שלחם בו אז היה: ג'ק ניקולסון.

בשנים האחרונות פנתה הביקורת עורף ליוסטון. וגם הסרטים שעשה לא הצדיקו התייחסות רצינית. כל זאת עד עכשיו. „הכבוד של פריצי” הוא, פנינה. יתכן, כמו שאומרים מבקריו, שהיה כאן צירוף של תסריט טוב ושחקנים מעולים. אז מה? לא להפריע לתסריטאי ולשחקנים – גם זו מלאכת במאי טובה.

„אינני מבחין בין סירטי איכות לסרטי אקשן. החיים אינם פשוטים כל כך, וסירטי אקשן מבטאים לא פעם דברים רציניים ביותר. אני אינני ברגמן, למרות שהוא היוצר הנערץ עלי ביותר. לכן אני משתדל להביע את עצמי דרך שחקני, דרך סיפורי ובאמצעות פעולה. עד היום לא גיליתי מהו טעם החיים. מאז מק־קרתי, ארצי איננה מה שחשבתי שתהיה ואני מחפש לי פינות רחוקות מבני אדם.”

אנג'ליקה יוסטון ואסי דיין בסרטם המשותף: הסתכלנו בסרט והתפוצצנו מצחוק.

(המשך מהעמוד הקודם)

איפה הכבוד שלך?

„אתה צוחק, פפה, איך לי כבוד יותר."

האוסקר שנפל בחיקה של יוסטון הצעירה (הגיעה לה ועוד איך) סוגר לה מעגל משפחתי לא פשוט: את אביה היא נהגה לראות בבית בערבי חג המולד, בין הסרטות. הסוכנים שטילפנו אחר־כך לביתה חיפשו תמיד את החבר, ניקולסון. סוף סוף הגיע תורה: כמכטא ברוקליני ככר ועם שם פרחוני (מיירוז היא ורד של חודש מאי) הפכה אנג'ליקה, נסיכת המאפיוזו, לנצר מפואר במשפחת יוסטון: בתו של ג'ון ונכדתו של וולטר לא תזכר שוב לעולם רק בזכות שמם.



אנג'ליקה יוסטון: גם סבא שלה זכה באוסקר על שחקן משנה.

הבית הוורוד שאותו רכשה באחרונה („מעולם לא חייתי לבד. לא ידעתי מה זה. אבל הייתי צריכה לדעת שכאשר הטלפון מצלצל, הוא מצלצל בשבילי. רציתי לגבש לעצמי את החיים".) מעורר כל עיתונאי להתפלסף בענין חייה־הלא־ורודים כלל. אנג'ליקה יוסטון היא בת של תעשיית הקולנוע. ובסיפור שלה לא חסרים שיאים: אב חזק ומפורסם, מהמר, שתיין ורודף נשים, שהשתקע באירלנד בימי ציד המכשפות של מק־קארתי, ועזב את אשתו הצעירה ושתי בנותיו הקטנטנות אי שם. אחר־כך באו גירושין, מות האם בתאונת דרכים, סמים ושאיפה מתמדת להוכיח את עצמה, לחץ של מסורת בימתית־משפחתית, שאותה קשה מאד היה להצדיק.

סבה היה וולטר יוסטון, שהופיע בהצגות וודוויל ונשא לאשה עיתונאית, שהיום היינו מכנים „פמיניסטית". בנם ג'ון עלה לבמה בגיל שלוש. הוא עבד כעיתונאי בעיתון של אמו, היה צייר וסופר. כאשר התגלגל לעבוד כתסריטאי בסרט של ויליאם ויילדר, שבו הופיע אביו, מצא סוף סוף את מקומו. שבע־עשרה שנים אחר־כך, כביימו את „האוצר של סיירה מדרה", זיכה את אביו וולטר בפרס האוסקר לשחקן המשנה הטוב ביותר. אותו הפרס שזכתה אנג'ליקה השנה.

בסיפרו האוטוביוגרפי כתב ג'ון יוסטון: „חיי מורכבים מאפיזודות מקריות, מפוזרות, משונות. חמש נשים, הרבה אהבות, לעתים חשובות יותר מן הנשים. צייד, הימורים, סוסי מירוץ. ציור, אספנות, איגרוף. כתיבה, בימוי ומשחק ביותר משישים סרטים. אף אחת מנשותי לא היתה דומה אפילו לאחרת. הם היו חבורה יוצאת דופן: עקרת בית, שחקנית, בלרינה ותנינה." את ארבעת ילדיו אין יוסטון מזכיר בתולדות חייו.

אחרי שהתגרש מאשתו הרביעית נראו חייה של אנג'ליקה (ואחותה אלגרה) לגמרי אחרת. לא היה כסף, האם עם הבנות עברו ללונדון ואנג'ליקה התגלגלה לבית־ספר לילדים קשיי חינוך. בגיל שבע־עשרה, בלילה, היא קבלה טלפון: אמך נהרגה בתאונת דרכים. „לא האמנתי, לא יכולתי להבין זאת. לא התגברתי על מותה עד היום. הייתי צעירה, נזקקתי לה כל כך."

את הפגישה שלה עם ניקולסון היא מתארת כהצלה. סיפור אגדה, מעשה נשיקת הנסיך ליפהפיה הנמה. היא היתה יגעה מחוסר הצלחה במשחק, מיחסו המתנכר של אביה העסוק תמיד, היא לא מצאה טעם לחייה. ניקולסון למד אז ש„אמו ואחותו", שבביתן גדל לא היו אלא אמו וסבתו. השחקן הצעיר, שלא הכיר מעולם את אביו, מצא אצל יוסטון לא רק צעירה מקסימה אלא גם אב כרצונו. זה היה שילוב מושלם לשלושתם: „אני חושב שעלינו להתחתן עם הגבר הזה" – אמר ג'ון לבתו. וזאת לא היתה רפליקה מן „הכבוד של פריצי".

אנג'ליקה יוסטון: „בשנים האחרונות התקרבתי יותר לאבי. הוא אדם בעל כבוד. אין לי ספק שאם אהיה בצרה כלשהי הוא יתייצב לצדי ללא שאלות. דווקא כאשר חששתי מן השיפוט שלו – מצאתי אותו תומך מאד. לקראת סוף הצילומים, כאשר היינו כבר עייפים מאד, הוא טילפן יום אחד ואמר, שעשיתי את הסצינה היטב. רק אחר־כך קלטתי כמה שנים חיכיתי למשפט הזה. זו הפעם הראשונה שהוא שיבח את עבודתי. אני בטוחה שזה ילווה אותי בעשר השנים הבאות."



אבא בחליפה ורודה

ג'ון יוסטון היה בן 43 כאשר נשא לאשה את אמה של אנג'ליקה, אנריקה סומה, רקדנית בת 19 ממוצא איטלקי, שפניה האלגנטיות ועיניה המתרחבות עיטרו פעם את שער השבועון „לייף". המשפחה עקרה לאירלנד, לאחוזה כפרית עם משרתים ויער. בין הסרטה להסרטה, הופיע אבא בבית כשהוא מביא עימו מזכרות מכל מיני מקומות אקזוטיים, קימונו מיפאן, תוכי מאפריקה, אבנים יקרות ממכסיקו.

„הוא היה נכנס הביתה, ובבית היה שוב אור", נזכרת בתו בחיבה. „היה לו חוש למעמדים גדולים. הכל היה נוצץ שוב, הידידים היו מתחילים לבוא, ורובם היו אנשים מבריקים. האירוח היה מפואר. הנברשות היו נדלקות שוב, והשמפניה נשפכת כמים. במסיבת ראש השנה הוא היה לובש את החליפה הורודה שלו, והיה הגבר היפה ביותר שראיתי מימי".

אבא יוסטון אהב לכנס אורחים לציד שועלים, ואנג'ליקה רכבה לצידו, אוכף בצד אוכף, ודילגה כמוהו על משוכות האבן שנראו כל כך גבוהות בדרך.

ואז, אחרי החג, שוב נעלם אבא לאן שהוא, ואנג'ליקה היתה נצמדת לרגליו ומסרבת להיפרד, והמשפחה כולה היתה שרויה בדיכאון למשך כל אותו אחר צהריים.

אנג'ליקה זוכרת בבהירות את אמה בבגד ריקוד לבן. היא נראתה כמו תמונה של אדואר דגה, „ממש כמו מאדונה. היא היתה אשה כל כך יפה. היו לה עיניים גדולות בצבע אפור־כחול ושיער שחור, צוואר ארוך ועדין, ובכלל, היא היתה נהדרת.

„למרות שאהבתי את שני ההורים עד שגעון, אמא היתה האלילה שלי. ידעתי כל זמן שאבא זקן והוא עלול למות. כבר כשהייתי בת עשר הוא חלה באמפיזמה (התנפחות הריאה). תמיד נהג לומר לי: אני הזקן שלך. אבל שאמא תמות – דבר כזה לא העליתי מעולם על הדעת. תמיד הייתי מתבדחת אתה: תשאירי לי את התכשיטים האלה בצוואה שלך? החלום של מותה היה עצום. חזרתי מן התלוויה, נכנסתי לבית היפהפה שלה, פתחתי את הארון, הבטתי בכל שמלות הבלנסיאגה המפוארות שלה, אלה שתמיד חלמתי שיעברו פעם אלי, סגרתי את ארון, סגרתי את דלת הבית ועזבתי את לונדון. לא יכולתי להתבונן בשום דבר שהזכיר לי אותה."

אנג'ליקה עם ויליאם היקיי, דון פריצי: „פפה אין לי כבוד יותר.."

לאכול בחוץ

רמות – לאכול ולרכב

רמות שבמורד הגולן אל חוף הכנרת הוא אתר נופש ישראלי מבוקש מאוד. בקיץ ובעונות החגים ספק אם תצליח להשיג שם מקום, למ־רות שהקיבולת שלו הוגדלה כאשר נסתיימה לא מכבר בנייתו של הקומפלקס המרכזי. בראשו של הקומפלקס הזה מצוייה המסעדה. והיא פתוחה גם לעוברי אורח שאינם נימנים על דיירי המלון. זוהי מסעדה רחבת ידיים, מעוגלת, שחלונותיה הגדולים משקיפים על נופי הגולן והכנרת. שולחנותיה גדולים, כסאותיה רחבים ונוחים, רצפתה – קרמיקה אדומה, מלצריה בחולצות לבנות עם פס ארמדמם. מקום נקי, שרות ענייני, נופים מרתקים, תפריט קלאסי של מלונות נופש ובתי הארחה. לאמור: המזון אינו „גורמה", אבל ברמה טובה ובאמינות גבוהה מן ההיבט של המוצרים וטריותם.



המסעדה ברמות: עם נופים של גולן.

כיאות לבית הארחה הממוקם בגולן מציעים לנו ללגום יין „גמלא" – על שמו של אתר ההוד והגבורה, המצוי לא הרחק מכאן. יין זה, כמו דומיו המיוצרים ביקב שבגולן, זוכה לעדנה רבה בשוק הישראלי האוהב להתרפק על אופנות חדשות. עד שחולצים עבורנו את הפקק מן הבקבוק הצונן, האוצר בתוכו יין לבן, צלול מאוד, אנו שומעים מפי המלצר על ההיצע. מסתבר לנו כי מחיר ארוחה בת ארבע מנות לאורח המלון עולה 12 שקל. לעובר אורח כמונו – 15 שקל. בהתחשב ביופיו של המקום, בשולחנות המכוסים מפות (ולאור מכן ברמת האוכל) – מחיר הוגן למדי. סלאט אבוקדו מצוי ומרק ירקות ריחני, שירקותיו קצוצים לדק, מהווים את הפתיחה. טעמו וניחוחו של המרק מאוד „ביתיים". יחד עם המרק אנו לוגמים בהנאה גם את הנוף הנשקף מהחלונות הגדולים – מורדות תקלאיים, „ג'ונגלים" ירוקים המכסים על אזורי מעיינות ושפכי נחלים לחוף הכנרת, והכנרת עצמה – חולמנית ושבוייה בין הרים. נפשות רומנטיות ועורגות־נוף יהנו מן הישיבה במסעדה הזו.

כמנה עיקרית מביאים לנו עוף צעיר עם מלית שבסיסה אורז. המלית הזו ספוגה ברוטב וכמיצי העוף. האורז, שאיבד את צורתו המקורית, רך, גוונו חום, טעמו מעודן מאוד ומתמזג עם טעם הבשר. גם מי שאינו משתגע אחרי מאכלי עוף – יהנה מן המנה הזו. כתוספות קיבלנו תפודים אפויים וכרוב מאודה עם צימוקים וכן סלאט ירקות טרי. מנת הקינוח היתה תפוח עץ ממולא בקציפת ביצים. נחמד לחיך. אחרי הארוחה והקפה ואתנחתא לעיכול, אתה יכול לשכור לך סוס בחוות הרכיבה של הכפר ולשוטט לך במשעולי מורד הגולן. אם אתה בא בחברת ילדים, יוכלו אלה להתלוות אליך ברכיבה על גבו של „פוני".

הלימון של מושון

■ אכלנו אצל מושון לימון כבוש־חריף. משהו שמסעיר את החיך ומעלה את לחץ הדם. למושון – כמה חבל – אין מסעדה. אז כדי שאלה הדלוקים על כבושים מיוחדים לא יקופחו, נטלנו ממושון את המתכון, אותו ירש מאמא שלו – ירושלמית דור ששי. אז הנה ההוראות של מושון: לוקחים לימון גדול, מגרדים את ציפת קליפתו בפומפייה ומטרים ממנה. חותכים את הלימון לפרוסות ומוציאים מהן את הגלעינים. משרים את הפרוסות למשך יומיים במלח. אחרי יומיים שופכים את הנוזלים ומתחילים לסדר את הפרוסות בתוך צנצנת. בין פרוסה לפרוסה זורים פפריקה אדומה חריפה ומוסיפים קצת מלח. כשהצנצנת מתמלאת סוחטים לימונים טריים ושופכים את המיץ שלהם לתוך הצנצנת עד שכל הפרוסות מתכסות בו. לסגור היטב. לפתוח כעבור שבועיים. לטעום ולברך בלב את האמא של מושון. החריף־חמוץ־בוער־פיקנטי הזה הולך עם שתייה חריפה, הולך עם סלאט ירקות, הולך עם בשר, הולך עם חביתה ומושון אומר, אני, אפילו עם גבינה אוכל את זה. שתצליחו ושיהיה לכם לבריאות.

דג בחמי טבריה

"חמי טבריה הצעירה" – אתר בילוי פופולארי לחוף הכנרת. מעיינות ישו־עה חמים מזרימים את מימיהם אל תוך הקומפלקס, שם הם מתחלקים לבריכות ולאמבטאות. עיסויים רפואיים, ג'קוזי, מיתקני כושר, בריכת פנים, בריכת חוץ. מי הכנרת עדיין צוננים. מי הבריכות של „טבריה הצעירה" חמים ונעימים. כאן הקיץ הוא נצחי. עייף ומרוצה ממישחה, טיפולים ופינוקים למיניהם יוצאת נפשך לארוחה. אתה מסיר את בגד הים שלך, עוטה על גופך מלבוש יבש ולא מחייב ופונה אל המסעדה הגדולה, הנשקפת אל הכנרת. מקום רחב ידיים, „אלגנטי־עממי" . כלומר – מכובד דיו מבחינת הרמה החזותית כשהמחירים מאופקים למדי. מלבד תפריט א־לא־קארט עומדים שם לרשותך ארבעה תפריטים קבועים, במחירים הנעים מ־9.70 שקל ועד 12.30 שקל, כולל מע"מ.

המפות שעל השולחנות כחולות – כצבע הים הנשקף מבעד לשמשות הענקיות. המלצרים עוטים מקטורנים אדומים בעלי צווארונים שחורים. על אף המפות והמדים – האווירה מאוד לא פורמאלית. קלילות של אתר נופש ובילויים מרחפת בנועם בחלל. רמת המזון המוגש במסעדה היא מאוד „עניינית", אין הפתעות, אין חריגים שיגרמו לך לקפוץ מרוב חדווה, או להבדיל מרוב אכזבה וחימה. אתה אוכל שם „על בטוח", כשגולת הכותרת היא, כמובן, דג אמנון טרי, מטוגן באורח הקונבנציונאלי ביותר, שאינך יכול שלא להיות שבע רצון ממנו.

לפתיחה הגישו לנו זר של מנות ראשונות – חומוס, טחינה, חצילים נוסח יווני, סלאט ירקות טרי. רמה סבירה ומקובלת. מי שלא רצה דג יכול היה לבחור בין עוף בעטיפה, שניצל הודו והמבורגר. עבור בקבוק יין ישראלי גובים שם בין 5 ל־6 שקל. פירות, גלידה או עוגה עומדים לבחירתך כמנה אחרונה.

בסופי שבוע וימים טובים כל האתר הזה של „חמי טבריה הצעירה" מפוצץ. אם אתה מבקש להפיק את מלוא ההנאה מבילוי של יום שלם, בוא לשם בימים השקטים יותר של השבוע.

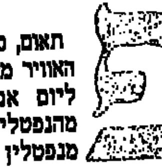
מאויל

קיץ צבע

אופנה

מאת יהודית חנוך

כדי לרענן את מה שהוצאתם מהנפטלין לקראת הקיץ – קנו לכם בינתיים פריט קטן בצבע הכי־חזק, כי המראה הכי עכשווי הוא חגיגה של צבע. הכל הולך עם הכל. חגורת צבעוני או עגיל גדול יעשו את המראה.



תאום, כבר קיץ – וכמו כל שנה, מזג האוויר משגע אותנו, בין חמסין מתיש, ליום אביב קריר. הבגדים שיצאו מהנפטלין נראים כמו בגדים שיצאו מנפטלין ומתחשק להתחדש במשהו חדש ורענן – איך עושים את השינוי הגדול, במכה אחת?

לכו על הצבעים הכי־חזקים – וערבבו אותם ביחד, כמו סלט פירות. וורוד עם ירוק וצהוב עם כתום וסגול עם כחול – וקצת שחור שהולם עם הכל.

תשכחו מכל מה שלמדתם או ידעתם, על תורת־הצבעים ועל מה שהולך עם מה. תשתחררו מכל הדיעות הקדומות, שללבוש בבת־אחת חולצה בוורוד־צועק וחצאית בירוק־דשא ונעלים צהובות, זה שיא הטעם הרע.

בינתיים, מה שהולך – זו חגיגה בטכניקולור. כמו תוכי עם נוצות צבעוניות מהטבע.

אם קשה לכם להתחפש לתוכי, אז לכו על צבע אחד או שנים, אבל שיהיה חזק ובולט וצועק מרחוק. את הלבן והבייז' והאפור תשאירו לאחר־כך, אחרי שנתרגל קצת לקייץ 86 – העינים תתייגענה מהצבעים העליזים ויתחשק קצת לנוח בצד השקט של האופנה.

כל הצבעים ירוצו ברחוב בחדשים הקרובים. אבל את בחירת הצבע לא צריך להשאיר למעצבי־האופנה בלבד. יש צבעים עם עתיד קצרצר ויש צבעים שלא נמאסים אף פעם. הכתום, שרק לפני חודש היה הדבר הכי־חדש באופנה, הוא כמו פרחי־האביב, כבר מתחיל לנבול ולהתיישן. אם אתם אוהבים אותו, קטפו אותו בזהירות, רק פריט אחד – ודי. ורצוי, שיהיה קטן ולא יקר. די, בחגורת־אריג או זוג עגילים. אדום – זה יופי של צבע, שאף פעם לא נגמר. מחניף גם ללא צעירות – ראו את ננסי רייגן, שלובשת כל כך הרבה אדום שהמעצבים האמריקאים קראו על שמה לצבע אדום־עגבניה – אדום־ננסי.

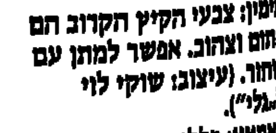
צהוב זה צבע של שמש ואור ותקווה ונעורים. אבל יפה, בעיקר, לפנים צעירות, רצוי שזופות.

ירוק עושה דברים טובים לבעלת עינים בגוון זה – וכנ"ל כחול־דגניות, שמבליט את הכחול שבעינים.

הצבעים היפים של קיץ 86, זה צבעים של פירות ופרחים, ירוק־דשא וכתום־תפוז וצהוב־מישמש וורוד־גרניום וכתום של צפרני חתול. אפשר להמשיך ברשימה בלי סוף.

העקרון ברור, לכו ותתפשו לכם קצת צבע. אבל אל תשתוללו עם זה, הצבעים הם רק ההתחלה – ורשימת חידושי הקיץ ארוכה.







מימין: צבעי הקיץ הקרוב הם כתום וצהוב. אפשר למתן עם שחור. (עיצוב: שוקי לוי ל„גלי").
באמצע: כללית ההתאמה נשברים. כחול הולך עם ירוק ותוספות צבע אחרות. (עיצוב: ריקי בן־ארי ל„משכית")
למעלה: מערכת עם חצאית סרוגה וחולה חושפת שיזוף. (מאני דוברוביצקי ל„מאג")

קטע מהחליפה הסרוגה לקיץ שמוצגת בשער החוברת. („מאג")

שיפודים

על תולדות נושא־האוכל

עמוק בשחר ההסטוריה, בשנות הששים העבשות, היה מין כלי שאנסה לתאר אותו, למרות שהדבר איננו קל: הוא היה מורכב מארבעה סירי אלומיניום, סיר על גבי סיר, ומכסה לסיר העליון. בצידי הסירים היו לולאות קטנות, ופס אלומיניום ארוך היה משתחל דרכם ומחבר את כולם חבור והדק גם יחד. היתה לך, אם כן ערימה גבוהה של סירים ובראשם ידית, החוקת בה והלכת, וכל הסירים איתך. בתוך הסירים היה אוכל. ולכלי קראו, באין שם טוב יותר: נושא־אוכל.

פועל שהלך לעבודה היה יכול לקחת איתו בנושא־האוכל אוכל, שהוא מזונו של האדם. מתוך נושאי־אוכל כאלו ראיתי לפעמים את יצירות המטבח מעוררות התיאבון ביותר, דהיינו: אורז עם שעועית וכל מיני. כשפועל רעב זולל את זה, אתה מת לבקש ממנו קצת.

אבל, מכחינתי, ימיו הגדולים של נושא־האוכל באו לו בקיבוץ. היו שני סוגי נושאי־אוכל בקיבוץ נעורי אשר עיצב את אישיותי, (כרגע רשמתי את ביטוי הביקורת הדריף ביותר שנכתב על הקיבוץ מאז היווסדו.)

היה נושא־אוכל גדול, בעל סירים רחבי ידיים, ובו הכינה האקונומית מזון ליוצאים לשדה. אין בחברה שיוויונית שום דרך להרגיש שאתה שווה יותר, מאשר שישימו לך בנושא־האוכל מנות מיוחדות. כשעבדתי בפלחה, למשל, בשדות הרחוקים שליד רמלה, שמו בתוך נושא־האוכל שמנת לארוחת בוקר. עובדי הפלחה נחשבו לגברים שמגיע להם יותר, ואני הציפלון שצורפתי אליהם, לא שוכח עד היום את אותה שמנת.

זה נושא־האוכל הגדול, הציבורי, ועתה אל נושא־האוכל הרגיל, הפרטי. בו לוקחים דברים מחדר האוכל הביתה.

אוף, אוף, אוף. עלינו על נושא עדין. מכל אדם לפי יכולתו, אמרו אבות הסוציאליזם, לכל אחד לפי צרכיו. ושכחו לומר מי יקבע מה הם צרכיו.

כך קורה שיש מי שיוצא מחדר־האוכל עם נושא־אוכל חם וגדוש, ויש אחר שמביט בו ושואל את עצמו האם אלה באמת צרכיו, גם אתמול הוא לקח נושא־אוכל מלא, כמה הוא כבר יכול לאכול? מה הוא אוגר לו שם?

אנחנו, שהיינו ילדים, אמרנו אחד לשני גם משפטים לא גמורים בקול נמוך על אלה שהיו בשואה, והם... בגלל זה... אוגרים מחסנים בבית... וידענו שזה לא נושא לצחוק או ללעג בקיבוץ שפעם רצו לקרוא לו קיבוץ בוכנוואלד ולחלק גדול מחבריו מספרים כחולים על היד.

עברו שנים. נושא־האוכל מת, ואני לא מניח שאפשר עוד לקנות דבר כזה. אולי ישימו אחד במוזיאון, שהילדים ידעו במה מדובר. מה שהרג את נושא־האוכל הן מסעדות המפעל. מאז שיש מסעדה במפעל לא מביאים יותר אוכל לעבודה.

דווקא כן.

פתאום אתה רואה את מה שהחליף את נושא־האוכל מאז. זהו כלי פלסטיק שנשלף אני לא יודע אף פעם מנין. יש לו מכסה. פותחת אותו זו שהביאה אותו, ובתוכו אפשר לראות כמה חתיכות מלפפון, וגבינה כחושה מאוד. לפעמים גם מלון. אולי תות שדה. מעט מאוד, וגבינה כחושה כאשר אמרנו.

לאט לאט היא אוכלת את הגבינה בכפית מתוך הכלי.

פעם, כשלא היה מה לאכול, גררו לעבודה נושאי־אוכל רציניים. היום שיש המון, אוכלים טיפ־טיפה, מתוך כלים קטנים שלא עושים שום תיאבון.

המחשב והמין

מצאתי כתוב בעיתון שבאוניברסיטה אחת בחו"ל נכתבה תכנית מחשב המסוגלת להקשיב לתלונותיהם של הפונים בשאלות מין. המחשב מאתר את מקור הבעייה, ואף מציע טיפול.

אינני תמה כלל. מאז ומעולם היו אלה שלא עושים כלום מייעצים בבעיות־מין. רק טבעי שעם הקידמה הטכנולוגית הגיעו הדברים לידי המחשב.

מי שכתב את תכנית המחשב לייעוץ מיני לא עבר מי יודע מה. זה לא קשה. יש תמיד שתיים שלוש עצות פשוטות שחוזרות על עצמן. רוכן מודפסות על פתקאות בתוך עוגיות מזל סיניות.

אבל בניגוד לכל מסורת הייעוץ של העבר, יש כאן הפעם ביזבוז מסויים. המחשב יכול לשמוע, זה נכון. הוא יכול גם לייעץ. אבל המחשב לא יכול להתענג על מה שהוא שומע, ואין לו ריר שייזל בשעת הייעוץ. כמה חבל.

זאת אומרת, מעניין לי לדעת שהוא לא נהנה? מה אני, מחשב? אף אחד מאיתנו איננו מחשב, ואף אחד לא יודע איזו אישיות יכולה להתפתח אצל מי שמקשיב יום אחרי יום לווידויים מיניים, אפילו אם המוח שלו עשוי ממיקרו־צ'יפים. מישהו כבר בדק את הדחפים המיניים של מיקרו־צ'יפ? אם תתחילו למלא אותו בסיפורי חורר־מיטות ללא פיקוח, תמצאו את עצמכם מהר מאוד עם מחשב חרמן.

מחשב חרמן שיודע את כל מספרי הטלפון של כל הנשים. ויותר מזה, ברשותו מידע איך לעשות להן מה. מהר מאוד תראו את בנותיכם רצות אחרי מחשבים. „אבל טוב לנו ביחד, אבא." האם אף אחד לא יעצור את הרעיון המטורף הזה? צריך לתפוס ולעצור את הסוטה שתיכנן את זה.

אלא אם כן הכל חוכמה של ילד משועמם, שנמאס לו כבר להתחבר למחשב של סוכנות החלל ועכשיו הוא רוצה ללחוץ על מקש „הדפס כל מה ששמעת", כדי שיהיה לו מה לקרוא לפני השינה.

המנכ"ל המובטל

כל מה שנשאר לשאול הוא, מה יעשה עכשיו מנהל הבנק שהועף. בלשכת העבודה פגשנו אחד כזה, להלן סיפורו: „היה לי בנק, זה אצלנו במשפחה. מנהג ספרדי כזה, שיהיה לך בנק. לא חשבתי על דברים אחרים, ועכשיו, כשאני פתאום בלי בנק, אני לא כל כך יודע מה לעשות.

„חשבתי לפתוח קיוסק למיץ תפוזים טבעי ברחוב יהודה הלוי, כי זה מה שראיתי פעם שמישהו עושה, חוץ מבנקאות, כשהנהג לא מצא חנייה במגרש, וחנינו ברחוב. התברר לי שצריך לחתוך כל תפוז לשניים, ולסחוט אותו, אחרת אין מיץ. זה היה ממש מעניין. אחרי שלמדתי את זה, אף הצלחתי לעשות כוס מיץ. הקיוסק לא היה רווחי, כי בשביל כוס אחת השתמשתי בשבעה עד שמונה תפוזים. תמיד כמה לא נחתכו טוב, והמון מיץ נשפך לי החוצה. המתחרים שלי עשו כוס מיץ משני תפוזים בלבד.

„בגלל התחרות הלא הוגנת הזו נאלצתי לפרוש מעסקי המיץ, ולמעשה אני מובטל מאז. אני בא כל בוקר ללשכת העבודה ושואל אם יש להם איזו עבודה בשבילי, הם שואלים מה המקצוע שלי, אני אומר: מנכ"ל בנק. אומרים לי, כתוב פה שאסור בשום פנים ואופן לתת לך בנק. אני אומר? אולי בנק קטן? אומרים לי, כתוב פה שאסור, ממש אסור, לתת לך אפילו בנק קטנטן. אני אומר: טוב, אולי רק קצת, למילוי מקום, משהו, כמה שעות. אומרים לי: כתוב פה שאסור לתת לך בנק אפילו לדקה אחת.

„טוב, אני אומר, משהו אחר. אומרים לי: אבל משהו אחר אתה לא יודע לעשות. אחר כך שולחים אותי הביתה."

הרי לכם סיפור מן הסיפורים העצובים של ארצנו.

יש גם סיפור אחר: על מנכ"ל בנק מפוטר שקיבל כל־כך הרבה פיצויים, שהוא שכר את כל חברי ועדת החקירה לעבוד אצלו בספירת הכסף וסידורו בערימות.

פינת השלולית

והפעם על נסיך שמתחזה לצפרדע רק כדי לקבל פה ושם נשיקות.

מאיר עוזיאל

חיים ואוהבים



במו ידינו

החוק החדש שהתקבל בבריטניה לפיו יכולה אשה עובדת במגזר הציבורי לפרוש לגימלאות בגיל שווה לזה של הגבר, דהיינו בגיל 65, הוא אומנם הישג גדול בתחום השוויון בין המינים, אבל הוא גם מעורר הרהורים אפיקורסים על אודות ה"רעה" שאנו גורמות לעצמנו במו ידינו...

מכרה שלנו, הידועה בלשונה החריפה ואשר פרשה לגימלאות בגיל 60, גילתה לנו: משך השנה האחרונה לפני פרישתי רעדתי מפחד פן אתן, הנשים שלקו בשגעון השיוויון, תצלחנה להעביר אצלנו את החוק המשווה את גיל הפרישה לנשים ולגברים. ואני כל כך השתוקקתי לפרוש ולהתחיל בפרק חדש בחיים: לכתוב ספרים, לטפל בנכדים, ללכת לים, לסדר מחדש את הבית ולממש עוד 17 תכניות שתכננתי בשנים האחרונות ודחיתי למועד הפרישה. חסר היה לי לעבוד עוד חמש שנים! אני עובדת מגיל 15 ולעזאזל עם השיוויון שלכן...

הוויכוח על גיל הפרישה מן העבודה הוא מורכב מעבר למה שהועלה לעיל ולא טור זה יטפל באספקטים השונים של היציאה המוקדמת לפנסיה (בגיל 60) – וההשפעה של ההחלטה באנגליה על המצב בארץ.

תמונת מצב ישראלית מתומצתת: בשני המגזרים הגדולים ביותר במדינה קיים גיל פרישה שווה לשני המינים: בשירות המדינה, על פי חוק שירות המדינה, ובהסתדרות – על פי החלטה פנימית שהתקבלה לפני כמה שנים. ביתר מקומות העבודה, גיל הפרישה מותנה בהתאם למה שמסוכם בהסכמי העבודה ורק חוק מיוחד לנושא גיל פרישה יכול לאכוף את השיוויון. בעת האחרונה החריף המאבק להשוואת גיל הפרישה ובמקומות מסויימים כגון בי"ח הדסה ירושלים הושג שוויון. לגבי עתונאיות העובדות בעתונים בבעלות פרטית – עדיין קיימת האפלייה, כשם שגם עובדות המגזרים פרטיים אחרים צריכות לפרוש בגיל 60. עמיתיהן – בגיל 65.

מה, בעצם, רוצות הנשים? ברור כי העובדות בתעשיה ברמת שכר נמוכה אינן חולמות על השוואת גיל הפנסיה לזה של הגברים. לעומתן, נשים במקצועות חפשיים – רופאות, עתונאיות, מרצות באוניברסיטה, אדריכליות – אינן אצות־רצות לקראת גיל הפנסיה הרשמי. רבות מהן רוצות להמשיך ולעבוד כאשר הבית התרוקן ועדיין כוחן במותניהן. ההישג הלא־שוויוני אליו משתוקקות הנשים הוא כי הבחירה תהיה בידי האשה. נרצה – נדרוש. לא נרצה – נעבוד עד גיל 65.

ברגעי אמת של עייפות, של הצורך לתפקד בקריירה כפולה, בסופו של יום ארוך, או בימים של שמש מלטפת את אומרת לעצמך בפעם המי יודע כמה כי אין לך אל מי לבוא בטענות אלא אל עצמך. זה מה שרצית – וזה בדיוק מה שקיבלת. שוויון, ההז

בבריטניה מושמעת טענתם של הגברים הדורשים כי גם להם תינתן האופציה כמו לנשים, לבחור את שנת הפרישה שלהם. "גם אנחנו מוכנים לפרוש מהעבודה בגיל ששים, לשבת בבית ולצאת לדוג דגים" הם אומרים. טענה אחרת המושמעת נגד ההחלטה להאריך את גיל הפנסיה לנשים היא כי הישארותן בעבודה חמש שנים נוספות מונעת מכוחות צעירים לקבל משרות חדשות ובתקופה של חוסר־עבודה זו טענה הנופלת על אוזניים קשובות. קשה להשביע את רצונם של כל הצדדים בעיקר כאשר מדובר בצעד מהפכני אשר כזה. אך מה שברור שהוא יסייע למסע השכנוע שלנו בישראל על זכותנו לשוויון בגיל הפנסיה. השוויון ירוויח מזה באופן עקרוני. והנשים עצמן מוטב להשאיר בידן את האופציה, וכל אחת תחליט לעצמה. עדיין מנסות לאכול מן העוגה ולהשאירה שלמה.

מודעה אלגנטית

המודעות שמחבר הרעיונאי האמריקני של ביל בלאס על מנת לקדם את מכירות הבושם שלו (בשיטת אוהב־לא־אוהב אצל נשים) – משעשעות אותי כל פעם מחדש. אין לי מושג באיזה בושם מדובר.

לא אוהב:

1. אשה שמגלה לך הכל, מיד לאחר ההיכרות ביניכם.
2. אשה שלא מסוגלת ללכת לבדה לקולנוע.
3. אשה הלובשת בגדי התעמלות גם כאשר אינה מתעמלת.
4. מי שנעורת בעפרון בשעת חיוג.
5. אשה הקוראת בקורות ספרים במקום ספרים.
6. מי שפונה לכל אחד כשם "דארלינג".
7. החושבת שזה יותר מדי נועז לקנות כבת־אחת שני בקבוקוני בושם.

אוהב

1. אשה שהידידים הטובים ביותר שלה הם גברים.
2. אשה האוהבת כלבים גדולים, יותר מחתולים.
3. הנהנות להתלבש במיוחד גם לארוחת ערב בבית.
4. המוצהרת בקול רם למרות שהיא זייפנית.
5. אשה המתמלאה חימה – ואינה חוששת לגלות זאת.
6. מי ששולחת פרחים לגבר, סתם, בלי סיבה חגיגית.
7. מי שאינה חושבת שזה נועז מדי לקנות במכה אחת שני בשמים. שלי, כמובן.

ביני – לביניהן...

זר פרחים ומזל טוב ליגאל לב, שכני למדור. ה"פנטהאוז" השבועי שלו הפך לספר של 33 סיפורי אהבה בלתי אפשרית. איך הוא מייצר את כל זה?

לכל אחד מהסיפורים יש לו גרעין מציאותי. "החיים היומיומיים מספקים לי, בסך הכל, המון סיפורים. גם החיים הפרטיים שלי וגם של החברה שאני חי בתוכה. הפנטהאוז הוא מסכה שאתה שם על פניך ובעצם נוח לך יותר להיחשף – עם מסכות" כך יגאל. "למה אנשים באים להשתתף בפניז זה סוד בעיני. איני מבין למה. אולי מפני שהם רוצים לראות את עצמם במראה של הסיפור, בלי לחשוף את הזהות, והם יודעים כי סיפורם משמש לי חומר גלם.

"הבעיה שלי היא כיצד לסיים את סיפור האהבה. הסיפור, כמו המציאות, יש לו איזה קושי להסתיים בצורה מרתקת. אולי, לכן, אנו אוהבים מתנות – כי במתנה ישנו אלמנט ההפתעה. ואנו כולנו אוהבים הפתעות. המציאות היא כה שיגרתית ואתה מצפה כי יקרה לך משהו. והסיפור הוא המספק לך את ההפתעה.

"אשר למדור עצמו: גיליתי שהוא יכול לשמש בעצם דרך להסביר, או להצביע על אירועים שהתרחשו בינינו, בלי לומר אותם ישירות. אם ישנן מתיחות, או שתיקות קודרות, או פרשיות לא נעימות ביני לביניהן – הסיפור מקפל בתוכו גם את האירועים הללו ובסופו של דבר הוא הופך כלי תקשורת נוסף ביני לבין האנשים הקרובים לי.

תמר אבידר

הורוסקופ



תחזית לשבוע שבין 2 ל־8 במאי

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
בעיות כספיות עלולות לפגוע בהערכה העצמית שלכם. מוטב לנצל את ההזדמנויות הנוספות שמחכות לכם בתחום החברתי. כדאי להקדיש זמן לעצמכם, להדבקת הפיגור בהתכתבות [illegible] בודה היצירתית.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
הזדמנות בתחום הקריירה תבוא בלי מאמץ מצדכם. עניינים הקשורים באהבה. שותפות אחראיות עלולות להעיק עליכם. במשך השבוע תתמקדו הפעילות בזירה החברתית, [illegible] מצדכם.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
כל להיות שהשבוע תצטרכו להתמודד עם בעיה בעבודה, וזהו זמן שטובים השניים מן האחד. [illegible] על עבודת צוות. בימים אלה אתם משתתפים בפעילויות חברתיות. שיחה עם חבר תור[illegible] לכם לקריירה.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
בעיות הקשורות לילדים עלולות להטריד אתכם. בתחילת השבוע נושא הבילויים לא יעלה יפה, אלא הסיכויים הפיננסיים משתפרים והולכים. יכול להיות שיהיו שינויים בקשר לפגישות שקבעתם השבוע.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
[illegible] משפחת יעסיקו אתכם בתחילת השבוע. במשך השבוע תמצאו אקלים נאות לרומאנטיקה ולשעשועים. כדאי לצאת לבלות או לקניות. משהו צריכים להתרחק מתכניות להתעשרות מהירה ולהדגיש שמרנות.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
האקלים להכנס לדכאון בגלל עיכובים, אבל התפתחויות בבית או בעבודה יתרמו הרבה לשיפור מצב הרוח. בוחות הריבוז שלכם אינם במיטבם השבוע. הדגש הוא על תחושת החברותא, כדאי למצוא בן זוג.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השבוע יש שפע הזדמנויות ליציאות ולבילויים. [illegible] לאכזבה בענייני כספים לטרוד אתכם [illegible]. תוכלו להשיג רבות אם תתרכזו בפרוייקט בעבודה. אל תתפזרו על יותר מדי תחומים.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
במצב שחשבתם כי הוא אבוד תחול תפנית לטובה. תנו לאופטימיות לשלוט בחייכם בימים אלה. אתם חסרי מנוחה מכדי לבלות זמן רב בבית, ומוטב לכם לעסוק בפעילויות בחיק הטבע, אבל לא לצאת לקניות.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
אל תתרגזו יותר מדי השבוע, כי אין בכוחכם להשפיע על העניינים. מוטב להתרכז בהתחלות חדשות. שכנים עשויים להפתיע אתכם בביקור. הדגישו את הפעילות הביתית. זה זמן טוב לעריכת שינויים.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
יחס קריר מצד חבר לא צריך להרוס לכם את החיים, תמצאו דרכים לשפר את הסיכויים הכספיים שלכם, וכדאי לצאת לקניות, כי צפויה הפתעה נעימה, אבל לא לבזבז הרבה. פעילות יצירתית תעלה יפה השבוע.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
מוטב להניח בצד לפי שעה את בעיות הקאריירה. כדאי לקבל הזמנות חברתיות, כי הבטחון העצמי שלכם יהיה בשיאו בשעות הערב. זה זמן טוב לערוך קניות, אך חושבו פעמיים לפני שאתם עושים טובה לחבר.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
מצב־רוח מדוכדך קמעה צפוי לכם בתחילת השבוע, אך עם הזמן האופטימיות שלכם תגבר. אם תעסיקו את עצמכם תוכלו להתגבר על הדיכדוך. בתחום הקאריירה, אתם צריכים לשמור על מציאותיות.

פנטהאוז

יגאל לב

בין שתי נשים

הנשים של הצייר מקומת הקרקע, הפכו זה מכבר לנחלת הבית המשותף. כל אחד בדרכו מגיב על ידידותיו של האמן. מפרגנים, או מתוסרים, או בתשבחות ההופכות את הכרנש לאליל מין סוער. או רוחמים ונידנוד ראש כמו אומרים "נו, מסכן, אלה הצעצועים שיש לו". וגם בזרוניות של "אסור לתת לו לגור בבית שלנו. הוא עוד יכול להשחית את הצעירים".

גליה, ידידתו, שותפה לסודות הקטנים, שהצייר מחלק איתה. היא ידידה אמיתית היודעת להקשיב, שנעים לספר לה. נעים להתחלק איתה.

נשותיו הן כמו הציורים שמתח על גבי הבדים. הן מרתקות אותו כל עוד הוא טורח, להעלות על הבד את הצבעים הלוהטים, לתפוס את ההבעה, את הביטוי, אורחן וקיוות ההופכות ציור לתמונה אמנותית ואז, מהרגע שבו השלים את התמונה – היא משעממת אותו.

לפעמים הוא מעלה את דיוקנן על הבד ואחר־כך, כל שנשאר לו זהו ציור הנערה, ברגע של עצב או ברגע של היתגלות עגומה בו היא מבינה כי מיד לאחר שיסיים את ציורה, היא תעלם מחייו.

לעתים נדירות מוצאת אותו גליה, רובץ בפינת האטלייה שלו. יושב, באותה תנוחה עוברית שבו שוקיו לחוצות אל החזה, גבו מתעגל והוא מצמצם את עצמו, את כתפיו הרחבות. עוד רגע דומה לה שיתקע את אגודלו לפיו וימצוץ בשקידה. סביבו – תמונות נערותיו. נערות נשכחות ונערות חדשות. כאילו, הוא כינס אותן יחד כתריס מפני בדידותו שלו.

גליה צילצלה בדלת. קולו היה עבה ושטוח. "הדלת פתוחה" אחר־כך אמר בקול חמים יותר "אה, זו את" וגליה כבר היססה אם להסתובב ולצאת, להניח לו בבדידותו הקודרת ואז שמעה את קולו, החם, העשיר, הקול המוכר והידידותי "סליחה, הכנסי. הייתי שקוע באיזה... משהו. אני כבר מכין לך קפה".

גליה אהבה את כוסות הקפה הגדולים, העשויים מחרס צבוע. לופתת את הכוס בשתי ידיה כילדה קטנה ומתבוננת בידידה המגודל, שכמו איננו יודע מה לעשות בידיו הגדולות. מתבוננת בעיניים החתוכות לאחור, באותו מבע של טוב לב ותמימות. למרות הנשים הרבות שאהבוהו, נותר ילד תמים. נבוך.

✱

איש־שם השאיר שתי נשים. שני ילדים.

הרומן האחרון שלו היה מוכר לגליה. רומן עם אשה נשואה בסוף שנות ה־30. אשה ששלחה אליו מכתב בו הציעה את עצמה. בפשטות. בביישנות. כהיסוס אבל בהתמדה. קבעה לו פגישה עיוורת. ממכתבה בקע צליל של יאוש, והוא התפתה לפגישה. היה בו רעב שלא הכיר. לדבר. לחשוב יחד. לגעת.

לאחר שבוע ביקשה להיפגש איתו. איחרה לפגישה. מסתבר שהמתינה לבעלה שיחזור הביתה ויתן לה את המכונית. נסעה מכפר־סבא במהירות מטורפת כדי להגיע לתל־אביב לפגישה. בדרך איבדה את השליטה...

המתין לה עשרים דקות ואחר־כך חזר הביתה. המתין לה עוד יום ואחר־כך שכח אותה.

חודשיים שכבה בבית החולים. כאשר טילפנה אליו לא ידע בכלל על אודות אותו לילה. דיברה כדרך אגב מכירה את צל מות הזכרון מקולו האדיב. לא הזכירה במלה את התאונה. לא יכלה באותו יום לבוא. זה הכל. היתה עסוקה. שמעה בשקט את נזיפתו, נזיפת ילד מפונק על כך שהיא קבעה פגישה ולא טרחה אפילו להודיע שלא תבוא.

גליה האזינה ומתוך הדברים עלה איזה צליל של עייפות. צליל של גבר שבע, שאיננו מבין אפילו, ואיננו יודע להעריך את המתנות שהעניק לו הטבע.

אבל אותו לילה רצה לספר על משהו אחר. על רומן מוזר. שהוא עצמו, לא ידע אפילו איך להתייחס אליו. רומן עם נערה בת 20.

בהירת שיער. חייכנית. ככר גילתה את הבטחון העצמי שמקנה היופי לנערות אבל, טרם למדה כיצד להשתמש בבטחון הזה. יום אחד, נקלעה לסטודיו של האמן יחד עם כמה ידידים. הוא קסם לה ברמותו הציירית רחבת הכתפיים. בחדר המטורף המלא פסלים וציורים.

✱

לגביו היתה זו הרפתקאה שביקש להתחמק ממנה. זה מכבר נטש את הרומנים הצעירים הללו המטורפים. הוא התחיל להתיגע מהגודש של תקווה, שלעומתה חש עצמו עייף.

אבל הצעירה דילגה על מרחק השנים ביניהם בפסיעה קלה, כמעט כדרך אגב. מאוחר יותר הבין שהוא ייצג לגביה את העולם הצעיר שחלמה עליו. לגביה הוא היה העולם הצעיר, שאיננו מזדקן משום שאיננו רוכש חפצים שמתבלים איתו יחד.

הוא לא חילק עם חבריו את הרומן הזה. אולי משום שהוא נזהר לא להפוך את עצמו למגוחך. ידע היטב שהוא פוסע בנתיב הדק, כחוד התער שבין ההרפתקה המרתקת ובין היות גבר המתעלם מגילו והופך למצחיק. גליה אמרה לו תמיד כי הוא זוכה לרומנים שלו לא בגלל אישיותו אלא בגלל פרסומו. ביובש אמרה לו: "זאת מתנה שקבלת בלי להתאמץ, גברים אחרים בגילך, שאינם אמנים ידועים, לא חולמים אפילו על מתנות כאלה".

לא פעם שאל את עצמו איך הם נראים. היתה לו הזדמנות לראות זאת בחרמון. ברכבל המעלה את האנשים אל משטחי השלג והקרח. יצא עם כמה ידידים לצפון. התעטף בדובון ועלה למעלה. כאן, סמוך למשטחי השלג מסמי העיניים, כאשר הענבים יורדים אט אט על ההר ראה אותה. פתאום. היא היתה חבוקה בזרועותיו של גבר ככן 45. הם צחקו יחד. היא נראתה מאושרת. לרגע עלה וטיפס בו זעם שחור של קנאה. הם אינם מתאימים. הוא נראה מבוגר כל־כך. על ידו היא נראית צעירונת.

✱

"ירדתי בכסא הפתוח של הרכבל. הקור היה צרבט. קור מענה שחרך את אזני, נשך את חוטמי, כירסם ברגליו. רוח חזקה נשבה. חשתי שאינני יכול לשאת את הכאב הזה של הקור. לא. זה לא היה הקור. אני עמדתי רחוק. היא לא ראתה אותי. אבל שמעתי אותה צועקת בצהלה: 'אבא תתפוס אותי כשאני אתחלק'.

בתנועת ראש הצביעה לעבר בד שהיה מתוח. עליו העלה בקווים מהירים את דיוקנה של הנערה שנראתה כאיילה בעלת צוואר ארוך עיניים גדולות, ופה, הוא עין פקוחה בתוך פניה. עין נוספת. צוחקת.

"אני חושב שהיה זה פסקאל שאמר 'הבוחר בראש וזה שבוחר בזנב טועים באותה מידה'. המהלך הנכון הוא לא להמר כלל" צחק צחוק חלול. "הצרה היא שעליך להמר. פשוט אין לך שום אפשרות בחירה".

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

מחללי שבת בדין

מספר עבריינים בחילול שבת וכו' נסו על ידי בית המשפט העירוני בת"א בקנסות בסכומים שונים. בין היותר נקנסו בעלי 2 חנויות למכירת בנזין שהיו פתוחות בשבת. אחד נשפט ל-ל"י, והשניה — [illegible] לירות.

בן־גוריון המריא לוואשינגטון

בליווי 6 מטוסי קרב של חיל האויר הישראלי, עד למרחק של 50 מילין מחופי הארץ, המריא הבוקר ראש הממשלה מר דוד בן־גוריון בדרכו מלוד לארצות הברית במטוס קונסטליישן של חברת „אל על".

משמר הכבוד שראש הממשלה סקר אותו לפני עלייתו למטוס היה מורכב מיחידות (כל אחת בת 33 חיילים) של כל החיילות כשהלובן של חיל הים בולט בין החאקי של חיל היבשה ואפור כחול של חיל האויר והאדום של הצנחנים.

ראש הממשלה הגיע לשדה התעופה במכונית פתוחה „אולדסמוביל" בליווי רעיתו, כלתו ומזכירו הצבאי סגן אלוף נחמיה ארגוב. מול בנין שדה התעופה בשני הצדדים עמדו מצד אחד משמר הכבוד מסודר בשלוש שורות, מצד שני חברי הממשלה, צמרת הצבא, חברי הכנסת ואורחים נכבדים אחרים, ליד האוירון הכחול־לבן עמדה התזמורת הצבאית שפתחה ב„התקוה" כאשר ראש הממשלה התקרב לאוירון והמשיכה במרש הצבאי „האמיני, יום יבוא" כשראש הממשלה סקר את משמר הכבוד.

טריגווה לי נפגש עם בן־גוריון בירושלים

מר טריגווה לי, המזכיר הכללי של או"ם, נפגש היום בצהרים עם ראש הממשלה, מר ד. בן־גוריון, במשרדו בירושלים.

בפגישה נכח גם שר החוץ מר משה שרת.

קודם לכן נועד מר טריגווה לי עם אנשי ועדת הפיוס ועם אנשי מטה או"ם בירושלים.

ראש הממשלה ד. בן גוריון בשיחה עם טריגווה לי

אניה הגיעה הבוקר לאילת

האניה „איטס גורג'יוס" בת 3000 טון, הגיעה הבוקר לחוף אילת עם מטען של חמרי בנין לנגב הדרומי.

האניה נושאת דגל יווני וקברניטה הוא ספירידון סוטמינוס. האניה יצאה ממומבסה שבאפריקה המזרחית ב-6 באפריל ועליה עצים, מלט, ברזל, מכונות קלות, חוטי סיול וכן שמורי מזון. היא נחכרה ע"י סוכנות ספנות לישראל מחברה היוונית ומר י. צ'ייזיק יו"ר ועדת הנגב, שהה בעניין זה באפריקה המזרחית וערך את הקניות וכן טיפל בהטענת המטען על האניה.

האניה עברה את כל הדרך בלי לעגון בשום נמל ביניים, היו בה גם מלחים ישראליים שעברו דרך כל ים סוף ונכנסו עד אתמול בערב דרך המיצר למפרץ אילת.

כסף ישראלי מזוייף בכמות גדולה נתפס במנזר

כמות גדולה של שטרות ישראליים מזוייפים נתגלתה באחד המנזרים בארץ. המשטרה סבורה, כי הכסף המזוייף הובא מארץ שכנה בצנורות שאין עליהם ביקורת. קטנית של השלטונות.

אחר החקירה הממושכת של המשטרה ברור עתה כי הכסף המזוייף מיוצר באחת המדינות השכנות ע"י מומחים שאינם בני אותה ארץ.

שטרות הכסף שזוייפו הם בני 10 ל"י וכפי שמתברר נעשו שפורים מסוימים בטיב הזיוף לעומת השטרות המזוייפים שנתגלו לראשונה לפני חצי שנה.

מספר עורכי־הדין ירד ל־816

816 עורכי־דין מורשים לשמש עורכי־דין בבתי־המשפט האזרחיים בארץ, לפי רשימה שנתפרסמה בילקוט הפרסומים.

למעלה מ־50 מבין אלה משמשים במשרות ממשלתיות שונות, בסגל הדיפלומטי הישראלי בחו"ל, במשרד המשפטים, כיועצים משפטיים במשרדי ממשלה שונים וכן במשרות אדמיניסטרטיביות שונות במנגנון.

נוסף לכך יש מספר מסויים (שאונו ניתן לפרסום) של עורכי־דין המועסקים ע"י השרות המשפטי של צה"ל.

בימי המנדט היו בארץ 1100 עורכי־דין ואילו עכשיו ירד מספרם. ברשימת 816 עורכי־הדין יש 8 ערבים ובריטי אחד.

א. בן־אליעזר שוחרר מאליס איילנד

א. בן־אליעזר, חבר הכנסת מ„חרות", שנעצר באליס איילנד, בכניסה לארה"ב, שוחרר הבוקר.

מעצרו בא משום שלא היתה לו אשרת תיירים לשהיה בארה"ב אף על פי שהתכונן לשהות שם בדרכו לאמריקה הלטינית.

בן־אליעזר שוחרר בהתערבות הקונסוליה הישראלית בניו־יורק.

שותק זרם החשמל בתל־אביב

ההפסקה החמורה ביותר באספקת החשמל היתה הבוקר באזור ת"א והסביבה. ההפסקה חלה בגלל קלקול רציני באחת המכונות הראשיות בתחנת הכוח המרכזית.

תחילה הפסיקה חברת החשמל את הזרם ברוב אזורי העיר ואחר שהתיקון לא היה יכול להיעשות מיד היה הכרח לנתק את הזרם בכל העיר במשך כשעה.

כל התעשיה בת"א והסביבה שותקה לחלוטין. אף הזרם לבתי החולים הופסק. בבית חולים לא הופרע מהלך העבודה כי מתקן הטרנספורמטור האוטומטי החל לפעול ברגע שנפסק הזרם הכללי. העבודה בחדרי הניתוחים ובשאר המחלקות החיוניות נמשכה כרגיל.

הוגברה העבודה בייבוש החולה

מכונות נוספות לרבות בולדוזרים הוכנסו לעבודה בייבוש באזור החולה במקום ששודר שקט מוחלט. בינתיים מנסה מטה או"ם לכנס את ועדת שביתת הנשק הישראלית סורית. החלטה האחרונה של הקולונל רהיידיר היא, שהישיבה תתכנס ביום ה' למחרת ישיבתה של מועצת הבטחון השבוע.

סוכר מוברח מסוריה נתפס בירושלים

נתגלה כי הסוכר שנתפס אתמול בירושלים הוברח מסוריה.

מספר שקים ריקים שנשאו עליהם חותמות סוריות נמצאו על ידי המשטרה במחסן סוחר ירושלמי בשכונת נחלת אחים. המשטרה החרימה 444 ק"ג סוכר בחנותו ובמחסנו של הסוחר. בשעת החקירה סירב הסוחר לגלות ממי רכש את הסוכר.

עיראק דורשת לסיים החודש

ממשלת עיראק עומדת בתוקף על כך שכל היהודים שנרשמו לעלית לישראל יוצאו מעיראק עד סוף חודש מאי. לאחר תאריך זה לא תרשה עוד לשום יהודי לצאת מבגדאד.

קו מסילת הברזל יוארך עד באר־שבע

על התכנית להאריך את מסילת הברזל עד לבאר־שבע — מסר אתמול בכירורגים ר"ר ד"ב יוסף, שר התחבורה, בנאומו באסיפה של „מלווה העצמאות".

הבנית מסילת הברזל לבאר־שבע קשורה בתכנית להפעלת מפעל האשלג. ע"י סלילת כביש סדום־קורנוב תחובר סדום לבאר־שבע ומשם תוכל תוצרת האשלג להשלח ברכבת עד לנמל חיפה. כל עוד לא יוקם נמל בדרום הארץ.


חגיגת קיץ
במשביר לצרכן
4.5.- 9.5.86
שמלות
מכנסיים ארוכים לנשים
כותנות לילה לנשים
קבקבים לנשים
חולצות בד שרוול קצר
לגברים וילדים
סנדלים לגברים וילדים
כובעי קיץ לילדים
15% הנחה
ים
בגדי ים וחוף
לנשים גברים וילדים
תכשירי שיזוף
מחבטים
עפיפונים
משקפי ים
מסכות צלילה
15% הנחה
קניית השבוע
מכנסיים קצרים
רק 9.99 ש"ח
חולצות T
סריג'לה-קוסטה'
רק 4.50 ש"ח
SHARP שרפ
וידיאו טלויזיות טרנזיסטורים רדיו טייפים
ב-4 תשלומים שוים ללא ריבית
היכונו למבצע כחול לבן במשביר לצרכן


טוב ציפור אחת ביד משתיים על העץ
לוח מעריב
מציג לפניך חידוש חסר-תקדים:
פרסמת מודעת דרושים
ולא מצאת עובד מתאים -
לוח מעריב ישיב לך את כספך!
צריך הרבה אומץ כדי לצאת בהכרזה מעין זאת.
יתר על כן, צריך להיות משוכנע באמת שבידיך מוצר מעולה ושהתוצאות - מצדיקות את הסיכון.
למעריב יש בטחון מלא שקיים בידיו מוצר כזה:
לוח שהולך על בטוח - לוח מעריב.
פרסם מודעת דרושים בלוח מעריב - ואנו משוכנעים שתמצא במהירות
עובד שיענה על דרישותיך. ולא - אנו מתחייבים להשיב לך את כספך במלואו.
לפרטים - פנה למשרד הפרסום שלך
או ישירות ל"לוח מעריב", טל. 03-439439.
לך על בטוח עם לוח מעריב.
לוח מעריב
לך על בטוח!

